

Oslo kommune
Byrådet

Behovsplan for idrett og friluftsliv 2017-2027

Budsjettdokument. Vedlegg til budsjett 2017.

Innholdsfortegnelse

1	Sammendrag	3
2	Innledning	5
3	Mål	8
3.1	Hovedmål	8
3.2	Delmål idrett.....	8
3.3	Delmål friluftsliv	9
3.4	Evalueringsprogram: Måloppnåelse	10
4	Idrett.....	11
4.1	Status og behov	15
4.2	Prioriteringer	15
4.3	Inneflater	15
4.4	Utendørsflater.....	27
4.5	Ishaller og isflater	36
4.6	Svømmeanlegg.....	39
4.7	Vannsportanlegg	44
4.8	Skianlegg.....	44
4.9	Store publikumsanlegg	47
4.10	Skateanlegg.....	48
4.11	Øvrige anlegg.....	49
4.12	Handlingsprogram: Prioriterte idrettstiltak 2017-2020	50
5	Friluftsliv	52
5.1	Status og behov	52
5.2	Prioriteringer	52
5.3	Friluftsliv i byen	53
5.4	Friluftsliv på fjorden og øyene	60
5.5	Friluftsliv i Marka	63
5.6	Samarbeid med frivillige organisasjoner	68
5.7	Handlingsprogram: Prioriterte friluftslivstiltak (2017-2020).....	69

Vedlegg*

Nr.	Dokumentnavn	
1	Konseptvalgsutredning (KVU)	
2	Kart over idretts- og friluftslivstilbudet i Oslo	
3	Andre prosjekter	
4	Bymiljøetatens høringsutkast, sendt på høring 04.06.2015	
5	Sammendrag av skriftlige merknader til Bymiljøetatens høringsutkast	

*Vedleggene følger ikke med den trykte planen, men ligger tilgjengelig på Bymiljøetatens hjemmeside.

1 Sammen drag

Behovsplan for idrett og friluftsliv 2017-2027, heretter kalt Behovsplanen, er et politisk styringsdokument som synliggjør behovet for nye anlegg, arealer, turveier og friluftslivsområder knyttet til idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv i Oslo kommune.

Behovsplanen bygger på en konseptvalgutredning (KVU) som inneholder vurdering av dagens idretts- og friluftslivstilbud, standard og videre investeringsbehov for å sikre et attraktivt tilbud. Vurderingene ligger til grunn for de behov og tiltak som omtales i denne Behovsplanen.

Hensikten er at planen skal sikre bedre sammenheng i langtidsplaner, budsjett og bevilgninger.. Det er utarbeidet mål som skal være grunnlag for prioritering av tiltak på lang og kort sikt. Behovsplanen inneholder anbefalte idretts- og friluftslivstiltak som bør prioriteres i planperioden 2017-2027. Videre er det utarbeidet handlingsprogram som viser til hvilke tiltak som vil prioriteres i 2017-2020. Samtidig er planen en forutsetning for å kunne søke om spillemidler. Sammenstilling av innspill til tiltak følger vedlagt behovsplanen, og vil vurderes i den videre oppfølgingen av planen (vedlegg 3).

Behovsplanen påpeker et stort vedlikeholdsetterslep av eksisterende areal og anlegg på både idretts- og friluftslivsområdet. Bedre vedlikehold og rehabilitering av eksisterende anlegg og arealer er viktig for å opprettholde og bedre dagens tilbud.

På idrettsområdet er Oslo det fylket med dårligst anleggsdekning, og også dårligere dekning enn andre store byer i Norge. Dette skyldes blant annet befolkningsøkning og at det er et stort vedlikeholdsetterslep. Områder med lavest dekning i byen og områder med stor tilvekst av barn og unge prioriteres først. Fokuset vil være på gjennomføring av allerede planlagte idrettsprosjekter i økonomiplanperioden. Anleggstypene flerbrukshaller, kunstgressbaner, svømmeanlegg, innendørs- og utendørs kunstisflater og skianlegg med snøproduksjonsanlegg og rulleskitrasé vil prioriteres. I tillegg skal det gjennomføres behovsvurderinger som vil være grunnlag for prioritering av tiltak på lang sikt. Disse anleggene aktiviserer flest, både i sommer- og vinterhalvåret. Flerbrukshaller og kunstgressbaner er anlegg for de idrettene som har størst oppslutning, både blant jenter og gutter. Kunstisanlegg, skianlegg og svømmeanlegg er anlegg som også i særlig grad tilrettelegger for egenorganisert aktivitet.

Behovene på friluftsområdet har en noe annen karakter. Byens friluftslivsområder strekker seg over et stort geografisk område. Hele 2/3 av Oslo kommunes arealer ligger i Marka. Det er et stort behov for rehabilitering og oppgradering av infrastruktur som turveier, stier, toaletter m.m. Samtidig medfører sterk befolkningsvekst økt slitasje og belastning på byens grøntområder, hvorav øyene, innfallsportene i Marka og de store parkene i sentrum er særlig utsatt. På friluftslivsområdet vil det i planperioden derfor fokuseres på økt vedlikehold og tilrettelegging for å bevare og styrke byens blågrønne struktur (i byen, langs fjorden, på øyene og i Marka). Tilgang på gode friluftsområder og opparbeiding av et sammenhengende turveinett vil prioriteres for å stimulere til aktivitet i nærheten av der folk bor. Informasjonstiltak, herunder helhetlig skilting og

merking av turveinettet, skal gjøre det enklere å oppdage og komme seg til nye friluftslivsområder. Det samme gjelder å tilrettelegge bedre for å reise kollektivt og sykle til gode naturopplevelser. Generelt vil det være viktige å ivareta ulike hensyn i arbeidet med å tilrettelegge for friluftsliv og sikre et variert friluftslivstilbud.

En viktig oppgave i planperioden vil være å gjennomføre fortløpende behovsvurderinger for å sikre et mangfoldig og fremtidsrettet idrett- og friluftslivstilbud i Oslo kommune.

2 Innledning

Fysisk aktivitet i form av idrett og friluftsliv er et avgjørende bidrag til folks livskvalitet. Plasseringen mellom Marka og fjorden gjør Oslo til en unik hovedstad, med rik tilgang til friluftsliv og naturopplevelser for hele byens befolkning. Muligheter for å drive med fysisk aktivitet må styrkes i årene fremover for å sikre et godt idretts- og friluftslivstilbud.

Kommuneplanen «Oslo mot 2030» skisserer de overordnede føringene for en fremtidsrettet utvikling av byen. Oslo forventer stor befolkningsvekst i årene fremover og det er viktig å legge til rette for at byens innbyggere kan leve et aktivt liv. Når byen vokser må oppgavene løses på en smartere og mer effektiv måte for å tilfredsstille befolkningens behov for ulike tjenester og tilbud i fremtiden.

Ulike muligheter for å drive idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet er et vesentlig element i en moderne byutvikling. Kommuneplanen slår fast at det skal være god tilgang til grøntområder og anlegg for idrett, rekreasjon og fysisk aktivitet. Befolkningsveksten medfører et økende behov for vedlikehold av eksisterende grøntområder og idrettsanlegg. I tillegg er det behov for utbygging av nye turveier, kystsier, idrettsanlegg og bad, særlig rettet mot barn og unge. Byens grøntområder og idrettsanleggene skal være godt tilrettelagt for fysisk aktivitet og gi muligheter for helsefremmende utfoldelse. Byens blågrønne struktur i byggesonen skal dekke mange ulike funksjoner og ha et variert innhold. Målet er at alle skal ha tilgang til grøntområder for lek, idrett, naturopplevelse og annen utendørs rekreasjon i akseptabel gangavstand fra bolig. Økt bruk av parker, friområder, øyene, fjorden og Marka stiller større krav til skjøtsel og vedlikehold. Det er viktig med en langsiktig og fremsynt forvaltning av byens friluftslivsområder for å ivareta biologisk mangfold, naturverdier, landskapskvaliteter og kulturminner for fremtidige generasjoner.

Gode muligheter for å drive idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet er også et vesentlig element i et folkehelseperspektiv. Det er derfor viktig at kommunen tilrettelegger for at enkeltindividene har mulighet til å ta de riktige, helsebringende valgene, og for å gjøre de sunne valgene lettere og mer attraktive. Tilrettelegging av anlegg og arealer for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet er sentralt i denne sammenhengen.

Behovsplan for idrett og friluftsliv 2017-2027, heretter kalt Behovsplanen, skal synliggjøre behovet for nye anlegg, arealer, turveier, frilufts- og friområder knyttet til idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv i Oslo kommune.

I motsetning til mange andre deler av Oslo kommunes oppgaver er tilbudet av anlegg og arealer for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet, i liten grad styrt av lover og forskrifter som definerer nivået på ytelsen. Det er svært krevende å definere et konkret og riktig behov da det ikke eksisterer objektive referanser for hva som er «riktig» nivå på eller sammensetning av tilbudet av idrettsanlegg. Etterspørselen er på den andre siden stor og vanskelig å måle. Dette viser seg også gjennom at det har vært til dels svak sammenheng mellom langtidsplaner, årlige budsjettforslag og bevilgninger. En viktig oppgave i planperioden vil være å gjennomføre gode behovsvurderinger slik at man sikrer idretts- og aktivitetsmangfoldet, og fastsetter «riktig» behov.

Behovsplanen er et politisk styringsverktøy etter modell av kommunens Skolebehovsplan. Behovsplanen bygger på en konseptvalgutredning (KVU) hvor vurderinger av dagens idretts- og friluftslivstilbud, standard og behov for å sikre et attraktivt tilbud er drøftet. Vurderingene ligger til grunn for de behov og tiltak som omtales i denne Behovsplanen.

Behovsplanen inneholder en anbefalt liste over hvilke prosjekter som bør prioriteres i planperioden. Videre er det utarbeidet handlingsprogram som viser hvilke prosjekter/tiltak som prioriteres i 2017-2020. Det er utarbeidet klare mål som skal være grunnlag for prioritering av tiltak på lang og kort sikt. Hensikten er at planen skal sikre bedre sammenheng i langtidsplanene, budsjettet og bevilgningene.

Som det fremgår av kapittel 4 og 5 er behovene for investeringer knyttet til fysisk aktivitet store og mange. For at behovsplanen skal være realistisk og gjennomførbar, er det derfor nødvendig å prioritere mellom de ulike behovene og prosjektene innenfor planperioden. Samtidig er det viktig å ivareta et bredt tilbud, slik at flest mulig av byens innbyggere kan finne sin måte å være fysisk aktive på.

Det er et stort vedlikeholdsetterslep av eksisterende areal og anlegg på både idretts- og friluftslivsområdet. Vedlikehold og rehabilitering av eksisterende anlegg og arealer er viktig for å opprettholde og bedre dagens tilbud, og noe byrådet vil prioritere.

På idrettsområdet vil byrådet i økonomiplanperioden prioritere å gjennomføre allerede planlagte idrettsprosjekter. Anleggstypene flerbrukshaller, kunstgressbaner, svømmeanlegg, innendørs- og utendørs kunstisflater og skianlegg med snøproduksjonsanlegg og rulleskitrasé vil prioriteres. Disse anleggene aktiviserer flest, både i sommer- og vinterhalvåret. Flerbrukshaller og kunstgressbaner er anlegg for de idrettene som har størst oppslutning, både blant jenter og gutter. Kunstisanlegg, skianlegg og svømmeanlegg er anlegg som også i særlig grad tilrettelegger for egenorganisert aktivitet. I tillegg skal det gjennomføres behovsvurderinger som vil være grunnlag for prioritering av tiltak på lang sikt.

Behovene på friluftsområdet har en noe annen karakter. Her er behovet for nye og store anlegg mindre. Byens friluftslivsområder strekker seg over et stort geografisk område. Hele 2/3 av Oslo kommunes arealer ligger i Marka. Det er et stort behov for rehabilitering og oppgradering av infrastruktur som turveier, stier, toaletter m.m. Samtidig medfører sterk befolkningsvekst økt slitasje og belastning på byens grøntområder. Øyene, innfallsportene i Marka og de store parkene i sentrum er særlig utsatt. På friluftslivsområdet vil byrådet i planperioden prioritere økt vedlikehold og tilrettelegging for å bevare og styrke byens blågrønne struktur (i byen, langs fjorden, på øyene og i Marka). Tilgang på gode friluftsområder og opparbeiding av et sammenhengende turveinett, vil bli prioritert for å stimulere til aktivitet i nærheten av der folk bor. Informasjonstiltak, herunder helhetlig skilting og merking av turveinettet, skal gjøre det enklere å oppdage og komme seg til nye friluftslivsområder. Det samme gjelder å tilrettelegge bedre for å reise kollektivt og sykle til gode naturopplevelser. Generelt vil det være viktige å ivareta ulike hensyn i arbeidet med å tilrettelegge for friluftsliv og sikre et variert friluftslivstilbud.

I planperioden vil følgende tiltak vektlegges for å skape et godt tilbud på en ressurseffektiv måte:

- Styrke det tverrfaglige sektorsamarbeidet for å sikre idretts- og friluftsområder på skoletomter, i byutviklings- og transformasjonsområder.

- Styrke samarbeidet med de frivillige organisasjonene
- Styrke det regionale samarbeidet
- Trinnvis realisering av nye anlegg der hvor det er mulig, for å øke gjennomføringskraften
- Satsing på realisering av idrettsanlegg i samarbeid med private aktører
- Økt vedlikehold og rehabilitering av idrettsanlegg og eksisterende friluftslivsområder

3 Mål

3.1 Hovedmål

Oslo kommune har følgende overordnede mål for kommunens innsats på idretts- og friluftslivsområdet:

Oslo skal være godt tilrettelagt for idrett- og friluftsliv, spesielt for barn og unge.

Kommunen skal bidra til at anlegg og arealer for ulike idretts- og friluftslivsaktiviteter stilles til rådighet for kommunens innbyggere. God tilgjengelighet til attraktive friluftslivsområder og ulike typer idrettsanlegg skal gi kommunens innbyggere muligheter for egenorganisert aktivitet og aktivitet organisert gjennom idrettens og friluftslivets organisasjoner, skolene og andre sentrale aktører. Kommunens investeringer på idretts- og friluftslivsområdet skal bidra til at befolkningens aktivitetsnivå og graden av tilfredshet med kommunens idretts- og friluftslivstilbud øker. Et økt aktivitetsnivå vil gi positive helseeffekter for Oslos befolkning. Kommunens satsing på fysisk aktivitet er derfor avgjørende i et folkehelseperspektiv.

3.2 Delmål idrett

- **Anleggsdekningen for flerbrukshaller skal følge økningen av antall barn og unge**

Oslo opplever sterk befolkningsvekst og anleggsdekningen for flerbrukshaller skal følge befolkningsveksten. I 2016 er det 83 382 barn og unge (6-19 år) i Oslo og antall barn og unge per spilleflate er 1 573. Prognosen for 2020 er 88 819 barn og unge. Prognosen for 2027 er 95 877 barn og unge. Dette innebærer at antall barn og unge per spilleflate ikke skal bli høyere selv om befolkningen vokser.

- **Standarden på anleggsmassen skal heves**

Det er et stort vedlikeholdsetterslep av eksisterende anlegg og arealer. En rekke idrettsanlegg har også dårligere standard enn ønsket, noe som igjen forringer attraktiviteten og bruken, og gir dårlig utnyttelse av investert kapital. Økt befolkningsvekst gir også økt slitasje. Vedlikehold og rehabilitering er viktig for å opprettholde og bedre dagens tilbud.

- **Bredden i anleggstilbudet skal opprettholdes**

Oslo har lavere anleggsdekning enn landsgjennomsnittet og også lavere dekning enn andre store kommuner og byer i Norge. Likevel har Oslo mange attraktive idrettsanlegg som spenner over et bredt spekter av idretter. Det er viktig at bredden i anleggstilbudet opprettholdes.

3.3 Delmål friluftsliv

- **Oslos unike kvaliteter for naturopplevelser og friluftsliv skal bevares og styrkes**

Naturopplevelse er en viktig del av friluftslivet. Å ta vare på naturkvalitetene i kommunens grøntområder (i byen, på fjorden og øyene og i Marka) og muligheten til å oppleve urørt natur er sentralt. Samtidig er det enkelte steder behov for økt tilrettelegging, for eksempel ved at det opparbeides ferdselstraseer for å kanalisere ferdsel. Grøntområdene i byen, på fjorden og øyene og i Marka skal tilrettelegges for ulike friluftslivsaktiviteter, samtidig som viktige naturverdier, landskapskvaliteter og kulturminner ivaretas. Friluftslivets naturgrunnlag og allemannsretten skal sikres ved at fysiske barrierer til kommunens grøntområder fjernes. Dette er særlig aktuelt for strandområdene. Vedlikehold og oppgradering av eksisterende infrastruktur og traseer skal prioriteres fremfor nye anlegg.

- **Alle skal ha tilgang til gode friluftslivsområder i sitt nærmiljø**

Den blågrønne strukturen i byggesonen, herunder parker, friområder og turveier, skal tilrettelegges for å stimulere til aktivitet i nærheten av der folk bor. Kort avstand er en forutsetning for hyppig bruk og en mer aktiv hverdag. Oslos innbyggere skal ha tilgang til grøntområder i nærheten av egen bolig. Ingen bør ha mer enn 250 meter til et mindre grøntområde (1000m²-5000m²) i indre by eller mer enn 500 meter til et større grøntområde (>5000m²) i indre og ytre by.

- **Byen skal få et sammenhengende turveinett med levende grøntkorridorer**

Turveiene i byen, langs kysten, på øyene og i Marka gir muligheter for egenorganiserte turer og lavterskelaktivitet. For å sikre hverdagsaktivitet der folk bor, bør ingen ha mer enn 500 meter til nærmeste turvei. Målet er et sammenhengende turveinett med god standard innen 2030. God sammenheng i turveinettet vil øke befolkningens tilgang og bidra til at man vil kunne gå lengre distanser. Turveiene følger flere steder byens vassdrag, fra Marka til fjorden, og binder på denne måten sammen større turområder. Utvikling av sammenhengende grøntkorridorer vil styrke det biologiske mangfoldet i byen.

- **Det skal bli enklere å oppdage og komme seg til nye friluftslivsområder**

Det i dag for dårlig informasjon og merking av turmuligheter i Oslo, både for innbyggere og turister. Bedre skilting, merking og informasjonstavler på utvalgte steder skal gi informasjon om hvilke turmuligheter som finnes i byen. Samtidig åpner ny teknologi for spennende måter å gjøre dette på, i samarbeid med frivillige organisasjoner og næringsliv. Det skal tilrettelegges for å komme seg til friluftslivsområdene til fots, på sykkel og med kollektivtransport.

3.4 Evaluering av måloppnåelse

For å evaluere kommunens måloppnåelse i planperioden 2017-2027, vil det for hvert delmål på både idretts- og friluftsområdet utvikles et sett med indikatorer. I tillegg til å kartlegge ulike kvantitative mål, vil det være aktuelt å revidere kommunens spørreundersøkelse om brukertilfredshet for bedre å fange opp innbyggernes vurdering av kommunens tilbud på idretts- og friluftslivsområdet.

Ved første rullering av behovsplanen vil det bli gjennomført en evaluering av Plan for idrett og friluftsliv i Oslo 2013-2016.

4 Idrett

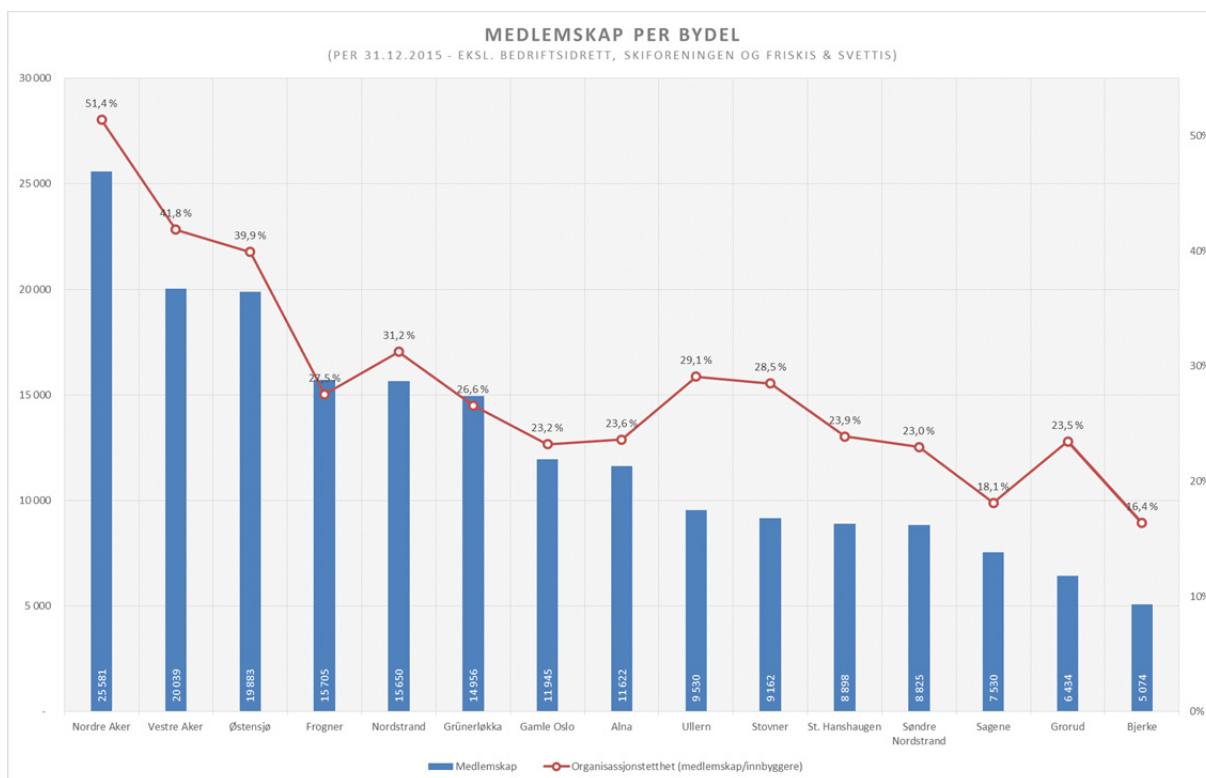
Oslo kommune har et overordnet ansvar for å tilby anlegg og arealer til idrettsformål. Anleggene disponeres og benyttes av idretten som organiserer aktivitetstilbudet.

Medlemsstatistikk for Oslo

Medlemsstatistikken for Oslo Idrettskrets viser at Oslo idretten hadde 262 570 medlemskap uten bedriftsidretten i 2015. I tillegg har bedriftsidretten om lag 70 000 medlemskap. Oppslutningen om idrett er spesielt stor i årsklassene 6-19 år med 100 279 medlemskap. Samtidig hadde Oslo drøyt 90 000 innbyggere i samme årsklasser. Selv om enkelte har flere medlemskap, betyr det at oppslutningen om idretten er meget stor blant byens skoleelever. Jenter og kvinner har en lavere medlemsandel enn gutter og menn.

Idretten på bydelsnivå

Det er stor forskjell mellom bydelene i Oslo når det gjelder deltagelse i den organiserte idretten. Tabellen under viser antall medlemskap og organisasjonstetthet i de ulike bydelene. Det er av ulike grunner fornuftig å benytte tallene med forsiktighet og ikke tolke dem som en absolutt sannhet. En faktor er at antall medlemskap ikke er synonymt med antall personer som direkte deltar i idretten. En annen faktor er at de korte geografiske avstandene i Oslo gjør at mennesker kan bo i en bydel, men de deltar i aktivitet i en annen bydel. Tallene som viser organisasjonstettheten er dermed ikke helt presis. Likevel gir tallene en indikasjon på hvor i byen aktiviteten er størst og hvor stor andel av befolkningen idretten engasjerer.

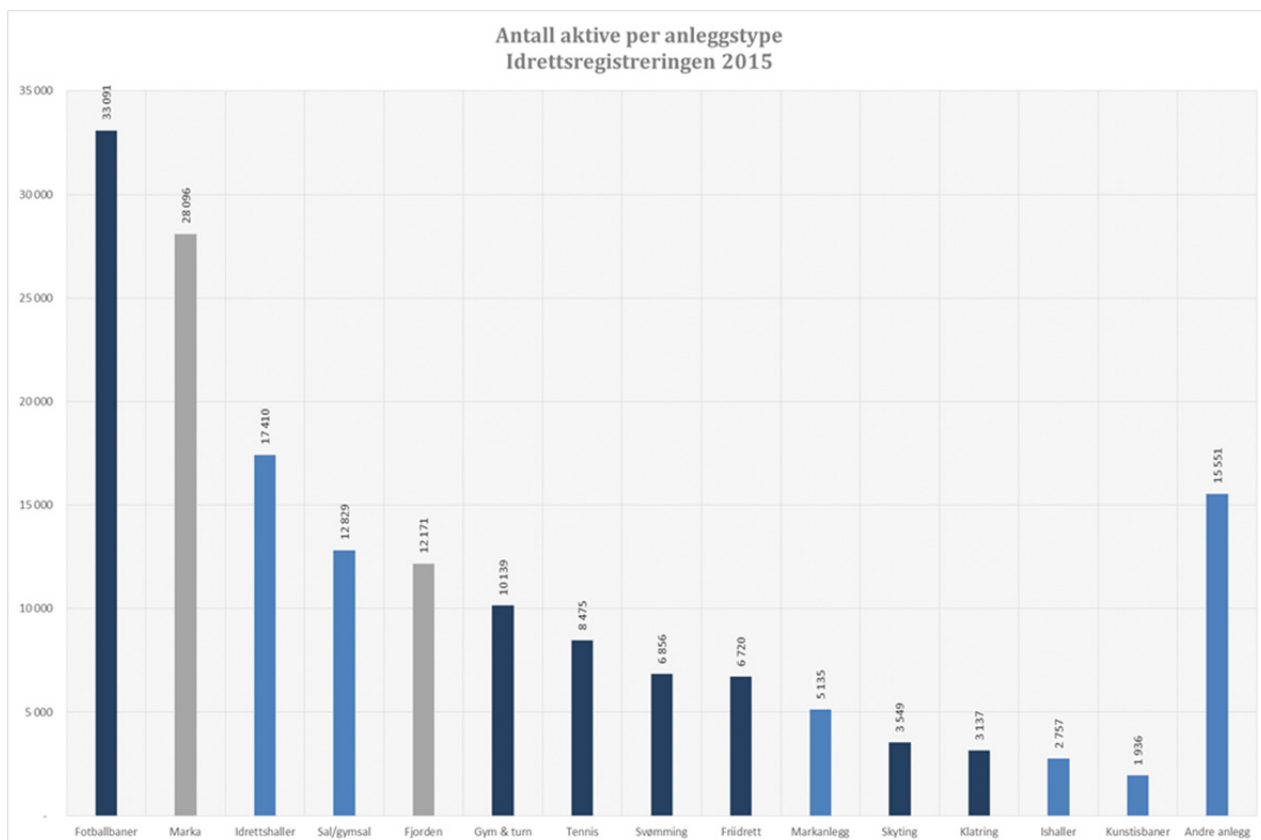

Kilder: Idrettsregistreringen 2015 og SSB.

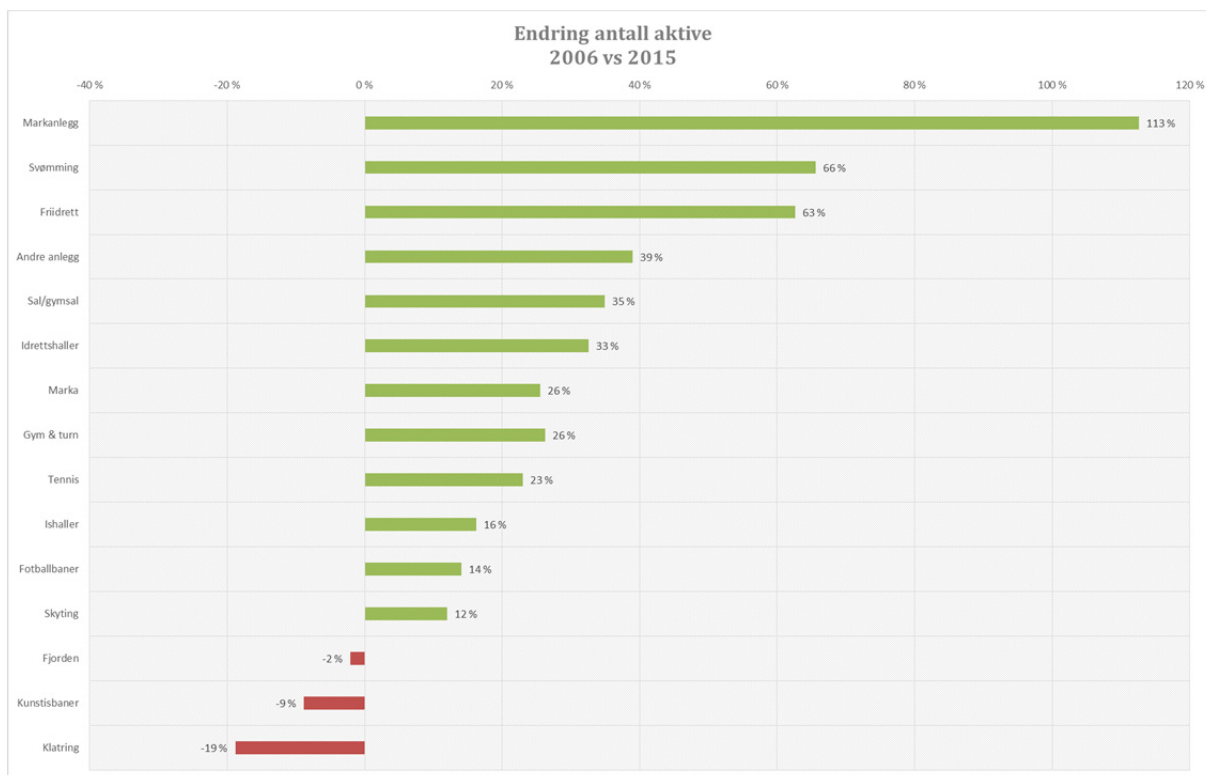
Den organiserte idretten engasjerer flest mennesker vest i byen, samt i bydelene Nordstrand og Østensjø.

Antall aktive per anleggskategori

Grafen under illustrerer hvor mange aktive som kan knyttes til den enkelte anleggskategori. Det er gjort et skille mellom spesialanlegg, som i all hovedsak er designet og i bruk av én enkelt idrett, og flerbruksanlegg, der flere ulike idrettsaktiviteter lever sammen og deler på brukstiden. I tillegg er Marka og fjorden skilt ut spesielt.

For å kunne si noe om trender og utvikling i de ulike aktivitetenes popularitet har vi sett på endring i antall aktive for hver enkelt anleggskategori, både numerisk og relativt målt i prosent.

Kilde: Idrettsregistreringen

Størst relativt vekst finner vi blant brukerne av markanleggene, en kategori som inkluderer idrettene amerikansk fotball, cricket, lacrosse, landhockey og rugby. Cricket og landhockey står for den største veksten, men den store prosentvise økningen skyldes i stor grad at idrettene er små i utgangspunktet.

Videre har svømming og frilidrett økt mye de siste årene. Svømming¹ har hatt en stor økning fra 2009. Frilidrett har hatt en jevnere økning fra 2006. Innenfor svømming har man også stor gruppe egenorganisert aktivitet som ikke kommer frem her.

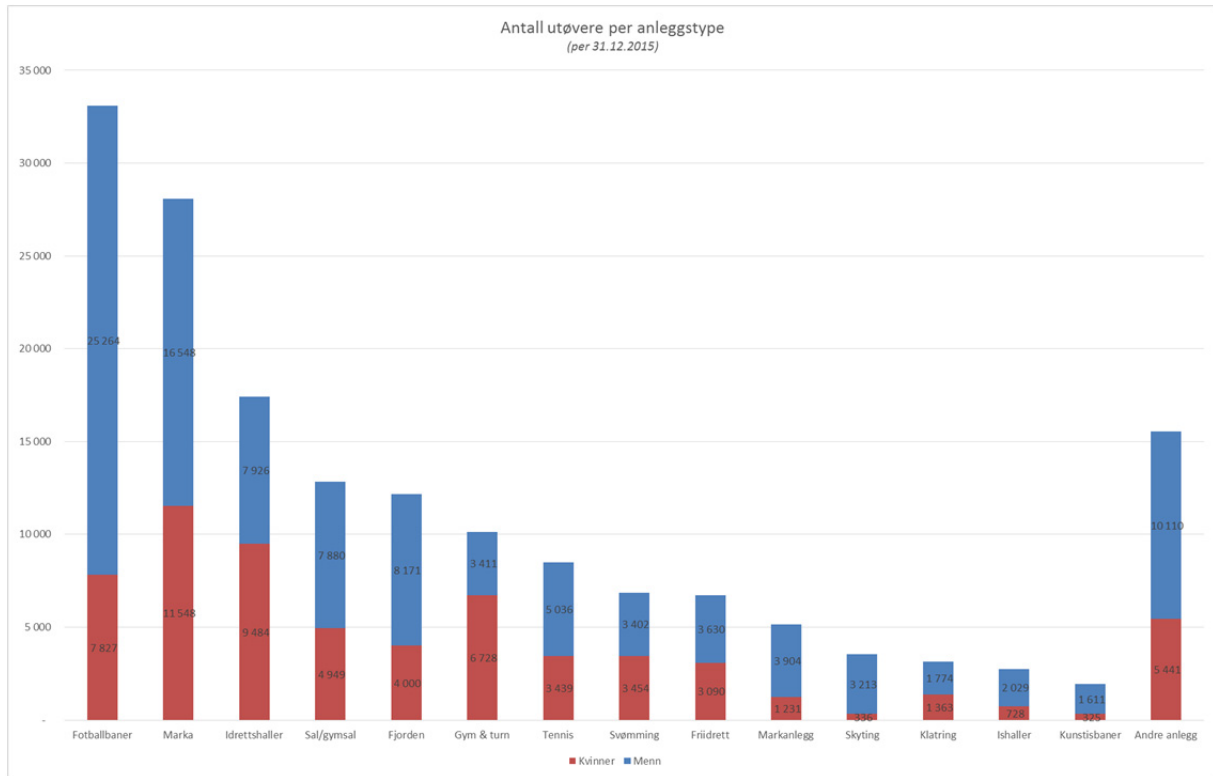
Andre kategorier som idrettshaller og fotballbaner har hatt en betydelig numerisk vekst, men på grunn av sin størrelse gir ikke dette like store utslag på den relative veksten.

Det er verdt å merke at den store økningen til «andre anlegg» har bakgrunn i at Friskis & Svette meldte overgang fra bedriftsidrettsforbundet til fleridrettsforbundet i løpet av perioden, noe som førte til en netto økning på ca. 3.000 aktive. Siden aktiviteten til bedriftsidretten ikke er inkludert i tallgrunnlaget er økningen til dels misvisende. Innen kategorien «marka» er det sykkel som står for den største økningen.

Klatring og Fjorden som skiller seg ut negativt har sammenheng med tellingen, og skal ikke tillegges alt for mye vekt. Den negative veksten for kunstis har stor sammenheng med anleggssituasjonen da det er dårlig med tilgang. I Oslo har naturisbaner vært et viktig tilbud for skøyteidretten. Dette er veldig væravhengig og kunstisbanene er viktig for den egenorganiserte aktiviteten fremover.

¹ Aktive inkluderer deltakertall for svømmekurs, da medlemskap kreves for å delta på kursene.

Kjønnsfordeling og antall utøvere per anleggstype

Kilde: Idrettsregistreringen²

Jenter har generelt lavere deltagelse i organisert idrett enn gutter. For antall aktive utøvere per anlegg skiller fotball, marka og idrettshaller seg ut. For de samme anleggstypene er også jenteandelen høyest. Gym og turn skiller seg ut ved å ha flere aktive jenter enn gutter.

Behov for god utnyttelse av eksisterende idrettsanlegg

Det er viktig å ta vare på eksisterende idrettsanlegg. God utnyttelse og prioritering av vedlikehold er en forutsetning for å sikre en tilbudsforbedring for idretten. Bare det å opprettholde nivået på tilbudet gir behov for økte midler. En tilbudsforbedring med flere anlegg vil øke dette behovet ytterligere.

Egenorganisert aktivitet

Egenorganisert aktivitet innebærer at individene selv står for planleggingen og gjennomføringen av aktivitetene. Egenorganisert aktivitet kan foregå på mange arenaer, f.eks. i et idrettslag, på et treningssenter, i nærmiljøet eller ute i naturen.

For å sikre mest mulig variasjon i idrettstilbudet skal det gjennomføres en behovsanalyse for egenorganisert aktivitet.

² Disse idrettene inngår i kategorien «Andre idretter»: biljard, bok/aking, bowling, bueskyting, casting, curling, fleridretter, frisbee, golf, idrett for funksjonshemmede, luftsport, motorsport, sandvolleyball, soft- og baseball, squash og studentidrett.

4.1 Status og behov

Porteføljen av idrettsanlegg består av en rekke typer anlegg og arealer, både for innendørs- og utendørsidretter.

Porteføljen har blitt til over lang tid, og teller i dag et stort antall som spenner over et bredt spekter av idretter. Selv om anleggsdekningen målt etter innbyggertall har blitt bedre de siste årene og Oslo har mange attraktive idrettsanlegg, er det likevel slik at byen fortsatt har lavere dekning enn landsgjennomsnittet og også lavere dekning enn andre store kommuner og byer i Norge. En rekke idrettsanlegg har også dårligere standard enn ønsket, noe som igjen forringer attraktiviteten og bruken, og gir dårlig utnyttelse av investert kapital.

Vurderinger av anleggsdekningen per i dag, standarden på anleggene, behov for å bedre anleggsdekningen og å følge opp den forventede tilveksten av barn og unge er drøftet i KVUen. Vurderingene ligger til grunn for behov og tiltak framover på idrettsområdet.

Det er en stor bredde i idrettstilbudet i Oslo. Det er imidlertid en betydelig andel små idretter som kommunen ikke tilrettelegger for i dag. Disse idrettene har skaffet seg private arealer for å kunne utøve sin aktivitet. For å sikre at dagens bredde i tilbudet opprettholdes bør kommunen også tilrettelegge for slike idretter.

4.2 Prioriteringer

Følgende prioriteringer fremheves i planperioden:

- Rehabilitering av anlegg, med vekt på kunstgressbaner og friidrettsbaner
- Bygging av flerbrukshaller
- Svømmeanlegg
- Bygging av innendørs og utendørs kunstisflater
- Utbygging av fullverdige skianlegg med snøproduksjonsanlegg, og helst med rulleskitrasé
- Få en oversikt på eksisterende gymsaler og andre arealer som kan brukes til idrettsformål
- I hvert enkelt prosjekt bør muligheten for å innpasse tilleggsrom i nye idrettshaller vurderes

I tillegg skal det gjennomføres behovsvurderinger, blant annet for egenorganisert aktivitet.

4.3 Inneflater

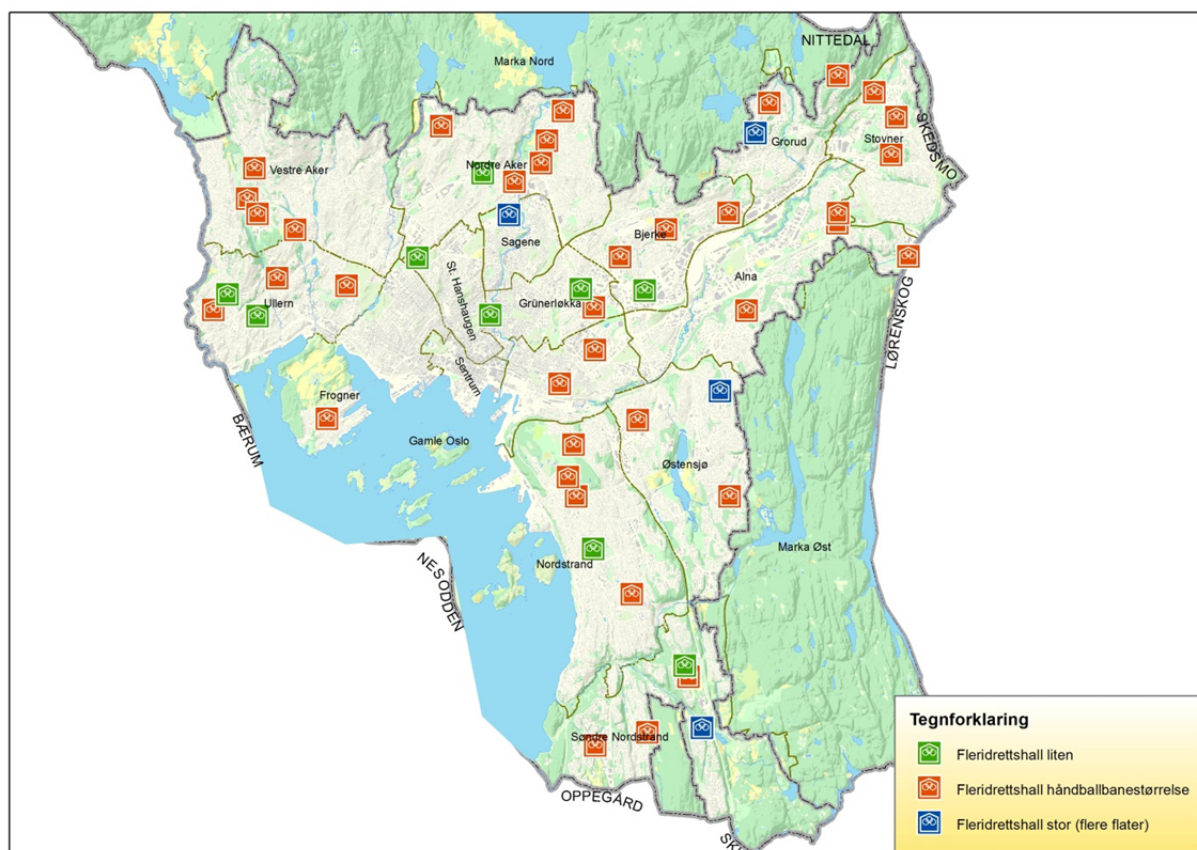
Inneflater omfatter flerbrukshaller og andre innendørshaller og aktivitetsflater; herunder gymsaler, fleksible rom i tilknytning til flerbrukshaller og basishaller. Inneflatene benyttes av en rekke idretter, for eksempel håndball, volleyball, innebandy, basketball, skating, turn og kampsport. Ulike inneflater dekker ulike formål. Det er sentralt å øke kapasiteten ved å etablere flere flater, men også å finne gode mekanismer som gjør at eksisterende flater utnyttes optimalt og dekker et bredt spekter av behov.

Flerbrukshaller skal være grunnstammen i halltilbudet. I dette ligger blant annet at hallene skal være nær der behovet er, at det skal være stor grad av likhet i tilbudet på tvers av bydeler, og at tilbudet skal ivareta en rekke ulike idretter. Å forbedre anleggsdekningen og å opprettholde en dekning i takt med tilveksten av barn og unge er sentralt for denne anleggstypen. Flerbrukshaller er et av de særskilte satsingsområdene de kommende årene, både ved skole og frittstående haller.

Selv om flerbrukshaller er av stor betydning for den samlede innendørs idrettskapasiteten, er det også viktig å ha inneflater for idretter som ikke naturlig driver sin aktivitet i disse hallene. Tilbudet av andre idrettshaller og innendørs aktivitetsflater kan ha en lavere tetthet enn flerbrukshaller, og investeringer i slike anlegg vil også være sterkere preget av lokale behov i nærmiljøet.

4.3.1 Flerbrukshaller

Dagens kapasitet

Det er om lag 60 flerbrukshaller av ulik størrelse i Oslo. I tabellen under og på kartet over er ikke byomfattende tilbud til studenter og bedriftsidretten tatt med i beregningene, da dette ikke er tilbud som er rettet mot barn og unge (6-19 år). Omregnet til standardflater (1 håndballbane) utgjør Oslos tilbud til barn og unge 53 flater totalt. Målt i antall barn og unge per hallflate skiller indre by seg ut med klart dårligst hallkapasitet.

Tabell 4.1. Flerbrukshaller i Oslo

Område	Antall spilleflater	Barn og unge (6-19 år) per spilleflate	Rangering
Indre by	7,5	2 313	4
Nord/vest	13,5	1 502	2
Sør	18	1 235	1
Øst	14	1 631	3

Status for prosjekter

Tabell 4.2. Status for pågående prosjekter, indre by

Anlegg	Status	Planlagt ferdigstillelse
Flerbrukshall i Vahls gate/ Sundtkvartalet	I gjennomføringsfase	2016
Flerbrukshall på Brynseng skole	I gjennomføringsfase	2017
Flerbrukshall på Valle VGS	I gjennomføringsfase i regi av Vålerenga Kultur- og idrettspark AS i samarbeid med UDE	2017
Flerbrukshall på Uranienborg skole	I forprosjektfase	2019
Flerbrukshall på Ensjo skole	I planleggingsfase	Usikkert
Flerbrukshall i Dælenenga idrettspark	KVU gjennomført. Reguleringsprosess gjennomføres	Usikkert
Flerbrukshall på Bjørvika skole	I planleggingsfase	2022
Flerbrukshall på Voldsløkka skole	I planleggingsfase. Planlegges ny skole på Voldsløkka med flerbrukshall i tilknytning til skolen	2022
Flerbrukshall på Filipstad skole	Planlegges flerbrukshall på skolen	Ferdigstillelse etter planperioden

Tabell 4.3. Status for pågående prosjekter, byområde vest/nord

Anlegg	Status	Planlagt ferdigstillelse
Ullern flerbrukshall	Forprosjekt starter høsten 2016. Regulering er vedtatt	2019
Korsvoll flerbrukshall	Forprosjektfase starter 2. halvår 2016. Gjennomført KVV og vedtatt regulering	2020
Gressbanen flerbrukshall	Gjennomført KVV	Usikkert ³
Flerbrukshall i forbindelse med ny byomfattende 8-13 skole i samarbeid med den tyske og franske skole	Gjennomføres KVV i regi av EBY for Sognsveien 80. Skolebehovsplanen peker på denne tomte for skole. Det planlegges flerbrukshall med skolen	Usikkert

Tabell 4.4. Status for pågående prosjekter, byområde øst

Anlegg	Status	Planlagt ferdigstillelse
Flerbrukshall ved Årvoll skole	I forprosjektfase	2018
Flerbrukshall ved Vestli skole	I forprosjektfase	2020
Grorud flerbrukshall	I forprosjektfase	2019
Refstad flerbrukshall	I forprosjektfase	Usikkert
Flerbrukshall ved Tokerud skole	I forprosjektfase	2019
Flerbrukshall i Løren aktivitetspark	Skal utredes videre	Usikkert
Flerbrukshall på Linderud	I planlegging	Usikkert ⁴

³ KVV konkluderer med at annen plassering i bydel Vestre Aker kan være mer egnet.

⁴ Planlegges av Linderud IL. Usikkerhet knyttet til finansiering.

Tabell 4.5. Status for pågående prosjekter, byområde sør

Anlegg	Status	Planlagt ferdig- stillelse
Lambertseter flerbrukshall m/brytedel	I gjennomføringsfase	2017
Erstatning og utvidelse av Nordstrands-hallen med en hallflate	I gjennomføringsfase	2018
Mortensrud flerbrukshall med kampsportdel/ friidrettshall	KVU gjennomført	2020
Flerbrukshall i tilknytning til Mortensrud skole	I planleggingsfase	2021

Bakgrunn og kapasitetsutfordringer

Flerbrukshall dekker mange idrettsgrener og benyttes ofte av skolesektoren på dagtid. Det er derfor sentralt for anleggstypen å ha en relativt lik dekning på tvers av bydeler, og at dekningsstilgangen bør følge tilveksten av barn og unge. Med utgangspunkt i antall barn og unge per hallflate er det indre by som kommer dårligst ut og har det største behovet for å styrke halltilbudet i dag. Øvrige bydeler ligger nærmere hverandre, men det er stort press på alle flerbrukshaller i byen, og det er behov for å heve kapasiteten.

Ved nye skoleanlegg legges det opp til etablering av flerbrukshall, der det er tilstrekkelig med areal og ikke går utover skolens kjernefunksjoner. Dette er viktig for å sikre at hallkapasiteten opprettholdes i takt med økningen i antall barn og unge. På grunn av begrenset hallkapasitet i Oslo er de kommunale hallene forbeholdt de idrettene som har idrettshallen som sitt naturlige konkurranse- og treningssted.

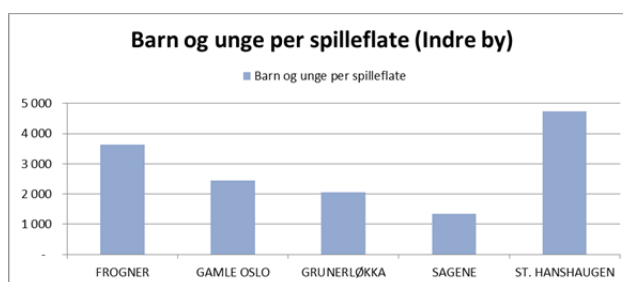
Flerbrukshaller kan, i tillegg til hallflatene og tilhørende infrastruktur som garderobes, lagerrom mv., bestå av flere mindre rom som kan benyttes til ulike idretter og aktiviteter. Det bør i forbindelse med utredning av flerbrukshaller generelt vurderes om og hvordan slike tilleggsrom eventuelt kan ivareta lokale behov, for eksempel til idretter som kampsport, styrkeløft, dans, bordtennis, fekting eller lignende. Dette er idretter som ikke kategoriseres som hallidretter av Oslo Idrettskrets og som derfor ikke blir tildelt tid i flerbrukshaller. Det er behov for rom og aktivitetsflater som er egnet til mindre plasskrevende idretter og til idretter som krever spesiell tilrettelegging.

Det vil gjennom planperioden være fokus på hallene som allerede driftes. Flere av hallene er gamle og slitte. Det vil gjøres tilstandsvurderinger på idrettshallene. Framtidige rehabiliteringer skal avveies mot eventuell utfasing av anlegg.

Indre by

Indre by har størst underdekning i dag og har behov for å øke kapasiteten mest.

Tabellen til høyre viser fordelingen av barn og unge per hallflate i hver bydel. Mange skoleprosjekter vil både opprettholde og heve kapasitet i takt med tilveksten av barn og unge, men det er likevel viktig å styrke området ytterligere med flere flater på grunn av den allerede dårlige dekningen. Særlig kommer bydel St. Hanshaugen og bydel Frogner dårlig ut i indre by med svakest hallkapasitet.

Bydel Frogner har en hall på Bygdøyhus (privat) på Bygdøylandet, men ellers ingen hall til bruk for lokale idrettslag. En flerbrukshall i tilknytning til ishall ved Frogner stadion er regulert og utredet. Det har vist seg vanskelig og svært kostbart å få realisert både ishall og flerbrukshall på den regulerede tomten, og en eventuell omregulering vil være komplisert og tidkrevende på grunn av vernebestemmelser knyttet til Frognerparken. Byrådet anbefaler derfor at det kun bygges ishall ved Frogner stadion, og at det igangsettes utredning av flerbrukshall på annen tomt i bydelen eller i nabobydel med nærhet til Frogner stadion. Utviklingsområdet Filipstad er planlagt med en flerbrukshall i tilknytning til nytt skoleanlegg. Det antas at denne først lar seg realisere etter planperioden.

I bydel St. Hanshaugen finnes ingen fullskala idrettshall, kun en liten hall på Marienlyst skole. Bydel Sagene og bydel St. Hanshaugen sett i sammenheng er presset på kapasitet. Bjølsenhallen med to flater i bydel Sagene betjener begge bydelene. I disse to bydelene er det knyttet usikkerhet til framtidig tilvekst av barn og unge, og det er derfor utredet muligheter i skolesektoren for ny kapasitet. Det er få egnede tomter til nye skoleanlegg og idrettsbygg i områdene, og Voldsløkka idrettspark i bydel Sagene ses som eneste alternativ for videre utvikling. Videre har Oslo bedriftsidrettskrets (OBIK) en hall på Voldsløkka. Denne har et stort vedlikeholdsbehov og er vurdert revet. Før denne hallen kan rives må det finnes et alternativ for en ny OBIK hall.

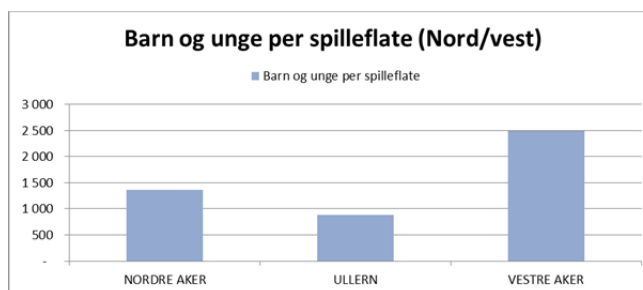
Det er behov for å styrke hallkapasiteten vest i bydel Grünerløkka, og det har lenge vært planlagt en idrettshall i Dælenenga idrettspark. Det er foretatt en KVVU som foreslår riving av eksisterende klubbhus. Det kreves detaljregulering av planområdet fra friområde til idrettsstadion for å få realisert idrettshallen. På grunn av antikvariske forhold er det også forslått at klubbhuset skal bestå og at hallen skal bygges oppå eksisterende ishall. Ishallen er imidlertid ikke dimensjonert for å tåle dette.

I Gamle Oslo er det allerede knapt med hallkapasitet. Det er et spesielt behov for å finne områder rundt Tøyen skole som i dag ikke har noe halltilbud. Skole med tilhørende flerbrukshall som bygges av Vålerenga idrettsforening vil styrke kapasiteten.

For øvrig vil kapasiteten i utviklingsområdene Ensjø og Bjørvika opprettholdes med flerbrukshall i tilknytning til skolene som bygges.

Byområde nord-vest

Byområde nord/vest kommer nestbest ut per 2016, men dette er bydeler med stor tilvekst av barn og unge. Med vekst og de tiltak som nå foreligger de nærmeste årene vil bydel vest/nord få dårligst dekning gjennom planperioden. Det er derfor viktig at det søkes forsterkning av byområdet gjennom planperioden.

Det har vært en jevn befolkningsvekst i Vestre Aker, og området er presset på hallkapasitet. Det er derfor behov for å etablere flerbrukshall i området.

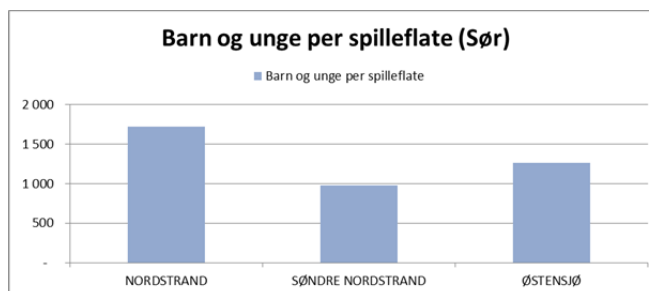
I de siste befolkningsframskrivningene vises det stor tilvekst av barn og unge i Nordre Aker. Korsvoll er et område uten hall, og det er behov for en hallflate i området. Utover dette regnes flerbrukshall i tilknytning til nye skoler som tilstrekkelig for å opprettholde dagens kapasitet. Håndball og basket er store idretter i bydel Ullern, og er presset på hallkapasitet. Det er behov for en fullskala idrettsflate for å bedre dekningen. Det planlegges derfor en flerbrukshall i tilknytning til Ullern idrettspark.

Det samme gjelder for utviklingsområdet Ullern-Skøyen, som i dag har behov for en fullskala idrettshall også før befolkningsvekst er tatt med. En styrking av hallkapasiteten i området må ses i sammenheng med utviklingsområdet på Filipstad.

Byområde sør

For området totalt sett er det i dag god kapasitet, og det er forventet at dette skal holde seg gjennom hele planperioden.

Søndre Nordstrand har best kapasitet, men har utfordringer knyttet til at området har store geografiske avstander og infrastrukturelle barrierer, noe som

innebærer at det kan være krevende å utnytte all eventuell ledig kapasitet. Holmlia er en hall som i dag er svært presset, og det er langt for barn og unge på Holmlia å reise til Bjørnholthallen som er nærmeste hall.

Det er planlagt stor boligutbygging i Mortensrudområdet. En flerbrukshall/friidrettshall er under utredning på Mortensrud. Ny skole med flerbrukshall er også planlagt i området.

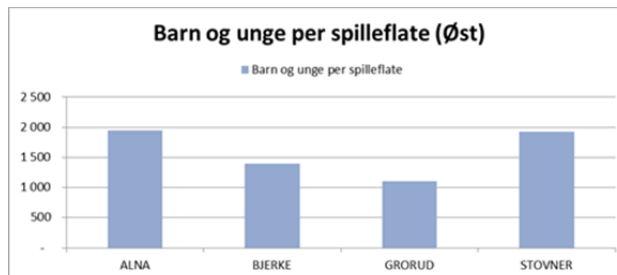
Bydel Nordstrand har dårligst hallkapasitet i byområde sør, og det er et stort press på hallene. Det forventes høy tilvekst av barn og unge spesielt på Nordstrandsplatået. Nordstrandshallen skal rives, men erstattes med to hallflater. I tillegg planlegges det en liten hall i regi av KFUM på Ekeberg. Dette vil bedre hallkapasiteten i området.

I bydel Østensjø er det behov for flerbrukshall vest for Østensjøvannet. Her er det i dag ingen hall, og Høyenhallen og Bøler som dekker disse områdene er presset på kapasitet.

Byområde øst

Byområde øst har lavest dekning etter indre by. Bydel Alna og bydel Stovner har lavest dekning for barn og unge i bydelen.

I byområde øst er det bydel Alna som har dårligst dekning i dag. Det er ikke forventet vesentlig økning av barn og unge i planperioden. I kommuneplanen er det imidlertid lagt opp til omfattende boligbygging etter planperioden.

Det forventes noe vekst i andelen barn og unge i bydel Grorud. Planlagte Grorud flerbrukshall vil bidra til å opprettholde kapasiteten. Apalløkka idrettshall har ellers stort vedlikeholdsbehov.

Bydel Stovner er presset på kapasitet, og det er forventet en moderat tilvekst av barn og unge gjennom planperioden. Planlagte Grorud flerbrukshall i nabobydelen Grorud vil også kunne betjene bydel Stovner, og vil samlet sett gi bedre dekning for området. Flerbrukshall som planlegges ved Tokerud skole vil bidra til å styrke kapasiteten ytterligere for bydelen. Stovner idrettshall har videre et større vedlikeholdsbehov med blant annet behov for utskifting av ventilasjon. Det skal gjøres en tilstandsvurdering av hallen i 2016 for å planlegge hensiktsmessige tiltak for hallen videre.

Det er en underdekning av flerbrukshaller i bydel Bjerke. I Lørenområdet er det forventet sterk tilvekst av barn og unge. Det ble gjennom arbeidet med VPOR for Løren og Økern foreslått to alternative plasseringer for en flerbrukshall for å bedre kapasiteten i området. En av disse var i tilknytning til Løren aktivitetspark. En forutsetning er at hallen legges under bakken. Linderud IL planlegger idrettshall på Linderud og fikk tilskudd fra kommunen til dette prosjektet i 2015. Dette er et viktig prosjekt for å bedre anleggsdekningen i bydelen.

Foreslåtte tiltak

Indre by

- Det settes i gang utredningstiltak for å finne plassering av haller rundt Tøyenområdet med sambruksmuligheter for Tøyen skole, for å bedre anleggskapasiteten i Gamle Oslo.
- Planlegging av idrettshall på Dælenenga videreføres. Det er knyttet usikkerhet til realiseringen på grunn av pågående reguleringsak.
- Det settes i gang utredningstiltak for å avklare omfang av idrettens behov (antall hallflater) på Voldsløkka. I den forbindelse vil hall for OBIK også vurderes.
- Det settes i gang utredningstiltak for å finne areal til flerbrukshall i Frogner bydel eller med nærhet til Frogner stadion.

Byområde nord/vest:

- Planer for flerbrukshall på Ullern videreføres med antatt ferdigstillelse i 2019.
- Det settes i gang utredningstiltak for lokalisering av hall i bydel Vestre Aker.
- Det settes i gang utredningstiltak for plassering av hallflate som skal dekke utviklingsområdene Ullern-Skøyen og Filipstad.
- Planer om hall på Korsvoll videreføres, og hallen planlegges ferdigstilt i 2019.

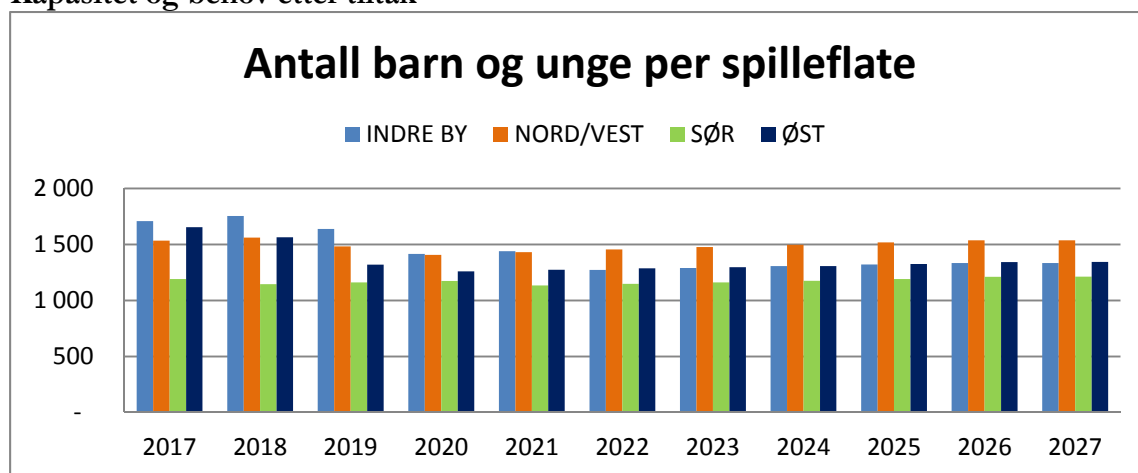
Byområde sør:

- Utredningstiltak for flerbrukshall i tilknytning til Rustad idrettspark
- Utredningstiltak for ny hall i Holmliaområdet

Byområde øst:

- Det settes i gang utredningstiltak for å gi et grunnlag for føringer i videre planlegging av flerbrukshall i Løren aktivitetspark.
- Det settes i gang tiltak for å utrede muligheter for Løren idrettspark dersom plasthallen skal rives.

Kapasitet og behov etter tiltak

Med fokus på tiltak rettet mot indre by og øst, i tillegg til å bygge haller i forbindelse med nye skoler som det legges opp til i planperioden, vil dekningen av haller utjevnes i byen og alle byområder vil få en bedret dekning fra 2017. Byområde vest/nord vil ut fra prognosene ha den dårligste dekningen i slutten av planperioden. Gjennom planperioden må nye tiltak i vest/nord vurderes ettersom aktiviteten i dag er høyest her.

4.3.2 Gymsaler

Selv om det prioriteres å bygge flerbrukshaller i tilknytning til skoler er det fortsatt et stort antall gymsaler som representerer viktige inneflater for idrett. Tilgjengelighet til disse arealene er vesentlig for det samlede idrettstilbudet i Oslo. Skolene benytter gymsalene i sin virksomhet, på dagtid og til dels også på kveldstid, men de er ikke fullt utnyttet. Gymsalene representerer en betydelig infrastruktur for ulike, mindre plasskrevende aktiviteter, og det bør legges til rette for at disse kan benyttes mest mulig effektivt. Det vil prioriteres å lage en oversikt på eksisterende gymsaler som kan brukes til idrettsformål.

4.3.3 Basishaller

Basishaller er treningshaller med fast oppmontert utstyr, samt et stort utvalg av skumapparater som bidrar til trygghet og redusert risiko for skader. Hallene er særlig tilrettelagt for turn og såkalt basistrening i andre idretter og aktiviteter. Basishallkonseptet er godkjent av Kulturdepartementet, og anleggene er spillemiddelberettiget. Basishallene kan være tilbygg til eksisterende eller nye flerbrukshaller, eller de kan bygges som selvstendige enheter med garderober.

Dagens kapasitet

Tabell 4.6. Basishaller, dagens kapasitet.

Anlegg	Byområde	Bydel
Haslehallen	Indre by	Bydel Grünerløkka
Njårdhallen	Byområde vest	Bydel Vestre Aker
Norges idrettshøgskole	Byområde nord	Bydel Nordre Aker
Midlertidig industrilokale på Rommen	Byområde øst	Bydel Stovner
Leirskallen turn	Byområde sør	Bydel Nordstrand

Status prosjekter

Det er ingen nye vedtatte og igangsatte utbyggingsprosjekter for basishaller i Oslo kommune.

Bakgrunn og kapasitetsutfordringer

Det er et behov for å etablere flere dedikerte anlegg for turn i Oslo. Ved sambruk med andre idretter i idrettshallene går det mye tid til rigging, noe som fører til dårlig utnyttelse av den tilgjengelige tiden. Dedikerte anlegg vil kunne hindre brukerkonflikter med ballspillidrettene, sikre særskilt tid til turnidretten og muliggjøre en bedre utstyrspark. I tillegg vil dette frigjøre kapasitet i flerbrukshaller for idrettslag og idretter som står i «kø» for å få tilgang i hallene.

Kapasiteten i Oslo ble betydelig redusert da hallen på Norges idrettshøgskole ble stengt i forbindelse med oppussing våren 2015. Høybråten/Stovner har som et midlertidig tiltak innredet et industrilokale på Rommen, noe som til en viss grad erstatter fasilitetene på Norges idrettshøgskole.

Kapasiteten økte betydelig da den første kommunale basishallen i Oslo på Leirskallen åpnet ved årsskiftet. Det er imidlertid underdekning av anleggstypen flere steder i byen.

Foreslåtte tiltak

Det settes i gang utredningstiltak for behov og plassering av basishaller.

4.3.4 Anlegg for kampsport og dans

Anlegg for kampsport og dans omtales sammen, da det er mulig å legge til rette for sambruk mellom de to idrettene som i stor grad har samme anleggskrav. En forutsetning er imidlertid gode matteløsninger og spill i lokalene.

Dagens kapasitet

Lokaler for kampsport

I Oslo har kommunen kampsportlokaler i klubbhuset i Dælenenga idrettspark, Bjølsenhallen, Jordal idrettshall, Radiohuset på Lambertseter, Kalbakken treningssal, Haugerud judolokaler, Bislett og Oppsal Arena. Både radiohuset på Lambertseter og klubbhuset i Dælenenga idrettspark er slitte lokaler og ikke egnet til aktiviteten. På Lambertseter blir brytelokalene erstattet i tilknytning til ny idrettshall på Lambertseter.

Lokaler for dans

På grunn av dansens egenart og tradisjoner er det vanskelig å skille mellom private/kommersielle dansestudioer og frivillighet i form av danseklubber. De fleste av danseinstituttene er ikke lenger inkludert i medlemstallene til Oslo idrettskrets, og det er heller ikke naturlig at denne kommersielle typen aktivitet får tilgang til kommunale anlegg.

Lokaler som sambrukes

For å utnytte eksisterende kapasitet i flerbrukshaller bedre ble det i 2014 kartlagt rom i eksisterende idrettshaller. Disse inngår i dag som en del av Oslo idrettskrets' ansvar, og fordeles nå til idrettslag som driver kampsport og dans i Oslo.

Status for prosjekter

Det blir eget brytelokale i ny idrettshall på Lambertseter. Denne ferdigstilles i slutten av 2017.

Bakgrunn og kapasitetsutfordringer

Kampsport omfatter en rekke ulike idretter, og er i betydelig vekst. Aktiviteten drives i dag i ulike typer lokaler, mer eller mindre tilrettelagt. Det er viktig å forbedre tilgangen til anlegg for denne aktivitetsgruppen. Anleggstilgangen skal bedres gjennom å etablere egne lokaler særskilt for disse idrettene i tilknytning til flerbrukshaller som bygges, der det finnes et kampsportmiljø. Her ligger det muligheter for å legge til rette for sambruk med dans, som i stor grad har samme anleggskrav. En forutsetning er imidlertid gode mottakelser og spill i lokalene.

Kampsport har hatt dårlige rammevilkår i Oslo. Kampsportene trener i stor grad i lokaler som ikke er idrettsanlegg og som ikke er tilpasset aktiviteten. Kampsportene gis ikke den prioritet som størrelsen, utbredelsen og sammensetningen på medlemsmassen skulle tilsi.

Radiohuset på Lambertseter er å regne som utgående kapasitet og vil ikke lenger være i bruk til kampsportformål når Lambertseter idrettshall med kampsportlokale står ferdig i slutten av 2017. Radiohuset skal overføres til Omsorgsbygg når hallen står ferdig. Omsorgsbygg skal oppgradere lokalene og benytte det til barnehage.

Dersom klubbhuset i Dælenenga idrettspark rives i forbindelse med etablering av idrettshall, er det behov for å erstatte kapasiteten til kampsporten i indre by, helst i tilknytning til idrettshallen dersom det er plass til dette. Dersom det blir besluttet at klubbhuset ikke kan rives av arkitektoniske hensyn, er det behov for en omfattende rehabilitering for å bedre fasilitetene for idretten og opprettholde kapasitet.

Gjennom KVV for Mortensrud er det videre avdekket at et viktig løft for området vil være å gi et idrettslig tilbud med fokus på å aktivisere ungdom med innvandrerbakgrunn – og spesielt jenter ettersom dette gjelder en stor andel av innbyggerne i Søndre Nordstrand. Kampsport løftes fram som en idrett som når denne målgruppen, og bør dermed få plass i Mortensrud idrettspark. I tilknytning til Mortensrud flerbrukshall er derfor kampsportdel vurdert som et av konseptene.

Foreslåtte tiltak

- Egen kampsportdel foreslås i ny idrettshall på Mortensrud, med planlagt ferdigstillelse i 2020.
- Det foreslås å etablere kampsportdel i tilknytning til Dælenenga flerbrukshall dersom dagens lokaler rives, under forutsetning av at det er plass til dette. Alternativt må det utredes mulige lokaler i indre by for å erstatte dagens kapasitet. Dersom klubbhuset ikke rives, er det behov for rehabilitering av lokalene.
- Innpassing av kampsportlokaler er lagt inn som en opsjon i forprosjektet for Grorud flerbrukshall, og vil bli tatt stilling til når kostnadsrammen for prosjektet skal fastsettes.
- Settes i gang utredningstiltak for å kartlegge behov for kombinerte kampsports- og danselokaler i byen, helst i tilknytning til kommende flerbrukshallprosjekter.

Kapasitet og behov etter tiltak

Kampsportlokale i tilknytning til Mortensrud flerbrukshall vil gi Mortensrudområdet et tiltrengt løft og et bedre idrettstilbud enn dagens. Videre vil kampsportdel som erstatning for lokalene i Dælenenga klubbhus gi et mer attraktivt idrettstilbud til lokale klubber som driver kampsport. Dette vil sikre viktige lokale løft for kampsportene.

4.3.5 Tennishaller

Dagens kapasitet

I tillegg til om lag 30 utendørsanlegg, er det i Oslo fem permanente innendørsanlegg for tennis. Samtlige eies og forvaltes privat. Dette gjelder henholdsvis Oslo tennisarena, Nordstrand tennishall, Njård tennishall, Heminghallen og Furuset tennissenter.

Status prosjekter

Det finnes ingen vedtatte og igangsatte utbyggingsprosjekter.

Bakgrunn og kapasitetsutfordringer

Oslo kommune ønsker å opprettholde kommunens tennistilbud gjennom planperioden, men ønsker å øke brukstiden på banene ved å bygge tennishaller på eksisterende anlegg. For tennis er det av betydning at den kommunale støtteordningen til private anlegg videreføres, og at kommunen aktivt bidrar til at idrettslag kan realisere anlegg, ettersom anleggene driftes på en god måte privat.

Tennisidretten har et uttalt behov for flere baner, men har ikke spesifisert hvor dette skal være i særlig grad. De fleste og største klubbene finnes i Oslo vest, og presset på banene er derfor størst der.

Foreslåtte tiltak

Ordningen med samarbeid med private om realisering av idrettsanlegg videreføres.

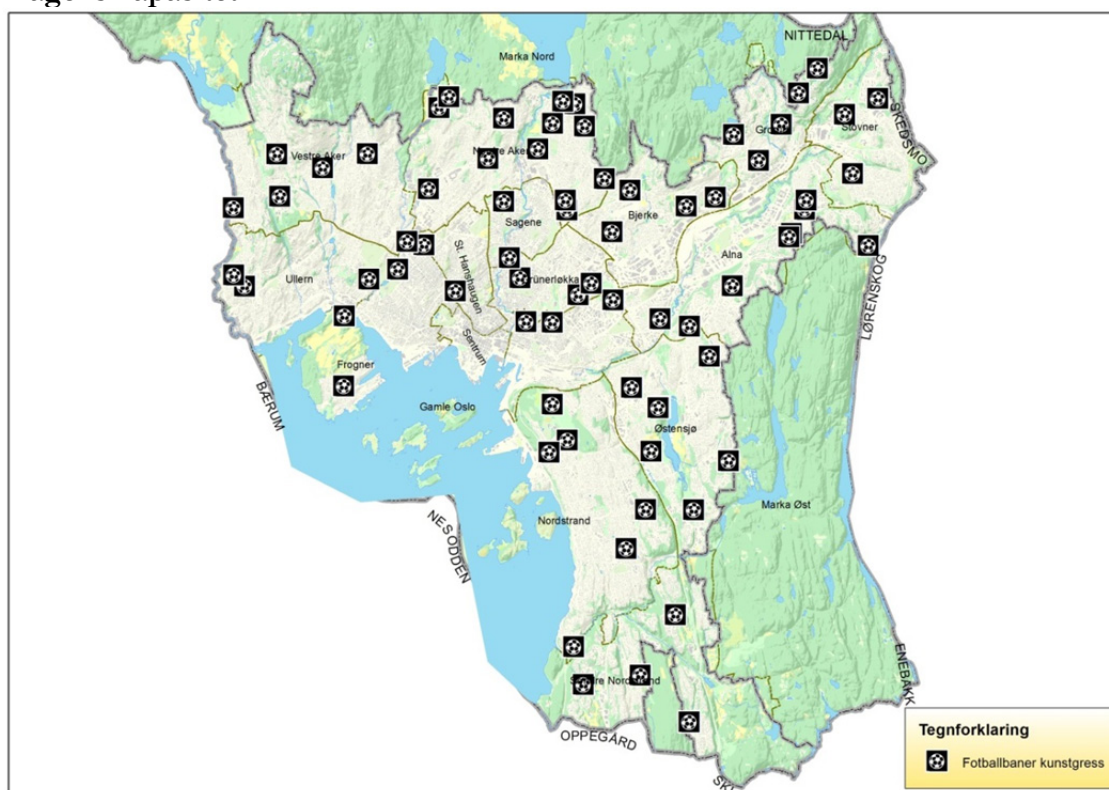
4.4 Utendørsflater

Oslo har store uteflater som benyttes av en rekke idretter, herunder fotball, tennis, cricket, rugby, landhockey og amerikansk fotball. Anleggene brukes både til organisert og egenorganisert aktivitet. Utendørsflater for idrett er relativt arealkrevende, og Oslo er en kommune med betydelige arealutfordringer. Kommunens arealsituasjon vil til en viss grad legge føringer for mengden og typen anlegg. Behov for utendørsflater til idrett og aktivitet må videre balanseres mot behovet for å benytte arealer til andre formål.

Det er et mål at dekningen av utendørsflatene skal bedres. Noen flater vil ha en høyere tetthet enn andre, og flatene vil ha ulik geografisk profil, avhengig av det samlede behovet og ulike etterspørsel i ulike deler av byen.

4.4.1 Fotballbaner/kunstgressbaner

Dagens kapasitet

Det er om lag 180 fotballbaner av ulike størrelse og med forskjellig type underlag i Oslo (kartet over viser kun kunstgress). For å måle anleggsdekning på tvers av bydeler er innbyggertall sett opp mot baneekvivalenter. En baneekvivalent tilsvarer en elleverbane. Dette innebærer at det er antatt at det går to sjuer- og ni baner og fire femerbaner på en elleverbane. Omregnet til baneekvivalenter utgjør Oslos tilbud til barn og unge (6-19 år) 123,5 flater totalt. Målt i antall barn og unge per fotballflate skiller indre by seg ut med klart dårligst kapasitet. I kartleggingen av

fotballbaner i Oslo er de ulike anleggstypene blitt vektet likt uavhengig av hvilket underlag banen har.

Tabell 4.7. Fotballbaner/kunstgressbaner i Oslo.

Område	Antall spilleflater	Barn og unge per spilleflate	Rangering
Indre by	19,75	878	4
Nord/Vest	29,25	693	3
Sør	39,5	578	1
Øst	34,75	640	2

I 2016 gjennomføres en stor satsing på rehabilitering av kunstgressbaner. Hele 15 baner rehabiliteres i løpet av året. De fleste av disse har åpnet når denne behovsplanen legges frem, og alle vil være ferdigstilt i løpet av 2016. Disse rehabiliteringene fordeles seg på byområdene på følgende måte:

- Vest/nord: Kringsjå
- Sør: Haraløkka I, Mortensrud, Hallager og Prinsdal
- Øst: Grei, Jesperud, Ellingsrud, Grorud, Haugerudbanen, Humleby, Kalbakken, Linderud, Løren og Tveita

Status prosjekter

Indre by

- Som et resultat av dårlig anleggsdekning i Hovinbyen skal Vålerenga IF bygge to femmerbaner og en sjuerbane mellom kunstgressbanene på Valle Hovin, da det ventes stor etterspørsel fra barn og unge i årene framover. Banene er planlagt ferdigstilt i løpet av 2017.
- Det skal etableres kunstgressbane på Tørteberg, som er planlagt ferdigstilt i 2017.

Byområde vest/nord

- Kringsjå kunstgressbane III ferdigstilles 4. kvartal 2016.
- Gressbanen II ferdigstilles 4. kvartal 2016.
- Nordjordet minikunstgressbane er planlagt ferdigstilt i 2017, og erstatter grusbane som ble borte da Skøyen skole ble utvidet.

Oslo kommune har i dialog med Oslo Fotballkrets i arbeidet med å sette opp en prioriteringsliste over anlegg som bør rehabiliteres, samt hvilke nye anlegg som bør bygges det påfølgende året.

Bakgrunn og kapasitetsutfordringer

Fotball er den største, organiserte idrettsgrenen i antall medlemmer, og favner både gutter og jenter, selv om jenteandelen er lavere. Siden starten av 2000-tallet har det vært en bevisst satsing på å etablere kunstgressbaner, som gir høyt antall timer tilgjengelig kapasitet sammenlignet med naturgress.

Selv om det har vært et løft på kunstgressbaner de siste årene finnes det fortsatt en del naturgress- og grusbaner i Oslo. I kartleggingen av fotballbaner er alle typer baner tatt med, uavhengig av underlag. Det er heller ikke gjort noen forskjell på vektingen basert på type underlag i oversikten. Det bør derimot presiseres at en kunstgressbane har bedre kvalitet og utnyttelsesgrad enn naturgress- og grusbaner. Det betyr at den reelle bruksverdien på kunstgressbanene er høyere enn for andre type baner.

Med et stort antall baner og stort vedlikeholdsetterslep vil rehabilitering av eksisterende kunstgressbaner prioriteres slik at standarden heves.

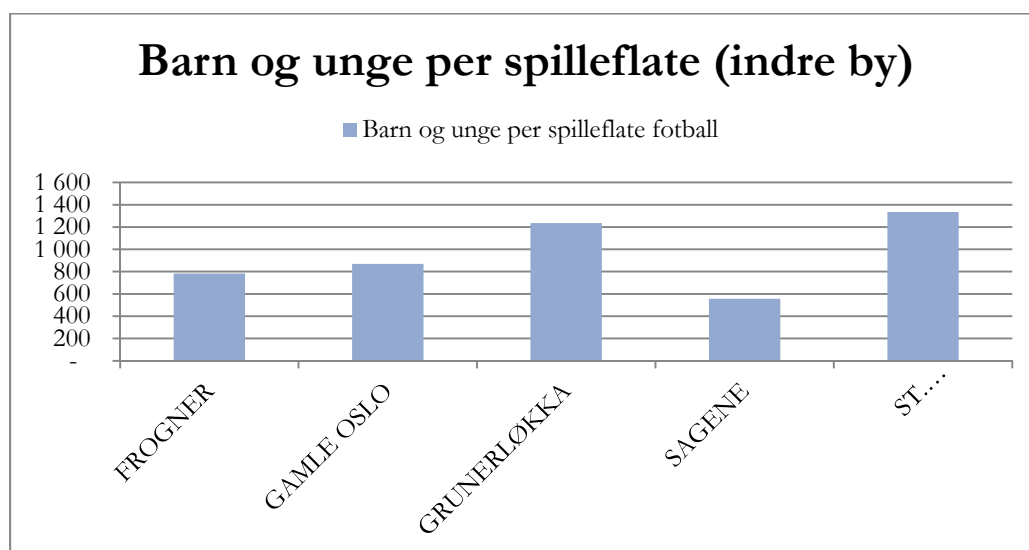
Nyinvesteringstiltak som ligger i områder med dårligere dekning og stor etterspørsel etter kapasitet vil prioriteres. Ved etablering av nye kunstgressbaner bør det vurderes å samordne dette med etablering av kunstisbaner.

I utviklingsområder er det sentralt at man setter av et minimumsareal som kan romme sjuerbane for de minste aldersgruppene, slik at de har et balltilbud i lokalmiljøet. For å sikre baner i nærområder, der folk bor kan det være hensiktsmessig å plassere anleggene på skoler, som dermed vil gi sambruksmuligheter mellom skole og idrettslag der det er plass. Elleverbaner, som de eldste aldersgruppene benytter, er svært arealkrevende og ikke realistisk å etablere i disse områdene. Her må man akseptere at man må ha lengre reisevei til aktiviteten.

Fra å være en sommeridrett har fotball gått over til å være en helårsidrett. Dette har skapt behov for et bedre vintertilbud til klubbene i Oslo. I dag har klubber mulighet til å ha vinterdrift på banen mot at de står for drift av anlegget på egen hånd. Det er i varierende grad, hvor bra vinterdrift i regi av idrettslag fungerer eller ikke. På flere baner blir det liggende granulat utenfor kunstgressdekket, og av miljøhensyn bør driften av banene vurderes fremover. Ved å etablere undervarme på anleggene vil varigheten på sesongen øke, og barn og unge kan være aktive lenger.

Indre by

Indre by har dårligst banedekning i dag, og har behov for størst kapasitetsøkning. Spesielt utfordrende for indre by er mangel på tilgjengelige arealer, og det forventes at det vil forbli en underdekning gjennom hele planperioden. Tabellen under viser fordelingen av barn og unge per spilleflate i hver bydel. Ser man bort fra bydel Sagene er det en svært utfordrende situasjon for alle sentrumsbydelene. Bydel St. Hanshaugen og bydel Grünerløkka er de bydelene som skiller seg ut med dårligst banekapasitet i indre by.

I bydel St. Hanshaugen er det tre fotballbaner som til sammen tilsvarer i underkant av to elleverbaner. Det betyr at det er den bydelen med færrest antall baner. I denne utregningen er Lille Bislett tatt med, en bane som i utgangspunktet er et nærmiljøanlegg. Få baner i området skaper utfordringer for yngre lag, da underdekning fører til at barna må kjøres over lengre avstander for å få tilgang til baner.

Bydel Grünerløkka er den bydelen som har nest dårligst kapasitet. På grunn av byggearbeider ved Hasle skole i 2017 vil også kunstgressbanen som er plassert i skolegården være ute av drift for en periode. Dette vil føre til enda dårligere banekapasitet i området. Det blir dermed behov for nye arealer for de lagene som mister muligheten til å trene på anlegget for å opprettholde kapasitet.

Bydel Gamle Oslo skiller seg ut med særlig dårlig banekapasitet i forhold til antall aktive. Lokale klubber har fått stor tilvekst de siste årene på tross av dårlig anleggstilbud. At kunstgressbanen på Jordal er tatt med i kartleggingen av baner kan være med på å gi et feil bilde på anleggssituasjonen i området. Banen brukes i dag hovedsakelig til amerikansk fotball, noe som er med å gjøre anleggskapasiteten enda dårligere for barn og unge som ønsker å spille fotball i området. Det er også planlagt at denne banen skal fungere som riggplass i forbindelse med bygging av nye Jordal Amfi. Dette innebærer at en allerede presset anleggssituasjon i Bydel Gamle Oslo blir enda dårligere.

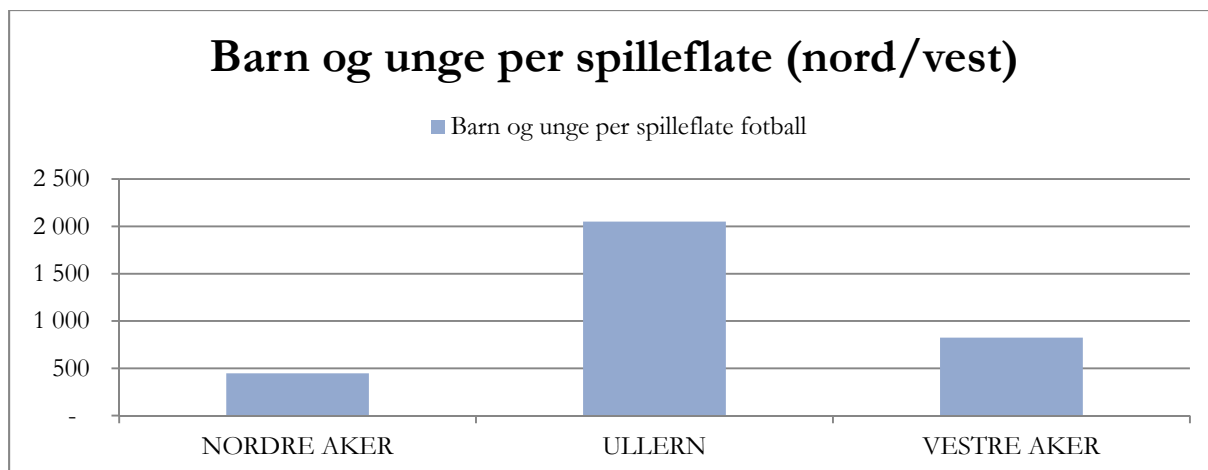
En stor utfordring for anleggstypen er at det i byutviklingsområder som Hovinbyen ikke settes av plass til mindre ballflater, som favner en stor gruppe. I slike områder med stor befolkningsvekst vil det bli stort press på omkringliggende flater som allerede har underkapasitet. På nye skoler der bør det settes av et minimum med areal med plass til sjuerballbaner til de minste aldersgruppene der tomtestørrelsen tilsier det. Som et resultat av dårlig anleggsdekning i Hovinbyen bygger Vålerenga IF to femerbaner og en sjuerbane mellom kunstgressbanene på Valle Hovin, da det ventes stort press fra barn og unge i årene framover.

Bydel Sagene er den av bydelene i indre by som kommer best ut når det gjelder barn og unge per spilleflate. Bydelen har også lavere andel barn og unge per spilleflate enn de fleste andre bydelene i Oslo. Fotballbanene er sentrert på og rundt Voldsløkka. Det er derimot planlagt at det skal bygges en landhockeybane på matchbanen på Voldsløkka, noe som betyr at kapasiteten vil bli noe dårligere i denne bydelen dersom det ikke bygges alternativer til denne banen. Samtidig bør det nevnes at kvaliteten på matchbanen har vært dårlig i flere år, noe som har ført til at den har blitt lite brukt i forhold til andre baner.

I bydel Frogner er det planlagt en ny ellever-kunstgressbane på Tørteberg, noe som vil være med på å bedre kapasiteten i bydelen.

Byområde nord/vest

Byområde nord/vest kommer nest dårligst ut på fordeling av barn og unge per spilleflate. I tabellen under ser man spesielt at bydelene Ullern og Vestre Aker har mange barn og unge per spilleflate. Dette er byområder med stor tilvekst av barn og unge, samt at barn vest i byen generelt er mer aktive enn barn i øst.

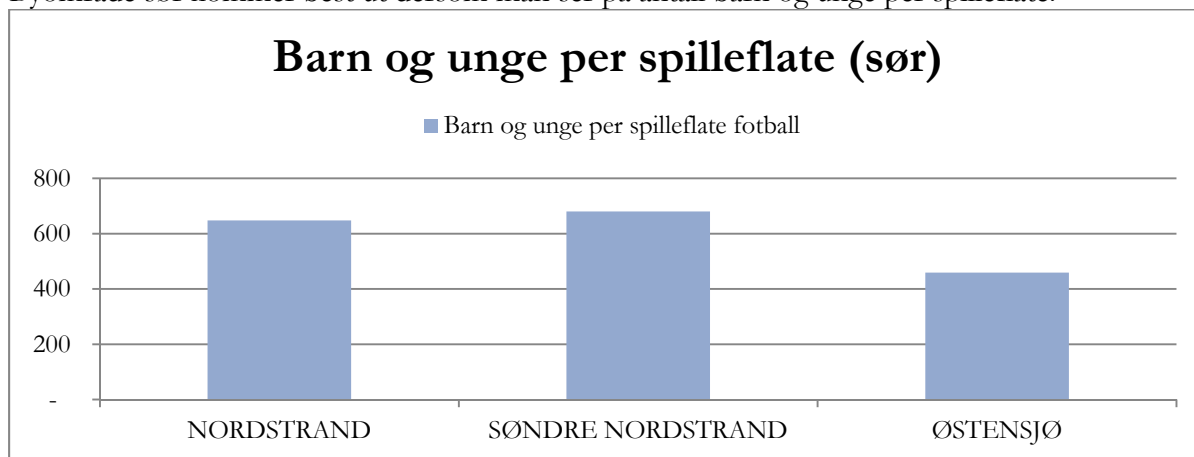
Bydel Ullern er den bydelen i Oslo med flest barn og unge per fotballbane. Her er det et stort behov for bedret kapasitet. Det er vedtatt i budsjett 2015 at det skal bygges en liten kunstgressbane på Nordjordet. Denne er planlagt ferdig i 2017.

Også bydel Vestre Aker kommer dårlig ut. Selv om anleggskapasiteten i Vestre Aker ikke kan sammenlignes med underdekningen i Ullern, ligger bydelen godt under gjennomsnittet for antall barn og unge per spilleflate. I 2017 er det planlagt å bygge en ny kunstgressbane på Midtstuen. Dette vil bidra positivt for et område, hvor det ikke finnes så mange fotballbaner i dag.

Til tross for at bydelene i byområde nord/vest kommer nest dårligst ut totalt sett er Nordre Aker den bydelen som har færrest barn og unge per spilleflate i Oslo. På grunn av at barn og unge i dette byområdet har en stor andel aktive, blir anleggskapasiteten sett på som utfordrende.

Byområde sør

Byområde sør kommer best ut dersom man ser på antall barn og unge per spilleflate.

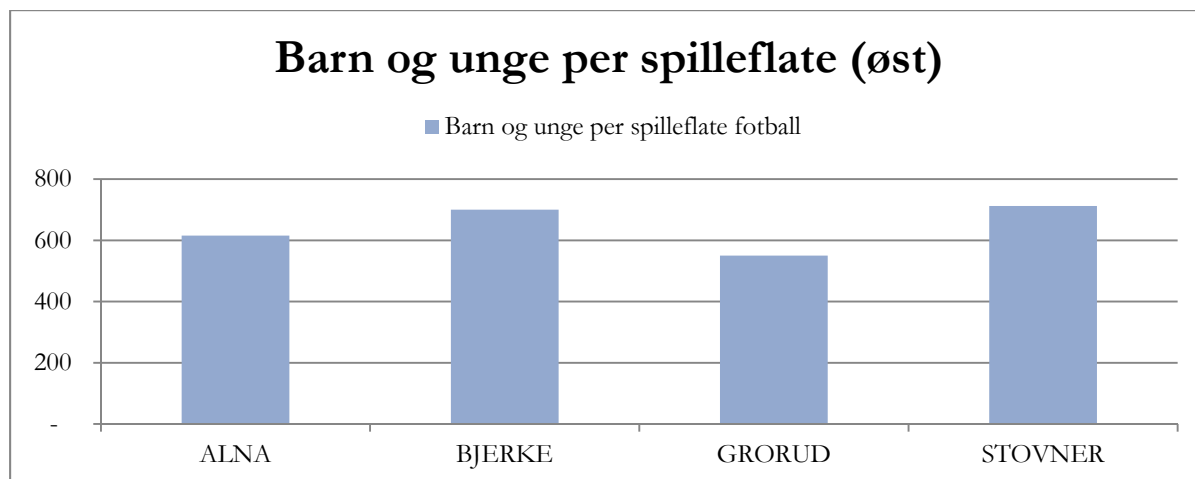

Bydel Østensjø er den bydelen som kommer best ut i byområde sør, og er den som samlet sett kommer nest best ut. Det er nylig etablert én ny kunstgressbane på Haraløkka, samt at en bane er rehabilitert. Barn og unge er svært aktive i Østensjøområdet og det er ønskelig med utvikling av fler kunstgressbaner.

I bydel Søndre Nordstrand blir anleggsdekningen sett på som tilfredsstillende ut fra dagens aktivitetsnivå. Oslo kommune rehabiliterer to kunstgressbaner i 2016. I tillegg har idrettslaget etablert en sjuer-kunstgressbane på Prinsdal.

Byområde øst

Byområde øst kommer nest best ut, og anleggstilgangen er vurdert som tilfredsstillende. De har mange baner, men har hatt stort behov for rehabiliteringer. I 2016 er imidlertid 10 baner i dette byområdet rehabilitert. Det er også etablert en ny kunstgressbane på Veitvet (Bjerke) i 2016 i forbindelse med bygging av ny skole.

Selv om dekningen av kunstgressbaner er tilfredsstillende i byområde øst, er det verdt å nevne at Bydel Bjerke er den bydelen som kommer dårligst ut. Det er imidlertid planer om å etablere en ny kunstgressbane på Disen i 2017, noe som vil bedre kapasiteten.

Foreslåtte tiltak

- Det foreslås rehabilitering av rundt fem kunstgressbaner i året for å heve standarden. Det konkrete antallet baner vil variere med behovet for rehabilitering.
- Det foreslås etablering av to kunstgressbaner i året i gjennomsnitt, for å sikre et bedre tilbud der kapasiteten er for lav. Midtstuen og Disen samt ytterligere to baner prioriteres som tiltak i 2017.
- Utredningstiltak for kunstgressbaner i indre by og tilstøtende områder.
- For å få en lengre sesong som gir mer aktivitet til barn og unge, settes det i gang utredning for å se på muligheten for å etablere undervarme på en viss andel baner i Oslo.

Kapasitet og behov etter tiltak

Områder med dårlig kapasitet vil få bedre dekning enn i dag. Utviklingen følges nøye gjennom planperioden opp mot tilveksten av barn og unge.

4.4.2 Landhockey, rugby og amerikansk fotball

Også andre utendørsidretter, som landhockey, rugby og amerikansk fotball, har økende oppslutning. Tettheten av denne typen anlegg vil naturlig nok være langt lavere enn eksempelvis kunstgressbaner for fotball, men anleggene er viktige og bidrar til bredde i aktivitetstilbudet i Oslo.

4.4.3 Friidrettsanlegg

Dagens kapasitet

Tabell 4.8. Friidrettsanlegg i Oslo.

Friidrettsanlegg	Byområde
Bislett stadion	Indre by
Lambertseter stadion	Sør
Trasop stadion	Sør
Stovner stadion	Øst
Friidrettsstadion på Norges idrettshøgskole	Nord/vest
Sportsplassen	Sør

Status for prosjekter

Bystyret bevilget midler i revidert budsjett for 2015, sak 189/15 til Haraløkka 2020. Det gjøres et forprosjekt med behovsanalyse i 2016 for et «friplassanlegg» på Haraløkka idrettsanlegg. Med «friplassanlegg» menes en 40x60-meters rundbane for friidrett med både 60- og 200-meters løpebane. Andre elementer i en friplass er høydematte m/stativ, lengde/trestegsgrop, spydkasttilløp, kulestøting og sitteamfi (trykkimpregner) innenfor løpebanen.

Bakgrunn og kapasitetsutfordringer

Friidrettsanlegg inkluderer både innendørs- og utendørsanlegg. Brukerne er i hovedsak den organiserte friidretten. I tillegg brukes også anleggene mye til egenorganisert trening samt av skoler på dagtid.

Det finnes ulike utendørs friidrettsanlegg omkring i byen. I tillegg har Oslo et innendørsanlegg, et i tilknytning til Bislett stadion på 546 meter løpebane. I tillegg brukes Ekeberghallen til innendørstrening på vinteren.

Det er behov for å styrke anleggstilbudet for friidrett, og det er et mål å ha en høyere tetthet av attraktive friidrettsanlegg. Det er viktig å sørge for at eksisterende anlegg er attraktive for bruk gjennom god ivaretagelse, samt å bedre kapasiteten ved å etablere mindre uteanlegg for friidrett (såkalte friplasser) lokalt i nærmiljøene. Friplassen er et konsept for barn som ligner en fullskala friidrettsanlegg, men er mindre i omfang. Foreløpig har Oslo ingen slike anlegg. I planperioden vil det i tillegg til dette prioriteres å bedre kapasiteten gjennom styrking av innendørstilbudet gjennom et sentralt anlegg i byen.

Innendørsanlegg

Dagens vintertreningstilbud er lokalisert på Bislett stadion. I tillegg benytter friidretten seg av Ekeberghallen til innetrening, selv om dette ikke er å regne som et friidrettsanlegg. Den tekniske tilstanden til fasilitetene i Ekeberghallen gjør at den ikke kan benyttes som ønsket per dags dato. På løpebanen under Bislett stadion er det trangt og kapasiteten er presset. Dette fører til at det er en viss grad av konflikt mellom organisert og egenorganisert trening. Det finnes imidlertid en relativt ny friidrettshall i Bærum kommune som Osloklubbene kan benytte, men det tilbys svært begrensede treningsmuligheter der. Det er derfor stort behov for å etablere en friidrettshall for å

styrke innendørstilbudet i byen. En friidrettshall på Mortensrud som et regionalt tilbud er utredet som et positivt bidrag i stedsutviklingen for Mortensrud.

Utendørsanlegg

Av utendørstilbud finnes det i tillegg til Bislett stadion friidrettsanlegg på Trasop, Lambertseter og Stovner. Av disse anleggene er det Lambertseter stadion som er best tilpasset friidretten, da alle øvelser kan gjennomføres her. På Trasop er det begrensede muligheter for kastøvelsene, da det er anlagt kunstgressbane i midten. På Stovner er det grus i midten av banene, noe som gjør at denne banen heller ikke er spesielt godt egnet for kastøvelsene. Bislett stadion skal holde internasjonal standard for å kunne være en elitearena og har behov for rehabilitering av tartandekket for å kunne opprettholde standarden. Øvrige utendørsanlegg er svært slitte og har behov for rehabilitering av tartandekket. Det planlegges rehabilitering av alle friidrettsanlegg.

Utover dette er det behov for å bedre utendørstilbudet for øvrig ved å etablere friplasser. Skoler som har tilstrekkelig areal og eksisterende idrettsparker i lokalmiljøene er gode plasseringer for slike anlegg, for å sikre sambruk mellom skole på dagtid og idretten primært, men også egenorganiserte, på kveldstid.

Oslo vest har i dag ingen friidrettsanlegg. Her bør tilbudet styrkes med et ordinært friidrettsanlegg.

Forslåtte tiltak

- Bislett stadion og Trasop friidrettsanlegg rehabiliteres i 2017 for å sikre at alle kommunale friidrettsanlegg er attraktive til bruk.
- Utredning av en regional friidrettshall i Mortensrud idrettspark.
- Det settes i gang utredningstiltak for plassering av et ordinært utendørs friidrettsanlegg i Oslo vest.

Kapasitet og behov etter tiltak

Det er et behov for å styrke friidrettstilbudet ytterligere i byen ved å etablere mindre friidrettsanlegg (friplasser). Friplasser kan etableres i idrettsparker og i tilknytning til skoler hvor det er tilstrekkelig areal, særlig i områder det er aktive friidrettsgrupper.

4.4.4 Cricket

Dagens kapasitet

Tabell 4.9. Cricketbaner og cricketpitcher i Oslo.

Cricketbaner	Bydel	Byområde
Ekeberg I	Bydel Nordstrand	Sør
Ekeberg II	Bydel Nordstrand	Sør
Rommensletta	Bydel Stovner	Øst
Stubberud	Bydel Alna	Øst
Cricketpitcher	Bydel	Byområde
2 stk på Ekeberg	Bydel Nordstrand	Sør
2 stk på Rommensletta	Bydel Stovner	Øst
2 stk på Bjørndal	Bydel Søndre Nordstrand	Sør

Status prosjekter

På Ekeberg skal pitchen på Ekeberg II byttes ut. Det vurderes om banen i prosjektet kan flyttes på Ekeberg. Dagens bane er plassert slik at den overlapper flere fotballbaner, noe som er lite hensiktsmessig med tanke på sambruk. Prosjektet har planlagt ferdigstillelse i 2016.

I revidert budsjett for 2015 ble det vedtatt bygging av fire treningspicher.

Bakgrunn og kapasitetsutfordringer

Cricket er en idrett som er relativt ny i Oslo, men idretten er i sterk vekst. Kommunen ønsker å bedre anleggssituasjonen for cricket gjennom å styrke tilbudet der etterspørselen etter denne typen anlegg er størst.

Det finnes i dag ingen fullverdig arena med internasjonale mål i Oslo for å avvikle kamper og trening på landslagsnivå. Det foreligger planer om nytt cricketanlegg med mulighet for internasjonale kamper i Mortensrud idrettspark. I KVVU for Mortensrud er det konkludert med at plassering av et cricketanlegg der vil være et positivt bidrag for stedsutviklingen.

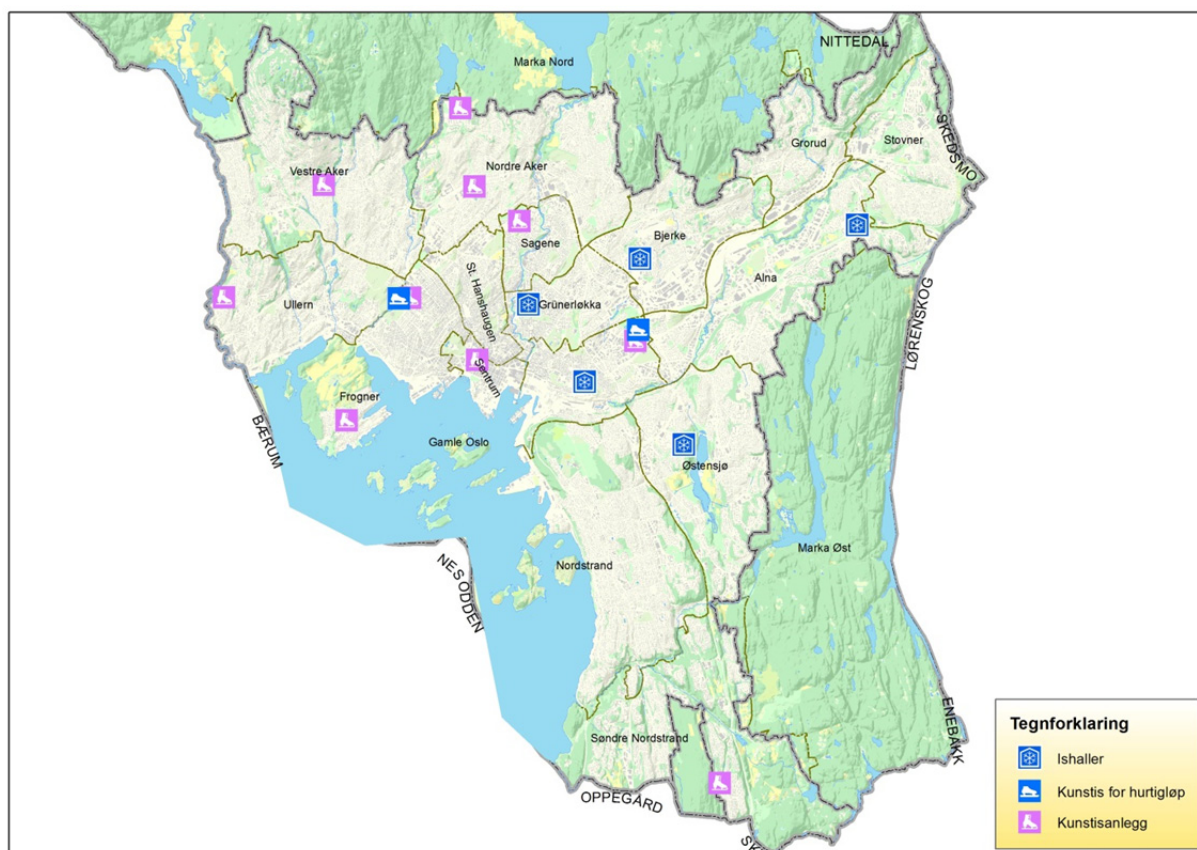
Foreslåtte tiltak

Det foreslås i planperioden å etablere cricketbane med internasjonale mål på Mortensrud.

Kapasitet og behov etter tiltak

Etterspørselen på anlegg er størst i sør og øst. Pågående prosjekter, samt en eventuell bane med internasjonale mål vil gi en tilfredsstillende kapasitetsøkning gjennom planperioden. Utviklingen av anleggssituasjonen mot etterspørsel følges gjennom planperioden.

4.5 Ishaller og isflater

4.5.1 Ishaller

Dagens kapasitet

Tabell 4.10. Ishaller i Oslo.

Ishall	Byggeår	Bydel	Byområde
Jordal Amfi	1951/1991	Gamle Oslo	Indre by
Ungdomshallen	1989	Gamle Oslo	Indre by
Grünerhallen	1995	Grünerløkka	Indre by
Løren ishall	1986	Bjerke	Øst
Manglerud ishall	1979/2004	Østenga	Sør
Furuset Forum	1979	Alna	Øst

Det er et begrenset antall ishaller i Oslo i dag. Ishallene benyttes primært til ishockey og kunstløp, men også noen sene timer til bedriftsidrett. Anleggenes plassering er dels styrt av hvor ishockey tradisjonelt har hatt sterkest fotfeste.

Status for prosjekter

Det er vedtatt å bygge ny Jordal Amfi som skal stå ferdig september 2018. I byggeperioden skal det settes opp midlertidig ishall i Jordal idrettspark. Ny ishall på Frogner stadion er under

utredning med planlagte ferdigstillelse i 2019. Det er igangsatt et forprosjekt for ishall på Valle Hovin, som erstatning for dagens utendørsanlegg (se også 4.5.2 Utendørs isflater (kunstis)).

Bakgrunn og kapasitetsutfordringer

Det er et mål å forbedre anleggsdekningen og å opprettholde en bedre dekning gitt befolkningsveksten, selv om tettheten av ishaller skal være lavere enn for flerbrukshaller. I tillegg skal øvrige ishaller vedlikeholdes og rehabiliteres fortløpende for å sikre at kapasiteten opprettholdes.

Det er mange år siden det ble bygd en ishall i Oslo som gjør at ishallene er presset på kapasitet. En ishall på Frogner stadion vil bedre kapasiteten for byen totalt sett og gi et tilbud vest i byen, der det ikke finnes noe tilbud i dag. Det er videre ingen ishall sør for bydel Manglerud ishall i Østensjø bydel.

Fem av anleggene er etablert for over 25 år siden. Generelt er standarden på flere av ishallene dårlig. Et av de viktigste tiltakene er å sikre vedlikehold og rehabilitering av ishallene. Manglerud ishall fremstår som i god stand i dag etter vedlikeholdstiltak gjort i hallen. Hallen får også oppusset garderobeanlegget i 2016. Furuset Forum får videre nødvendige oppgraderinger i 2016.

Ellers er det behov for rehabilitering av banedekke til betong, rehabilitering av ventilasjonsanlegg og oppussing av garderober i Jordal Ungdomshall.

Grünerhallen er en funksjonell hall som og er i bra stand, men garderoben har behov for oppussing og banedekke bør rehabiliteres til betongbanedekke i nær framtid.

Løren ishall bærer preg av stor slitasje både i garderober, i hallen, i tekniske rom og tilhørende installasjoner. Hallen har potensiale, men det må utredes videre om hallen skal rehabiliteres eller erstattes med nybygg i framtiden. Mindre tiltak blir gjort i 2016.

Foreslåtte tiltak

- Ny Jordal amfi med ferdigstillelse i 2018.
- Ny ishall på Frogner stadion med planlagt ferdigstillelse i 2019.
- Gjennomføre forprosjekt for ny ishall på Valle Hovin, som startet opp i august 2016.
- Nødvendige oppgraderinger av eksisterende anleggsmasse i henholdsvis Jordal Ungdomshall og i Grünerhallen i planperioden.

Kapasitet og behov etter tiltak

Ishall på Frogner vil bidra til en betydelig bedret kapasitet totalt sett og man får en hall vest i byen der man ikke har hatt en hall tidligere.

4.5.2 Utendørs isflater (kunstis)

Dagens kapasitet

Utendørs isflater benyttes til ulike idretter og aktiviteter vinterstid, både organisert og egenorganisert; for eksempel ishockey, bandy, hurtigløp, kunstløp, lek og moro. Det er et begrenset antall kunstisflater i Oslo per i dag, og en overvekt av isflatene er lokalisert i indre by.

Det opparbeides også naturisflater, men antallet og kvaliteten på disse flatene varierer med blant annet vær og lokal oppfølging.

Tabell 4.11. Utendørs kunstisflater i Oslo.

Antall	Type anlegg	Byområde	Anlegg
2	Hurtigløp skøyter	Indre by	Frogner stadion, Valle Hovin
5	Ishockey, bandy, friløp, egenorganisert aktivitet	Indre by	Bygdøhus, Frogner stadion, Valle Hovin stadion, Voldsløkka idrettspark, skøytebanen i Spikersuppa
4	Ishockey, bandy, kunstløp, egenorganisert aktivitet	Nord/vest	Bergbanen, Gressbanen Ready, Norges idrettshøgskole, Ullern idrettspark
1	Ishockey, bandy, kunstløp, egenorganisert aktivitet	Sør	Bjørndalen idrettspark
1	Ishockey, bandy, kunstløp, egenorganisert aktivitet	Øst	Furuset aktivitetspark

Status for prosjekter

Voldsløkka kunstis- og landhockeybane står ferdig sommeren 2017.

Bakgrunn og kapasitetsutfordringer

Tilbudet av kunstisflater i planperioden skal styrkes. Isflater i områder der dekningen i dag er dårlig skal prioriteres, først og fremst i byområde øst og sør. Arealknapphet innebærer at det bør vurderes å benytte arealer som allerede brukes til idrett, og som lar seg kombinere med kunstis (for eksempel kunstgress om sommeren, kunstis om vinteren). Hurtigløpsanlegg vil ha lav tetthet, og det legges ikke opp til kapasitetsøkning utover eksisterende tilbud i planperioden. Det er imidlertid viktig for det samlede tilbudet at Oslo opprettholder et tilbud for skøyteidretten også i framtiden med god standard på banene.

De to utendørs hurtigløpsanleggene Oslo har i dag har dårlig standard. En realisering av Valle Hovin ishall vil gjøre en utendørsarena om til en innendørsarena, og heve standarden og øke brukstiden betydelig. Standarden på Frogner Stadion sikres gjennom løpende vedlikehold og oppgraderinger etter behov.

Foreslåtte tiltak

- Det gjennomføres forprosjekt for ishall på Valle Hovin (se 4.5.1 Ishaller).
- Det settes i gang utredningstiltak for lokalisering av utendørs kunstisbaner i Oslo der dekningen i dag er dårlig.

4.6 Svømmeanlegg

Svømmeanlegg er viktige for fysisk aktivitet, og utgjør et tilbud til alle aldersgrupper. Tilgang til gode svømmeanlegg er av stor betydning både for de organiserte svømmeidrettene, for svømmeopplæringen i skolen, for pasientgrupper ifm behandling/opptrening og ikke minst for barn og voksne for rekreasjon/lek, trening og velvære. God tilgang til bade- og svømmeanlegg er særlig viktig med tanke på å sikre tilstrekkelige svømmeferdigheter blant innbyggerne i Oslo.

Bystyremelding nr. 2/2013 Strategi for et bedre bade- og svømmetilbud i Oslo – For økt folkehelse og trivsel, ble behandlet av bystyret 18.06.2013. Meldingen anbefalte blant annet at det bygges et hovedbad på Tøyen, og bystyret vedtok i behandlingen av meldingen at det bygges et områdebad i henholdsvis vest, sør og på Stovner. Alle disse fire badene er større anlegg enn de badene Oslo har i dag, og kostnadene knyttet til disse gjør at det ikke vil være realistisk å få gjennomført disse prosjektene i planperioden. Byrådet legger til grunn at meldingens kategorisering av badeanlegg – hovedbad, områdebad og bydelsbad, i utgangspunktet skulle forstås som eksempler på «moderne folkebad» og ulike størrelser og innhold slike bad kan ha. Byrådet mener at behovet for nye badeanlegg heller bør vurderes ut fra hvilken størrelse og hvilket innhold det er behov for i det enkelte bad, og hvordan både nye og eksisterende bad samlet sett dekker de aktuelle behovene. Det er også avgjørende å finne løsninger for å dekke behovet som er kostnadseffektive, for å sikre at prosjektene som velges er realistiske å få gjennomført.

Dagens kapasitet

Det er totalt 34 ulike bad i Oslo kommune som forvaltes av kommunen, staten og private. De kommunale badene omfatter i hovedsak flerbruksbad og mindre opplæringsbassenger. Brukergruppene av badene i Oslo er skoler, svømmeidrett, pasientgrupper og andre med behov for bassengtrening, samt ordinært publikum. Dagens behov blant de ulike brukergruppene er større enn dagens kapasitet og fasilitetene på badene tillater.

Aktiviteten på badene avhenger av badets utforming. Bymiljøetaten forvalter 11 av Oslo kommunes bad og flertallet av disse badene kan defineres som flerbruksbad. I 2015 hadde badene som forvaltes av Bymiljøetaten 862 513 besøkende. De andre badene i kommunen er primært brukt av en brukergruppe som for eksempel skolelever, pasientgrupper eller medlemmer tilknyttet et privat bad.

Det er ikke bygget et kommunalt flerbruksbad i Oslo siden 1983 (Holmlia bad), og standarden på Oslo kommunes basseng bærer preg av dette. Det er stadig behov for oppgraderinger i større eller mindre grad for å opprettholde en tilfredsstillende standard og det er nødvendig for å forlenge badenes levetid. Trykket på flerbruksbadene skaper store kapasitetsutfordringer. Befolkningsveksten og tilstand på dagens anlegg tilsier at tilbudet vil bli dårligere med tiden dersom det ikke bygges nye moderne anlegg.

Status for prosjekter

Tabell 4.12. Bad: Status for prosjekter i prosess.

Anlegg	Status	Planlagt ferdigstillelse
Tøyenbadet	Det er gjennomført KVV som er kvalitetssikret (KS1) for bygging av nytt bad i Tøyenparken.	2020/2021
Stovner bad	Det er utført en KVV/KS1 (2015) for nytt bad i Fossumdumpa. Prosjektet venter på beslutning om igangsetting av forprosjekt.	2020
Bad i Oslo vest	KVV for bad i vest er ikke påbegynt, men det pågår en KVV for Sognsveien 80 i regi av EBY. Her er det muligheter for lokalisering av bad.	Usikkert
Manglerud bad	I forprosjektfase.	2020/2021
Bad i Oslo sør	Det er ikke igangsatt KVV.	Usikkert
Økern bad	I planleggingsfasen. Reguleringsplanen for Økern Senter ble vedtatt av bystyret i 2011, og det fremgår av rekkefølgebestemmelsene at det skal bygges et bad i tilknytning til kjøpesenteret som må være påbegynt samtidig med at kjøpesenteret tas i bruk.	Usikkert

Status for tiltak

Det er gjennomført en omfattende tilstandsvurdering av de kommunale flerbruksbadene. Manglende kapasitet og et økt behov for tilgang til basseng legger trykk på de allerede eksisterende svømmeanleggene. En tilstandsvurdering av flerbruksbadene som forvaltes av Bymiljøetaten viser at det er behov for større eller mindre vedlikehold/rehabilitering av badene, noe som bidrar til kapasitetsutfordringer.

Tabell 4.13. Vedlikeholds- og rehabiliteringsbehov på bad.

Anlegg	Status	Badets antatte levetid
Bøler bad	Badet er gammelt og til dels slitt. Garderobefasiliteten ble rehabilitert i 2011. Himlingen og veggfast kunst rehabiliteres i løpet av 2016. Det er i tillegg igangsatt enkelte mindre utbedringer av tekniske anlegg i 2016. Badet vil bli gjenstand for en total tilstandsvurdering vinteren 2016/2017, som vil konkludere i tiltaksbehov, herunder å skifte ut renseanlegget.	Etter tiltakene er utført vil badets levetid forlenges, men det er usikkert hvor lenge.

Holmlia bad	Holmlia bad og idrettsanlegg ligger inne i fjellet og består av et bad og to idrettshaller. Anlegget er svært nedslitt og bærer preg av manglende vedlikehold over tid. Anlegget har behov for rehabilitering av teknisk anlegg, overflater, elektrisk anlegg og sanitærutstyr. Rent bygningsmessig sett er det lite gunstig med et svømmeanlegg i en fjellhall, og det bør på sikt vurderes å flytte svømmehallen ut av anlegget.	Badet vil ha begrenset levetid uten omfattende rehabilitering. En løsning kan være å etablere et midlertidig bad i en overgangsperiode.
Romsås bad	Planlagt rehabiliteringsarbeider.	Etter rehabilitering av basseng, renseanlegg og ventilasjonsanlegg er antatt levetid mellom 20 og 30 år
Tøyenbadet	Bygningsmassen har et generelt behov for utvendig vedlikehold i form av tak og fasade, samt uteområder. Innvendig er det behov for vedlikehold i form av overflater i garderobes, fellesarealer samt tekniske arealer i kjeller. Tøyenbadet har også behov for rehabilitering av elektriske- og ventilasjonsanlegg samt sikkerhetsanlegg.	Tøyenbadet kan være i drift i ca 15-20 år uten større arbeider, forutsatt et løpende tilsyn og vedlikehold av de tekniske anleggene samt enkelte mindre tiltak.
Nordtvedt bad	Er gjennomført rehabilitering i 2016.	Forutsatt rehabilitering av bassengrom og tekniske anlegg antas levetid til mellom 30 til 40 år
Furuset bad	Dette er et gammelt anlegg. Garderobene ble pusset opp i 2012-2013. Den tekniske tilstanden og renseanlegget er i grei stand.	Antatt levetid for det tekniske anlegget og renseanlegget er 5 år.
Vestkantbadet	Gammel bad med behov for rehabilitering.	Antatt levetid for anlegget uten tiltak er 2 til 3 år.
Frognerbadet	Bygningsmasse og tekniske anlegg er preget av slitasje og elde, og har et generelt behov for vedlikehold. Det er behov for totalrehabilitering av elektriske og tekniske anlegg, og bassengkroppene bør rehabiliteres.	

Bakgrunn og kapasitetsutfordringer

Det er vanskelig å beregne det eksakte behovet for bade- og svømmeanlegg i ulike områder i Oslo. Nye bad vil ha et bredere og bedre kvalitativt tilbud og ha lengre åpningstider, og således være langt mer attraktive enn dagens bad. Det er derfor grunn til å forvente en betydelig økning i publikumsbesøket, også uten at forventet befolkningsøkning legges til grunn.

Det er uansett et stort press på de bassengene i Oslo har i dag, og det er behov for å heve kapasiteten. Eksisterende anlegg må rustes opp/erstattes av nye. Framtidige svømmeanlegg bør utformes slik at anleggene kommer alle brukergruppene til gode. Man bør som et minimum bygge 25-meters basseng, men det bør også vurderes 50-metersbasseng som har en langt større kapasitet og kan brukes til konkurransesvømming. Det bør også legges til rett for stupidretten med et eget stupbasseng i Oslo.

Av Oslo kommunes flerbruksbad er Tøyenbadet (Oslos største badeanlegg bestående av blant annet et 50 meters basseng og et mindre, oppvarmet barne-/opplæringsbasseng), Bøler bad (helårsåpent varmtvannsbasseng) og Frognerbadet de anleggene som er mest brukt, og som har størst variasjon av brukere pga. badenes fasiliteter. Besøkstallene på flerbruksbadene for 2015 viser at Tøyenbadet og Bøler bad tilsammen stod for 41,9 % av flerbruksbadene, at Romsås bad, Sogn bad, Linderud bad, Vestkantbadet og Furuset bad til sammen hadde 48,3 % og at Frognerbadet som har sesongåpent over 3 måneder stod for 9,8 % av totale besøkstallene for 2015.

Det er kapasitet og mulighet til å tilrettelegge for aktivitet på badene hver dag i tidsrommet mellom kl. 06.00-22.00. Åpningstidene for publikum har økt de siste årene og det er planlagt ytterligere utvidede åpningstider på flere bad fra 2017. Bruken av badene viser at badenes utforming og fasiliteter er viktigere enn en geografisk jevn fordeling. Det er likevel viktig at svømmeanlegg er lokalisert i nærheten av kollektivknutepunkt og at det er en viss geografisk spredning, spesielt med tanke på svømmeopplæring for barn i regi av skolene og svømmeklubbene.

Tøyenbadet

Tøyenbadet slik det er i dag har en antatt levetid på 15-20 år, gitt et løpende vedlikehold og mindre tiltak. Det foreligger en kvalitetssikret KVV for meget stort bad i Tøyenparken. Et slikt bad vil ha et betydelig større fotavtrykk enn dagens bad, og vil redusere grøntarealet i parken. Innspill som kom under den offentlige høringen av planforslaget for Tøyenparken viser at lokalbefolkningen i området ikke ønsker at grøntarealet i parken reduseres vesentlig. Dette taler for at videreutviklingen av Tøyenbadet får et mindre format enn det som er utredet, og at det fremtidige behovet for økt kapasitet sees i sammenheng med andre planer i området. Det vises i denne sammenhengen til planene om badeanlegg i forbindelse med utviklingen av Økern Senter.

Holmlia bad

På sikt bør et nytt bad i sør erstatte Holmlia bad. Det er imidlertid viktig å opprettholde badetilbudet på Holmlia frem til det skjer, for å sikre et kontinuerlig tilbud i Oslo sør. Tilstanden på badet tilsier at det vil være fornuftig å utrede og prosjektere et midlertid bad på Holmlia, for å kunne sikre et tilbud i planperioden. Når arbeidet med et midlertidig bad igangsettes vil vurderes løpende ut fra tilstanden til Holmlia bad.

Frognerbadet

Enkelte grupper, herunder Frognerbadets Venner, har ytret ønske om et helårsåpent Frognerbad. Det vil være svært kostbart å ha Frognerbadet helårsåpent. Det kan være muligheter for en god utnyttelse av overskuddsenergi mellom ishallen som skal bygges ved Frogner stadion, og badeanlegget.

Manglerud bad

Manglerud Bad har et omfattende vedlikeholdsetterslep, og i april 2014 stengte Undervisningsbygg badet på ubestemt tid av sikkerhetsmessige hensyn. Fremfor en kostbar rehabilitering med begrenset levetid utredes det et nytt bad på Manglerud. Undervisningsbygg har ansvaret for gjennomføring av prosjektet og er i gang med forprosjekt. Det skal også innarbeides lokaler til musikkskole og fritidsklubb. Fremdriften er avhengig av om prosjektet kan gjennomføres innenfor gjeldende regulering, eller om prosjektet krever en ny planprosess.

Fremtidig badeanlegg på Økern:

Reguleringsplanen for Økern senter ble vedtatt av bystyret i 2011 og stadfestet av Miljøverndepartementet 12.09.2012. Det fremgår av rekkefølgebestemmelsene at det skal bygges et «folkebad» i tilknytning til kjøpesenteret som må være påbegynt (grunnmur bygget) samtidig med at kjøpesenteret tas i bruk. Badet skal være ferdig opparbeidet før det gis midlertidig brukstillatelse for deler av boligbebyggelsen i planen. Verken rekkefølgebestemmelsene eller andre reguleringsbestemmelser stiller krav til badets størrelse og innhold. I kombinasjon med Tøyenbadet vil Økern Senter vil være en god plassering for et nytt badeanlegg for å dekke bassengbehovet til brukergrupper i indre by øst samt Oslo øst. Med den svært gode kollektivdekningen og god biltilgjengelighet vil et bad på Økern også være tilgjengelig for publikum fra store deler av Oslo.

Foreslåtte tiltak

Det gjennomføres et forprosjekt for nytt Manglerud bad, med planlagt ferdigstilling av badet i 2020/2021.

Det igangsettes utredning av utvidelse og behov for rehabilitering av Tøyenbadet, inkludert nytt utebad. Badet skal fremdeles inneholde et 50x25 m hovedbasseng. I tillegg til dagens tilbud skal badet inneholde et eget stupebasseng, varmtvannsbasseng og enkle badelandselementer som sklier etc. Det er planlagt byggestart i 2019.

Kommunen går i dialog med utbygger på Økern Senter om en leieavtale for bruk av badet, hvor konkrete vilkår om størrelse og utforming er en del avtalen.

Det igangsettes forprosjekt for nytt bad på Stovner, med planlagt ferdigstilling av badet i 2020.

Det settes i gang en KVVU for nytt bade- og svømmeanlegg i Oslo vest og Oslo sør i løpet av planperioden. Utredningen for vest skal også omfatte rehabilitering og utvikling av Frognerbadet.

Et midlertidig bad på Holmlia vil vurderes. Tidspunkt for igangsetting av dette arbeidet vil avhenge av en løpende vurdering av tilstanden på Holmlia bad.

Det settes inn tiltak for rehabilitering av flerbruksbadene i Oslo.

Kapasitet og behov etter tiltak

Gjennomføring av tiltakene vil i løpet av fem år gi en betydelig kapasitetsøkning i Indre by øst, Oslo Øst og delvis i sør (Manglerud), og vil samtidig gi et sentrumsnært tilbud som vil være tilgjengelig for store deler Oslo på grunn av nærhet til kollektivknutepunkt. Utredninger av bad i Oslo vest og sør vil fremlegge løsninger for hvordan behovet for bad vest og sør kan møtes på noe lengre sikt.

4.7 Vannsportanlegg

En rekke idretter og aktiviteter drives på eller i vann, for eksempel dykking, padling, roing, seiling og vannski. Denne typen idretter krever en viss tilrettelegging samtidig som de må samvirke med annen aktivitet som også benytter vannet; friluftsliv og båttrafikk. Det utredes ro- og padlebane i Bestumkilen i 2016.

I behandlingen av revidert budsjett vedtok bystyret i juni 2015 et tilskudd på 16 mill. kroner til Christiania Roklub til gjennomføring av mudring av robane i Bogstadvannet. Planlagt gjennomføring av i 2016. På grunn av at entreprenør har gått konkurs blir det et års utsettelse, og gjennomføres i 2017.

Foreslåtte tiltak

Ro- og padlebane i Bestumkilen realiseres i 2017.

4.8 Skianlegg

Skianlegg omfatter arenaer for langrenn og skiskyting, løypetraseer, alpinanlegg og hoppbakker.

4.8.1 Arenaer for langrenn og skiskyting

Dagens kapasitet

Holmenkollen er et nasjonalanlegg og brukes til internasjonale mesterskap i langrenn og ski nordiske grener. Anlegget er for hele byen og fungerer også som anlegg for lokale klubber.

Oslo har, i samarbeid med idrettsorganisasjonene, prioritert utviklingen av fem lokale anlegg med snøproduksjonsanlegg; Sørkedalen, Sognsvann Snøpark, Linderudkollen, Lillomarka arena og Skullerud. Disse er plassert med god spredning rundt i byen.

I tillegg er det en rekke mindre, lokale sletter, løyper og bakker som brukes av skiklubber til treningsaktiviteter.

Status prosjekter

- Linderudkollen: anlegget er tilnærmet ferdig utbygd som et moderne og framtidsrettet anlegg.
- Lillomarka arena (langrenn, skiskyting): utbygging av anlegget starter høsten 2016.
- Skullerud: snøproduksjonsanlegg og byggetrinn 1 er gjennomført, planer for nytt arena bygg og videre utbygging av løyper.
- Sognsvann snøpark: det er startet et planleggingsarbeid med tanke på å etablere en rulleskitrase i samarbeid Idrettshøyskolen og Toppidrettsenteret.

Bakgrunn og kapasitetsutfordringer

Arenaer for langrenn vil ha lavere tetthet enn for eksempel flerbrukshaller, men det er viktig at det er tilgang til denne typen anlegg fra hele byen. Aktivitetsvekst, befolkningsøkning og utfordrende vinterklima gir behov for økt tilrettelegging. Bruken av skianleggene er sterkt økende. Dette innebærer at det bør utredes om det skal etableres nye arenaer i planperioden for å gi en bedre dekning. I tillegg er det behov for å etablere trafiksikre anlegg for rulleski.

Oslo kommune har i dag to tilrettelagte arenaer for skiskyting; Holmenkollen nasjonalarena og en mindre treningsarena i Lillomarka. Forbedring av anleggssituasjonen for skiskyting inngår i planene for nye Lillomarka arena.

Oslo kommune har gjennomført og vil gjennomføre store investeringer i de lokale, prioriterte, skianleggene. Anlegg med snøproduksjon er dyrt å bygge og drifte, de er krevende driftsteknisk og de trenger store arealer. Bygging/utvikling av eventuelle nye anlegg bør skje etter nøye vurdering av byens totale behov og plassering av anlegg.

Eksisterende anlegg blir svært mye brukt. Det er en rekke klubber som har trening i anleggene og det er «kamp» om treningstider. Anleggene blir også mye bruk av familier og enkeltpersoner både til trening, tur og lek. I tillegg brukes anleggene av skoler og barnehager på dagtid. Dette gjør at det er et stort behov for å utvikle anleggene til å tåle den utvidede bruken. I møte med utfordrende vinterklima er det behov for å sikre aktiviteten i anleggene ved å legge til rette med snøproduksjon.

Sognsvann snøpark er et av de fem prioriterte skianleggene, der det er et stort behov for oppgraderinger og videreutvikling med snøproduksjonsanlegg.

Det er videre et stort behov for å sikre traseer for rulleski. Rulleski er blitt den mest brukte treningsform også for de yngre løperne. Samtidig ser vi at rulleski etablerer seg som en egen sommeridrett med konkurranser. Rulleskianlegget i Holmenkollen er trafiksikkert, men anlegget har imidlertid en løypeprofil som gjør at store deler av traséen er teknisk krevende for barn og unge. I Bjørndal idrettspark har man også fått et trafiksikkert rulleskianlegg. Viktigste tiltak for å få barn og unge vekk fra trafikken er å etablere rulleskianlegg i det etablerte skianlegget, Sognsvann snøpark som også ligger utenfor markagrensen.

Det er videre behov for etablering av rulleskitraseer i eksisterende løyper i nye Skullerud skianlegg og i Linderudkollen. Det er lagt til rette for videre utvikling av rulleskitrassé i anleggene. I tillegg planlegges det rulleskianlegg i Sognsvann snøpark.

Foreslåtte tiltak

Følgende tiltak foreslås prioritert i planperioden:

- Lillomarka Arena: Byggetrinn 2 og 3 med ferdigstillelse i hhv 2017 og 2019
- Skullerud: byggetrinn II og III med planlagt ferdigstillelse i 2019
- Sognsvann Snøpark: etablere rulleskitrasé med planlagt ferdigstillelse i 2018
- Skullerud: etablere rulleskitrasé
- Linderudkollen: etablere rulleskitrasé ned planlagt ferdigstillelse i 2017
- Grønmo: videreføre arbeidet med å få skianlegg med i ny reguleringsplan.

Kapasitet og behov etter tiltak

Gjennomføring av tiltak vil bidra til et betydelig løft for langrenn og skiskyting. Aktivitetsveksten følges gjennom planperioden for å vurdere ytterligere tiltak.

4.8.2 Alpinanlegg

Dagens kapasitet

Oslo kommune har seks alpinanlegg. Anleggene benyttes både til idrett og til egenorganisert aktivitet; alpinsport og snowboard. I Oslo Vinterpark Tryvann er Wyllerløypa tilrettelagt for snowboard gjennom ny halfpipe til VM i 2012. Oslo skisenter Grefsenkollen og Oslo Vinterpark Tryvann (inkl. Wyller) eies og driftes av kommersielle aktører. Kommunen eier de øvrige anleggene, som driftes av ulike idrettslag.

Bakgrunn og kapasitetsutfordringer

Kommunens strategi for å styrke tilbudet til alpinsport og snowboard er å utvikle og oppgradere eksisterende anlegg etter behov. Tiltak vil bli prioritert i henhold til dette.

Oslo skisenter i Grefsenkollen er et mindre og lokalt alpinanlegg. Anlegget er svært populært blant barn og unge i hele Groruddalen og Nordre Aker. For å kunne gjennomføre en nødvendig utvikling av anlegget kreves reguleringsplan.

Foreslåtte tiltak

Det igangsettes reguleringsarbeid for Oslo skisenter i Grefsenkollen.

Kapasitet og behov etter tiltak

Regulering av Grefsenkollen vil legge til rette for videreutvikling av anlegget, og er trolig nødvendig for at dette tilbudet kan opprettholdes på sikt.

Oppgraderinger av mindre alpinanlegg vil vurderes gjennom planperioden.

4.8.3 Hoppanlegg

Det finnes i dag seks hoppanlegg som er i bruk. Holmenkollen nasjonalanlegg er det største. Anlegget eies og forvaltes av Oslo kommune. Holmenkollen benyttes i hovedsak til større konkurranser, og er mest et tilbud til toppidretten, i tillegg til at det er en av Norges største turistattraksjoner. Anleggene i Midtstuen er trenings- og konkurransearena også tilpasset breddeidretten. Disse anleggene har plastdekke og kan benyttes sommer som vinter. Også disse anleggene eies og forvaltes av Oslo kommune. Hoppbakkene er også tilpasset breddeidretten, og eies og forvaltes dels av Oslo kommune, dels av ulike idrettslag. Bakkene ligger i hovedsak innenfor markagrensen og med en hovedvekt i nordre og vestre områder av byen. Hoppbakkene benyttes til organisert idrett og i svært liten grad til egenorganisert aktivitet.

Hoppanleggene har tilfredsstillende kapasitet i dag og det foreslås ingen nye tiltak i planperioden.

4.9 Store publikumsanlegg

Oslo har to store idrettsanlegg som tjener som arenaer for både internasjonale og nasjonale idrettsarrangement, breddeidrett og egenorganisert aktivitet; Holmenkollen nasjonalarena (med hoppbakke og arena for langrenn og skiskyting) og Bislett stadion (friidrettsarena). Holmenkollen er i tillegg en stor turistattraksjon for Oslo. Ullevål stadion (fotballarena) benyttes også til internasjonale og nasjonale idrettsarrangement, men ikke til breddeidrett eller egenorganisert aktivitet. Oslo Spektrum er også en arena som ved ulike anledninger benyttes til større idrettsarrangement.

Både Bislett stadion og Holmenkollen har nylig vært gjenstand for større oppgraderinger. Særlig Holmenkollen er tilført betydelige ressurser de siste årene, både i forbindelse med VM på ski i 2011 og det forestående VM i skiskyting i 2016. Det er imidlertid behov for noen oppgraderinger og rehabilitering på anlegget.

Kommunens strategi er å forvalte disse anleggene med sikte på mesterskapsgjennomføring og etablerte internasjonale arrangementer, og at det legges til rette for at anleggene utover dette benyttes mest mulig til breddeidrett. Det er et mål at anleggene fortsatt skal være attraktive for gjennomføring av arrangementer minst på linje med i dag. Anleggsoppgraderinger vil prioriteres dersom det stilles nye krav til anleggene i forbindelse med gjennomføring av arrangementer.

4.10 Skateanlegg

Dagens kapasitet

Tabell 4.14. Skateanlegg i Oslo.

Skateanlegg Utendørstilbud	Bydel	Byområde
Skateelementer på langkaiaen ved operaen	Sentrum	Indre by
Minirampe av tre i Frognerkilen	Bydel Frogner	Indre by
Skateelementer i Fossdalen ved Akerselven		
Minirampe i tre i Torshovdalen	Bydel Sagene	Indre by
Skateelementer ved Engebråten skole	Bydel Nordre Aker	Vest/Nord
Skateramper og skateelementer i Jordal idrettspark	Bydel Gamle Oslo	Indre by
Skateelementer i Veitvet idrettspark	Bydel Bjerke	Øst
Skateelementer i Lambertseter idrettspark	Bydel Nordstrand	Sør
Skateelementer i Teisenparken	Bydel Alna	Øst
Skateelementer i Møllerparken	Bydel Sagene	Indre by
Skateelementer i Dyvekes bro ved Klosterenga	Bydel Gamle Oslo	Indre by
Innendørstilbud		
Skur 13 på Filipstad	Bydel Frogner	Indre by
Haugenhallen	Bydel Stovner	Øst

Status for prosjekter

Oslo skatehall på Voldsløkka blir ferdigstilt i desember 2016. Skatehallen på Voldsløkka vil gi skaterne et godt helårstilbud som Oslo ikke har i dag. Hallen vil inneholde både en street og en bowl, som vil gi et variert tilbud for skaterne. Skaterne vil være den primære brukergruppen, men anlegget vil også kunne brukes av inlines, BMX-sykler og sparkesykler. Eventuell sambruk med disse brukergruppene må reguleres for å ivareta sikkerheten og unngå konflikter.

Det planlegges en ny og større skatehall på et nytt område på Haugenstua.

Skatepark på Skøyen skole planlegges etablert i 2016. Det er foreløpig usikkerhet knyttet til plassering av anlegget på skolen noe som kan forsinke framdriften.

Bakgrunn og kapasitetsutfordringer

Oslo skal ha et helhetlig tilbud til de som ønsker å skate i Oslo. Anlegg for skating kan grovt deles inne i tre hovedkategorier: streetskating, bueskating og longboard. I tillegg til å få etablert et

godt helårstilbud med en stor innendørs skatehall på Voldsløkka er det behov for minimum et stort utendørsanlegg. Anleggene skal være lett tilgjengelige og fordelt rundt omkring i byen. Byen skal utvikles på en slik måte at det er mulig å finne gode skatespots i bybildet, uten at det nødvendigvis er et anlegg bygd for skating.

Skur 13 på Filipstad er et midlertidig skatetilbud i en lagerbygning, i påvente av videre utvikling av området. Bygget er ikke isolert. Det har siden åpningen hatt mange besøkende, og tilbudet må sies å ha vært vellykket.

Foreslåtte tiltak

- Det sette i gang utredningstiltak for flere skateanlegg i Oslo.
- Skatehall på Haugenstua videreføres.

Kapasitet og behov etter tiltak

Med to innendørshaller vil skatetilbudet i Oslo bli bedre. Det er behov for større utendørstilbud i Oslo.

4.11 Øvrige anlegg

Bredden av idrettsanlegg i Oslo er stor, og det er også et mål at bredden skal opprettholdes. Hvilke anlegg som skal realiseres avhenger både av etterspørsel, aktivitetsutvikling og lokale behov i byen. Anlegg for øvrige idretter som vil prioriteres dersom behovet tilsier det inkluderer rideanlegg, sykkelanlegg, golf- og minigolfanlegg, skytebane, klatreanlegg, frisbeegolf og motorsport. Byrådet vil fremme en sak for bystyret om ridetilbudet i Oslo.

Ved prioritering av øvrige anlegg skal det blant annet legges vekt på:

- Om anlegget vil tilrettelegge for aktiviteter med stort brukspotensial, særlig blant barn og ungdom, men også for egenorganisert aktivitet for alle aldersgrupper
- Om anleggene gir flerbruksmuligheter og effektiv utnyttelse, for eksempel ved at de kan benyttes av ulike grupper på dag- og kveldstid
- Om idretten/aktiviteten er i vekst
- Om anleggene er fleksible og kan tilpasses nye behov om nødvendig

Mye av infrastrukturen i Marka benyttes til idrett i tillegg til friluftsliv. Dette gjelder særlig det preparerte løypenettet for langrenn, skogsvei-, turvei- og stinettet for sykling, løping, orientering, triatlon og lignende. Tilrettelegging for aktivitet i Marka behandles i kap. 5.

4.12 Handlingsprogram: Prioriterte idrettstiltak 2017-2020

Handlingsprogrammet omfatter anlegg som er planlagt ferdigstilt i løpet av perioden 2017-2020.

De årlige pottene til rehabilitering og bygging av nye kunstgressbaner bestemmes av behov og prioriteringer det enkelte år. Kommunen vil i samarbeid med Oslo Fotballkrets vurdere hvilke kunstgressbaner som vil rehabiliteres og bygges årlig. I 2017 settes det av midler til rehabilitering av fem og bygging av fire nye kunstgressbaner.

Det er behov for rehabilitering av en rekke idrettsanlegg i planperioden. Det er planlagt å rehabiliterer to friidrettsanlegg i 2017. Det vil på bakgrunn av tilstandsvurderinger gjøres en vurdering av hvilke andre anlegg som skal prioriteres i perioden 2017-2020.

Tabell 4.15. Idrettsanlegg; utgående kapasitet

Idrettsanlegg	Anleggstype	Planlagt faset ut
Nordstrandhallen	Idrettshall	2016
Radiohuset på Lambertseter	Kampidrett	2017
Jordal Amfi	Ishall	2017
Lørenhallen (plasthall)	Idrettshall	Usikkert
Mortensrud plasthall	Idrettshall	2021

Tabell 4.17 Prioriterte idrettstiltak; samletiltak (2017-2020)

Anleggstype	År
Rehabilitering idrettsanlegg	2017-2020
Kunstgressbaner, rehabilitering	2017-2020
Kunstgressbaner, ny	2017-2020

Tabell 4.18 Prioriterte idrettstiltak; enkelttiltak (2017-2020)

Bydel	Prosjektnavn	Tiltakstype	Fase	Oppstart av fase	Planlagt ferdigstillelse av anlegg
BNS	Ekeberg servicebygg	Andre idrettsanlegg	Forprosjekt	2016	2017
BNS	Lambertseter flerbrukshall med brytehall	Flerbrukshall, normal (1 spilleflate)	Forprosjekt	2016	2017
BGO	Jordal Amfi	Ishall	Gjennomføring	2016	2018
BSA	Voldsløkka landhockey- og kunstisbane	Kunstisflate	Forprosjekt	2016	2017
BFR	Frogner ishall	Ishall	Forprosjekt	2016	2019
BGR	Lillomarka Arena, fase 2 og 3	Skianlegg	Ferdig utredet	2017	2018
BGO	Valle VGS flerbrukshall	Flerbrukshall, normal (1 spilleflate)	Gjennomføring	2016	2017
BGO	Brynseng skole idrettshall	Flerbrukshall, liten	Gjennomføring	2016	2017

BUN	Bestumkilen ro- og padlebane	Ro-/kajakkbane	Forprosjekt	2016	2017
BOS	Skullerud idrettsanlegg	Skianlegg	Gjennomføring	2017	2019
BNA	Sognsvann snøpark - rulleski	Skianlegg	Forprosjekt	2016	2018
BST	Skatehall på Haugenstua	Skateanlegg	Forprosjekt	2017	Usikkert
BBJ	Årvoll flerbrukshall	Flerbrukshall, normal (1 spilleflate)	Forprosjekt	2016	2018 ⁵
BSN	Mortensrud cricketanlegg	Cricket	Konseptvalg	2017	2018
BNA	Ny Nordstrandhall	Flerbrukshall, normal (2 spilleflater)	Gjennomføring	2017	2018
BBJ	Refstad flerbrukshall	Flerbrukshall, normal (1 spilleflate)	Forprosjekt	2016	Usikkert
BGR	Grorud flerbrukshall med barnehage	Flerbrukshall, normal (1 spilleflate)	Forprosjekt	2016	2019
BGA	Dælenenga flerbrukshall	Flerbrukshall, normal (1 spilleflate)	Forprosjekt	2017	Usikkert
BFR	Uranienborg flerbrukshall	Flerbrukshall, liten	Forprosjekt	2017	2019
BSN	Vestli flerbrukshall	Flerbrukshall, normal (1 spilleflate)	Forprosjekt	2017	2019
BUL	Ullern flerbrukshall	Flerbrukshall, normal (1 std spilleflate)	Forprosjekt	2016	2019
BNA	Korsvoll flerbrukshall m/ styrkerom	Flerbrukshall, normal (1 spilleflate)	Forprosjekt	2017	2019
BOS	Manglerud bad	Bad	Forprosjekt	2016	2020
BST	Stovner bad	Bad	Konseptvalg	2014	2020
BSR	Tokerud flerbrukshall	Flerbrukshall, normal (1 spilleflate)	Forprosjekt	2016	2019
BØS	Valle Hovin ishall	Ishall (hurtigløp/ Ishockey/Bandy/ kunstløp)	Forprosjekt	2016	Usikkert
BSN	Mortensrud flerbrukshall med kampsportdel/friidrettshall	Flerbrukshall, normal (1 spilleflate)/ friidrettshall	Konseptvalg	2018	2020
BGA	Tøyenbadet	Bad	Konseptvalg	2014	2020/2021

⁵ Prosjektet omfatter også rehabilitering av det gamle gymbygget, som er planlagt gjennomført i 2019.

5 Friluftsliv

Oslo kommune har et overordnet ansvar for å sikre arealer og tilrettelegge for friluftsliv. Oslos unike plassering mellom fjorden og Marka gir hele byens befolkning rik tilgang til friluftsliv og store og nære naturopplevelser. Friluftsliv utgjør et viktig lavterskeltilbud.

5.1 Status og behov

Friluftslivsområdene i Oslo kan inndeles i ulike geografiske områder; friluftslivsområder i byen, på fjorden og øyene og i Marka. Byens friluftslivsområder strekker seg over et stort geografisk område. Hele 2/3 av Oslo kommunes arealer ligger i Marka. Bevaring av kommunens grøntområder har i lang tid vært et viktig premiss for Oslos byutvikling⁶. Tilrettelegging og vedlikehold av eksisterende friluftslivsområder er viktig for å sikre at tilbudet er attraktivt og for å ivareta naturen for fremtidige generasjoner. Bare det å opprettholde god stand på eksisterende parker, grøntområder, turveier, stier, badeplasser m.m. krever store ressurser. Samtidig er det behov for å tilrettelegge for økt bruk av kommunens friluftslivsområder som følge av en stadig økende befolkningsvekst. Dette gjelder særlig i parker og friområder i byen, på øyene og i strandsonen (på badestrendene) og ved de mest brukte innfallsportene til Marka. Delmålene for friluftsliv, som beskrives i avsnitt 3.3, er førende for kommunens tiltaksstrategier for friluftsliv som presenteres i dette kapitlet.

5.2 Prioriteringer

Følgende prioritering fremheves i planperioden:

- Vedlikehold og rehabilitering av eksisterende friluftslivsområder
- Sikre tilgjengelighet til friluftslivsområder i lokalmiljøene
- Fullføre et sammenhengende turveinett med levende grøntkorridorer
- Utbedre skilting, merking og informasjonstavler

Kapittelet er inndelt i tre delkapitler knyttet til ulike geografiske områder; friluftslivet i byen (kap. 5.3), friluftslivet på fjorden og øyene (kap. 5.4) og friluftslivet i Marka (kap. 5.5). Hvert delkapittel beskriver status, utfordringer/behov og foreslåtte tiltak for de ulike friluftslivsområdene. I delkapittel 5.6. omtales viktigheten av samarbeid med frivillige organisasjoner. Siste delkapittel presenterer prioriterte friluftslivstiltak for perioden 2017-2020 (kap.5.7).

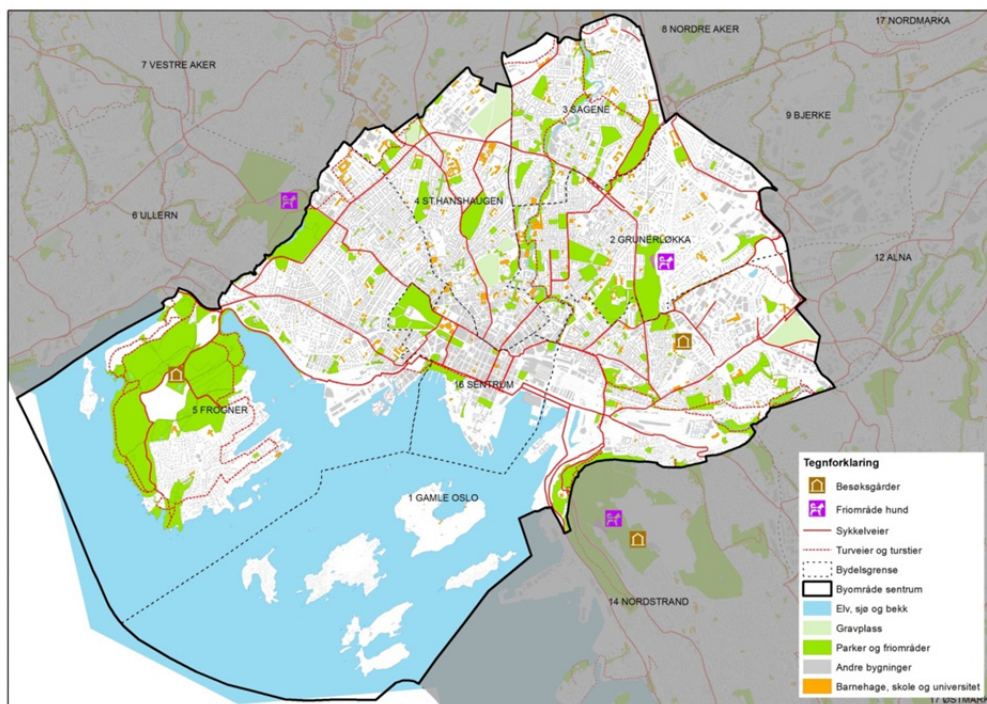
⁶ Kommuneplanen «Oslo mot 2030» inneholder juridisk bindende plankart og temakart. Plankart 1-2 (arealformål), temakart blågrønn struktur (T7) og temakart naturmiljø (T4) i kommuneplanen skal bidra til å sikre og videreutvikle areal for blågrønn struktur i Oslo.

5.3 Friluftsliv i byen

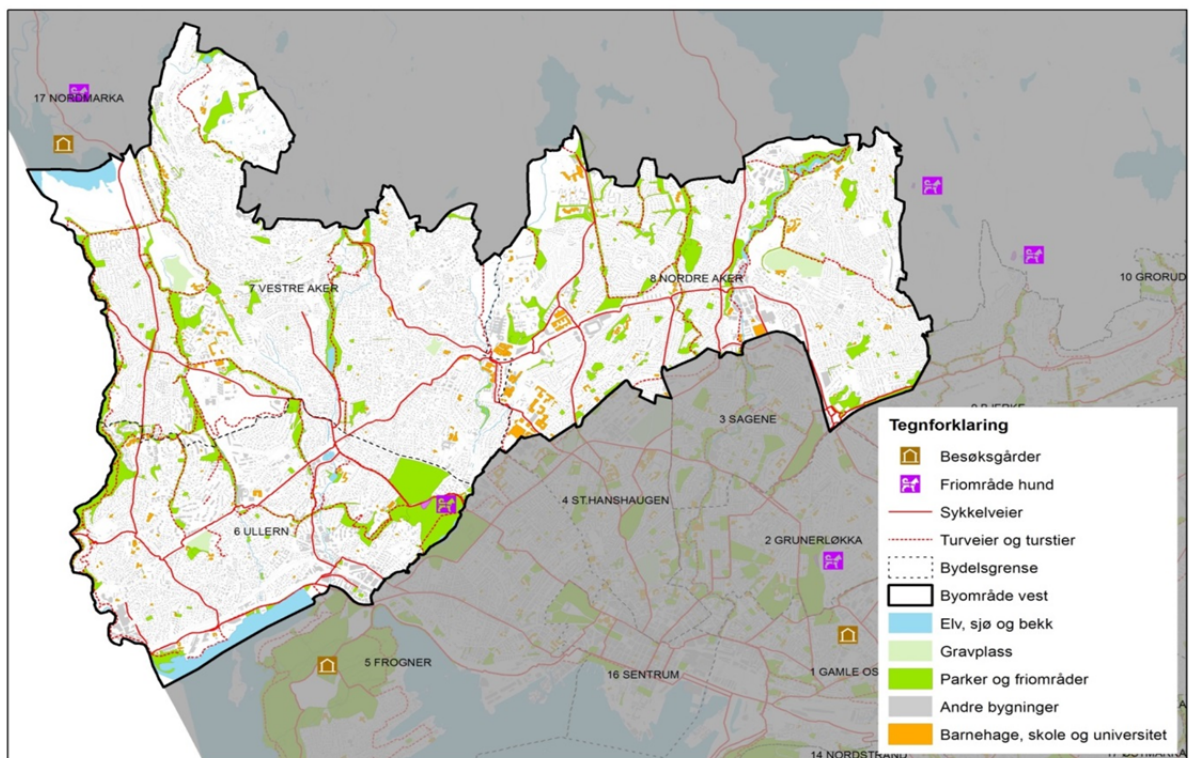
Muligheter for utøvelse av friluftsliv i nærheten av der folk bor, er viktig for å stimulere til fysisk aktivitet i hverdagen. Friluftslivsområdene i byen, som parker, friområder, turveier og vassdrag, har derfor stor betydning i et folkehelseperspektiv.

Status

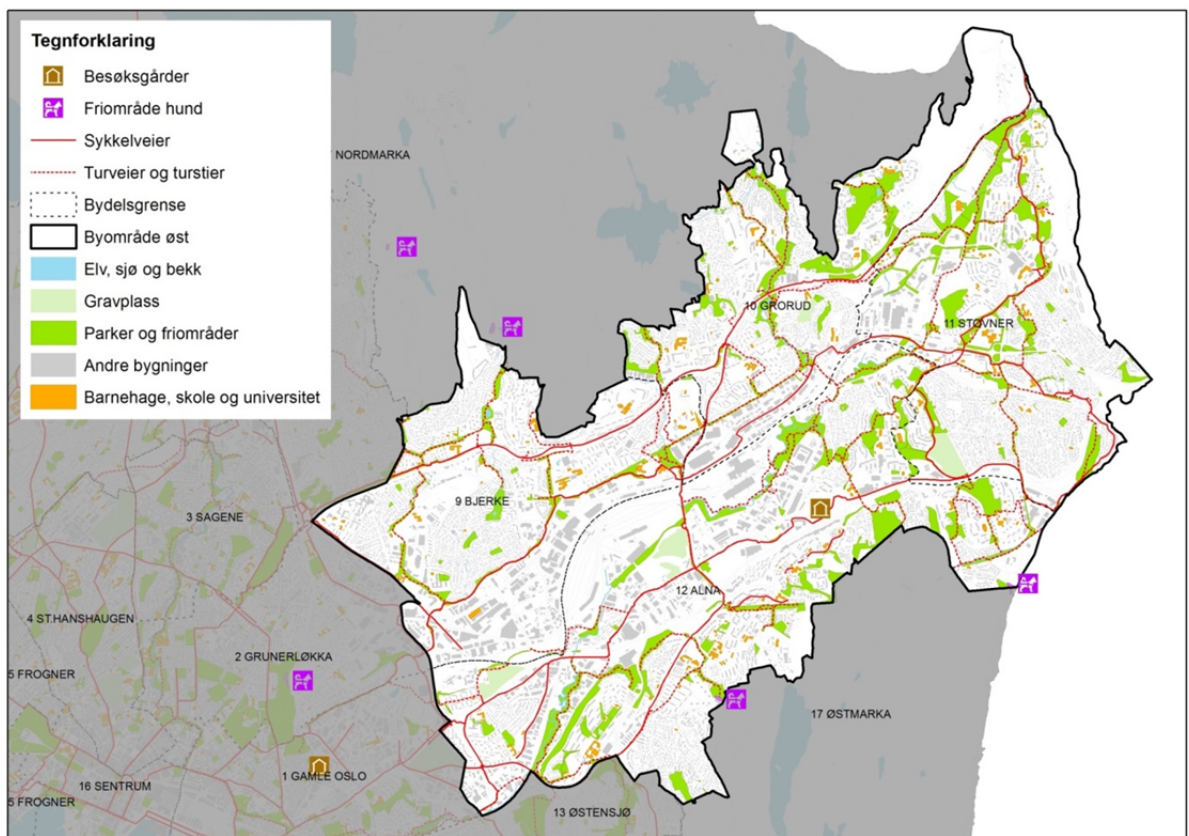
Ifølge Miljøverndepartementets strategi for et aktivt friluftsliv (Miljøverndepartementet, 2013) tilbringer stadig flere fritiden i byenes grønne områder. Det er derfor viktig at disse områdene tilrettelegges for opplevelse, rekreasjon, lek og fysisk aktivitet for allmennheten, jf. kommuneplanens § 12.1. En by tilrettelagt for nærfriluftsliv er en hyggelig by å bo i. Figur 5.1 til 5.4 viser den geografiske lokaliseringen av ulike anlegg og arealer for friluftsliv i indre by, byområde nord/vest, byområde øst og byområde sør.

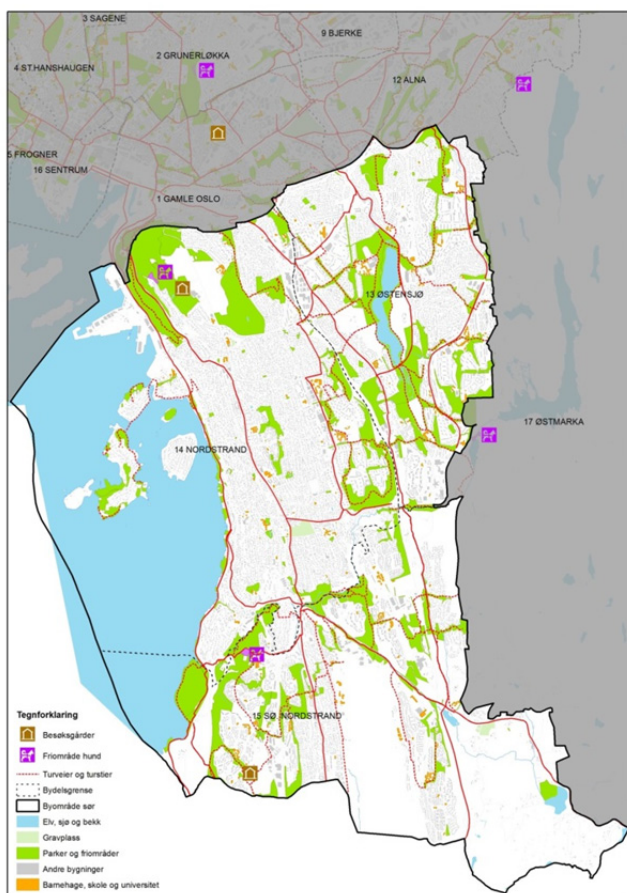
Figur 5.1. Infrastruktur for friluftsliv i byen, indre by (2015).

Figur 5.2. Infrastruktur for friluftsliv i byen, byområde nord/vest (2015).

Figur 5.3. Infrastruktur for friluftsliv i byen, byområde øst (2015).

Figur 5.4. Infrastruktur for friluftsliv i byen, byområde sør (2015)⁷.

5.3.1 Parker og friområder

I Oslo kommune er det om lag 800 parker og friområder av ulik størrelse. Oslos parker omfatter både parker som forvaltes av kommunen sentralt og parker som forvaltes av bydelene⁸. I tillegg er det enkelte større parker, som for eksempel Slottsparken og Middelalderparken som forvaltes av statlige aktører. Det er også enkelte større private parker, som til dels er allment tilgjengelig, for eksempel Hydroparken på Vækerø. Parkene og friområdene varierer i størrelse fra de helt største, for eksempel Frognerparken (140 000m²), til de helt minste friområdene ned i 10-15m². I retningslinjene tilhørende kommuneplanens § 12.3 om ivaretagelse av grøntstruktur i byutviklingen, heter det at byggesonen bør ha en dekningsgrad av planmessig sikrede parker innenfor angitte gangavstander langs offentlig vei i henhold til følgende norm: Park på minimum 1000m² innenfor 250 meter gangavstand (indre by). Park på minimum 5000m² innenfor 500 meter gangavstand (indre og ytre by). En stor del av Oslos innbyggere bor i dag 250 meter eller nærmere et mindre grøntområde (1000m²-5000m²) og 500 meter eller nærmere et større grøntområde (>5000m²).

Byens parker og friområder er et viktig lavterskeltilbud for egenorganiserte tur- og uteaktiviteter. De er tilrettelagt i varierende grad, fra parker med stor grad av tilrettelegging, til friområder med mer naturlig vegetasjon. Parkene og friområdene i byen er også tilrettelagt for ulike typer

⁷ Sørenga småbåthavn er oppført på kartet, men ikke realisert per i dag.

⁸ 555 parker/friområder forvaltes av kommunen sentralt, og 261 parker/friområder forvaltes av bydelene.

aktivitet, og de tiltrekker seg forskjellige målgrupper. For eksempel har Oslo 10 friområder tilrettelagt for hund⁹. Til sammen skal byens parker og friområder gi gode opplevelseskvaliteter som inviterer til aktivitet og opphold i grønne omgivelser.

Behov og utfordringer

Byens parker og friområder er godt besøkt både sommer- og vinterstid. Befolkningsvekst og økt slitasje på arealene bidrar til større tilretteleggingsbehov, spesielt i de store parkene i sentrum med et høyt antall besøkene. For at parkene og friområdene skal oppleves som attraktive og egnet for urbant friluftsliv, må kvaliteten på områdene ivaretas løpende. Attraktivitet er imidlertid ikke et entydig begrep; og hva som oppleves som et attraktivt grøntområde i byen, vil variere fra målgruppe til målgruppe og fra person til person.

Ved rehabilitering og oppgradering av eksisterende parker og friområder, må ulike hensyn tas i betraktning. Visuelle landskapskvaliteter som variert vegetasjon, vann og andre naturelementer, er viktig for å sikre biologisk mangfold. Videre krever mer aktivitet i parker og friområder økte investeringer til blant annet aktivitetspunkter og uttak til strøm og vann. For de mest brukte parkene og friområdene er det behov for å vurdere bedre sanitærforhold. Funksjonelle landskapskvaliteter, som aktivitetsfremmende elementer, må vurderes ut fra hvilke brukergrupper som potensielt vil bruke grøntområdet. For eksempel får kommunen mange spørsmål om og forslag til nye friområder for hund. Dette indikerer at publikum opplever at eksisterende arealer ikke dekker behovet. Det er viktig å involvere aktuelle bydeler i arbeidet for å styrke arealenes funksjon for urbant friluftsliv og sosiale møteplasser.

Per i dag er det enkelte områder i bydelene Ullern, Vestre Aker, Frogner, Nordre Aker og Nordstrand som ikke oppfyller avstandsstandardene til grøntområder, jf. kommuneplanens § 12.3. Oslo er imidlertid en kommune med betydelige arealutfordringer. Sterk befolkningsvekst og fortetting medfører økt utbyggingspress og belastning på byens grøntstruktur samt behov for å etablere nye grøntområder. Innsatsen for å sikre god tilgjengelighet til friluftslivsområder i folks nærmiljø er av størst betydning i byens transformasjonsområder. I transformasjonsområder skal tilgang til grøntområder ivaretas gjennom planarbeidet for å opprettholde avstandsstandardene til mindre og større grøntområder. Behovet for parker og friområder skal avklares tidlig i plan- og investeringsprosesser, jf. kommuneplanens § 12.3¹⁰. Videre er kommuneplanens bestemmelser om rekkefølgekrav for sikring av blågrønn struktur et viktig verktøy for at kommunen skal kunne inngå utbyggingsavtaler om nødvendig kostnadsfordeling og gjennomføring, jf. kommuneplanens § 5.1. I dag er Hovinbyen, Groruddalen, Vestkorridoren og indre by (inkludert Fjordbyen) under transformasjon.

⁹ Friområder for hund er inngjerdede områder hvor hunder kan springe fritt, uten bånd, også i perioder med båndtvang. Dagens friområder for hund har god geografisk spredning, de er lokalisert i indre by, i ytre byområder og i Marka.

¹⁰ Kommuneplanen «Oslo mot 2030» inneholder juridisk bindende plankart og temakart. Etter kommuneplanens §§ 12.3 og 13.3 skal temakart blågrønn struktur T7, datert 04.03.2015, legges til grunn for plan- og byggesaksbehandling for å sikre og videreutvikle areal for blågrønn struktur.

I tillegg er det viktig å ivareta stille områder. Stille områder, som er skjermet eller i god avstand fra dominerende støykilder, har verdifulle kvaliteter for rekreasjon, friluftsliv og kulturaktiviteter. I et urbant miljø hvor folk eksponeres for mye støy, er det viktig å ta vare på områder som kan bidra til avkobling og stressreduksjon. Dette er også prioritert i kommunens handlingsplan mot støy, der målet er å sikre stille områder mot økt støybelastning og å sette inn tiltak for å forbedre støysituasjonen.

Foreslåtte tiltak

- Rehabilitering og oppgradering av mye brukte parker og friområder.
- Strategisk erverv av arealer i etablerte boligområder som per i dag ikke oppfyller avstandsstandardene til grøntområder: Mindre grøntområde (1000m²-5000m²) innenfor 250 m gangavstand (indre by). Større grøntområde (>5000m²) innenfor 500 m gangavstand (indre og ytre by). Erverv i boligområder med tett bebyggelse skal prioriteres fremfor erverv i boligområder med lav tetthet.
- Avstandsstandardene til grøntområder skal ivaretas i kommune- og reguleringsplanprosesser.
- Stille områder skal ivaretas i videre byutvikling.
- Grøntområder skal opparbeides i tilknytning til nye bekkeåpningsprosjekter.

5.3.2 Turveier og vassdrag

Turveiene i byggesonen gir, på samme måte som byens grøntområder, muligheter for egenorganiserte turer og er et viktig lavterskeltilbud. Samlet lengde på nåværende og framtidige hovedturveier og andre viktige gangforbindelser innenfor byggesonen utgjør om lag 350 km, hvorav 230 km er planmessig sikrede turveistrekninger¹¹. For å sikre hverdagsaktivitet der folk bor, bør ingen ha mer enn 500 meter til nærmeste turvei.

Turveiene følger flere steder byens vassdrag slik de ligger i dag. Åpne elve- og bekkestrekninger og kantsonervegetasjon langs elver har betydning for trivsel og landskapsopplevelse. I tillegg har det betydning for biologisk mangfold og overvannshåndtering. Oslo har 10 hovedvassdrag¹², som har stor variasjon i størrelse, form, biologisk mangfold og i hvilken grad de er åpne og tilgjengelige. Vassdragene i Oslo er med på å binde sammen Marka og fjorden, og det er et stort potensial for å videreutvikle denne funksjonen.

Behov og utfordringer

God sammenheng i turveinettet vil øke befolkningens tilgang og bidra til at man kan gå lengre distanser. For å få realisert et sammenhengende turveinett gjenstår flere strekninger, i tillegg til at

¹¹ Kommuneplanens temakart blågrønn struktur (T7), angir hovedturveinettet innenfor byggesonen. Dette bygger på det overordnede turveinettet fra Grøntplanen i 1993, med noen mindre justeringer. Det skilles mellom eksisterende/planmessig sikret turvei, fremtidig turvei, fremtidig turdrag med prinsipptasé og andre viktige gangforbindelser.

¹²Hovedlinjene for de ti vassdragene i Oslo er som følger: Lysakerelva, Mærradalsbekken, Hoffselva/Holmenbekken, Frognerelva/Sognsvannbekken, Akerselva, Hovinbekken, Alna, Ellingsrudelva, Ljanselva og Gjersøelva. Andre deler av hovedvassdragene og bekker for øvrig betegnes som sideløp.

flere eksisterende turveistrekninger har behov for oppgradering og rehabilitering. Turveiene må ha en god standard som gir varierte opplevelser med grønne omgivelser. Eksisterende grønne kvaliteter skal bevares og videreutvikles ved nye turveiltak.

Kommunen har etablert et prosjekt for den videre turveisatsingen, hvor målet er et ferdig utbygd turveinett med levende grøntkorridorer innen 2030. Prosjektet ledes av Bymiljøetaten, og gjøres i samarbeid med andre offentlige og private aktører og interessenter. Bymiljøetaten har utarbeidet en egen turveistrategi som grunnlag for prosjektet (kyststien og turveiene/turstiene på øyene inngår også i turveistrategien). Turveiprosjektet vil drøfte konkret hvilken standard de ulike turveistrekningene bør ha, men det legges til grunn at turveiene skal ha en nøktern standard. Valg av standard, når det gjelder type underlag, bredde og belysning, vil variere for ulike turveistrekninger, basert på lokalgeografiske forhold og landskapskvaliteter. For eksempel vil terrenghelning påvirke om det er mulig å etablere en turveistrekning med universell utforming. Turveikvaliteter, som universell utforming og framkommelighet, må videre balanseres mot naturverdier, landskapskvaliteter og kulturminner.

Arbeidet med å utvikle byens turveinett er nært knyttet til arbeidet med å åpne elver og vassdrag. Flere åpne elve- og bekkestrekninger er viktig for å videreutvikle byens blågrønne struktur og overvannshåndtering. Klimaendringene medfører økt behov for bedret håndtering av overvann og flomdemping. Der turveistrekninger ligger langs lukkede elvestrekninger, skal bekkeåpning og eventuelle andre elvetiltak gjennomføres. Tilsvarende skal opparbeiding av turveier og grøntområder i tilknytning til nye bekkeåpningsprosjekter prioriteres.

Videre er det behov for informasjonstiltak, herunder utarbeiding av kart og planlegging og gjennomføring av en helhetlig skilting og merking av turveinettet i byggesonen. Samtidig åpner ny teknologi for spennende muligheter for å gjøre informasjon mer tilgjengelig. Det skal synliggjøres hvordan man kommer seg fra turveinettet i byggesonen og ut i Marka og til fjorden.

Foreslåtte tiltak

- Rehabilitering og oppgradering av eksisterende turveistrekninger.
- Opparbeiding av nye turveistrekninger som vil gi større sammenheng i turveinettet og som fjerner/reducerer eksisterende barrierer.
- Turveiltak i sentrumsnære deler av kommunen.
- Informasjonstiltak for å synliggjøre eksisterende turveier og adkomstmuligheter til Marka og fjorden.
- Gjennomføre elve- og bekkeåpningsprosjekter der turveier går langs lukkede elvestrekninger.

5.3.3 Urbant landbruk

Urbant landbruk er en fellesbetegnelse for besøksgårder, parsellhager/kolonihager og skolehager. Disse områdene fungerer i likhet med byens parker og friområder som sosiale møteplasser.

Oslo kommune har per i dag sju besøksgårder, hvorav de fleste er lokalisert i byen (Bygdøy Kongsgård, Ekeberg rideskole, Kampen økologiske barnebondegård, Nordre Lindeberg gård og Søndre Aas gård og miljøsenter) og to er lokalisert i bynære deler av Marka (Bogstad gård og Sørbråten gård) (se kart på side 52-54). Med unntak av Bygdøy Kongsgård, eies besøksgårdene av kommunen og forvaltes av Bymiljøetaten, bydeler og private. Besøksgårdene gir mulighet for naturopplevelse og er gode turmål i et urbant friluftsliv. I tillegg bidrar de til å formidle kunnskap om tradisjonell gårdsdrift, husdyr, landbruksproduksjon og økologi.

Oslo har 18 etablerte parsellområder med til sammen ca. 1000 parseller. Parsellområdene gir byens befolkning mulighet til å drive med dyrkingsaktiviteter, i tillegg til å være arenaer for sosialt entreprenørskap og rekreasjon. Oslo har 30 skolehager som drives og brukes av skolene i Oslo. Skolehagene benyttes som læringsarena for å gi elever innsikt i naturen og økologi ved at elevene får muligheter til dyrke og høste selv. Geitmyra skolehage i bydel Sagene er den største skolehagen og fungerer som hovedbase for skolehagevirksomheten.

Behov og utfordringer

For å dekke behovet for besøksgårder i Oslo, bør det etableres ytterligere en besøksgård. Av interessentdialogen som er gjennomført i forbindelse med KVU og utarbeidelse av behovsplanen, framgår det at etablering av en besøksgård på Sørli ved Nøklevann bør prioriteres. Sørli er et lite, og godt bevart, småbruk ved Nøklevann i Østmarka. Småbruket ligger lett tilgjengelig rett innenfor boligbebyggelsen i Østensjø bydel. Sørli skal bli et turmål for skoler og barnehager og en sosial møteplass for beboere i nærliggende bydeler.

Arealknapphet medfører at det er viktig å tilrettelegge for at flest mulig kan dra nytte av eksisterende grøntområder. Geitmyra skolehage er i dag delvis inngjerdet og lite tilgjengelig. For tiden gjennomføres derfor en nærmere utredning av Geitmyra for å se på muligheter for å gjøre området mer åpent og tilgjengelig. I tillegg er det i dag ventelister for å få tildelt parsellhage, og dette indikerer at eksisterende arealer ikke dekker behovet. For øvrig vil tiltaksstrategier knyttet til urbant landbruk inngå i en egen sak til bystyret.

Foreslåtte tiltak

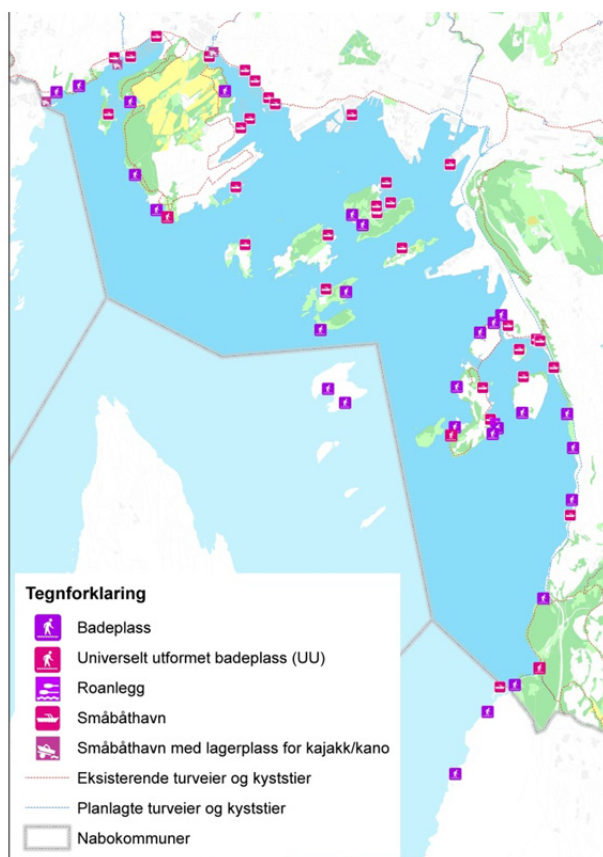
- Etablering av Sørli besøksgård.

5.4 Friluftsliv på fjorden og øyene

Friluftslivsområdene knyttet til fjorden og øyene gir muligheter for naturopplevelse og friluftslivsaktiviteter som turgåing, rasting, bading, fritidsfiske, padling og annen aktivitet på fjorden. Fjordflaten, strandlinjen på fastlandet, friområder, ferdselstraseer (herunder kyststistrekninger på fastlandet og turveier og stier på øyene) kystledhytter, småbåthavner og fortøyningsplasser utgjør viktige anlegg for friluftslivet på fjorden og øyene.

Status

Fjorden og øyene er svært populære områder for friluftslivsaktivitet hele året. Flere av områdene langs Oslos strandsone er fortsatt utilgjengelig for befolkningen på grunn av tidligere utbygginger, arealbeslag og andre fysiske stengsler. Dette gjør de tilgjengelige strandarealene stadig mer verdifulle etter som byen vokser. Økt befolkningstetthet og flytting av ferjetrafikken har også medført flere besøkende til øyene. Stadig flere brukere av friluftsområdene langs fjorden og på øyene, medfører behov for økt vedlikehold og tilrettelegging. Figur 5.5 viser den geografiske lokaliseringen av anlegg og arealer for friluftsliv på fjorden og øyene.

Figur 5.5. Infrastruktur for friluftsliv knyttet til fjorden og øyene, byområde nord/vest (2015).

5.4.1 Øyene og badestrendene

Øyene og badestrendene i indre Oslofjord er populære utfartssteder, særlig i sommersesongen. Øyene har viktige naturverdier som må ivaretas, og bruken av øyene må tilpasses slik at ikke viktige naturverdier forringes. Innenfor Oslo kommunes grenser ligger øyene Hovedøya, Gressholmen/Rambergøya/Heggholmen, Bleikøya, Lindøya og Nakholmen. Oslo kommune eier og forvalter Hovedøya, Gressholmen/Rambergøya/Heggholmen og badestrendene innenfor kommunens grenser, i tillegg til Håøya og Askholmene i Frogn kommune, deler av Kjøholmen i Bærum kommune, Husbergøya, Skjælholmene og Langøyene i Nesodden kommune og deler av strandsonen i Opegaard kommune, herunder områdene Ingierstrand og Bestemorstranda. Bleikøya, Lindøya og Nakholmen eies og forvaltes av staten.

Behov og utfordringer

Befolkningsvekst og flytting av ferjetrafikk fra Vippetangen til Rådhusbrygga har gitt økt bruk av øyene i indre Oslofjord. Tall fra Ruter AS viser at antall besøkende på øyene i 2005 var totalt 248 543, mens per juli 2016 har hele 536 289 besøkt øyene totalt. Med andre ord er antall besøkende på øyene mer enn doblet de siste ti årene. Utfartsstedene på øyene har i dag en dårligere standard enn ønskelig, og det er sentralt å forbedre områdenes evne til å ta imot flere besøkende. For å sikre naturverdiene og kulturminnene på øyene, er det behov for å kanalisere ferdselen og spre aktivitet til tilrettelagte utfartssteder. Informasjonstiltak i form av bedre skilting er viktig for å kanalisere ferdselen og å unngå unødig slitasje på sårbar natur på øyene. God standard på øyene er særlig relatert til sanitærforhold, herunder vann, avløp og renovasjon, men også annen tilrettelegging kan være aktuelt.

For at badestrendene, både på øyene og i strandsonen, skal tåle økt bruk og ha evne til å ta imot flere besøkende, må det gjøres utbedringer slik at områdene blir mer robuste. Mye brukte badestrender har behov for en generell standardheving, herunder tilrettelegging av toalettfasiliteter, rasteplasser, grilling, aktivitetsområder (for eksempel for ballsport) og tilpassing for badende med funksjonsnedsettelse.

Foreslåtte tiltak

- Tiltak for å bedre sanitærforholdene på øyene og byens badestrender (toaletter, vann og avfallshåndtering).
- Tiltak som vil bidra til kanalisering av ferdselen på øyene og standardheving av utfartssteder og badestrender, herunder utredning av rekreasjonstiltak på Langøyene, Gressholmen og Hovedøya.
- Tiltak for å oppnå standard tilsvarende «blått flagg»-sertifisering på flere badestrender.
- Tiltak for å oppnå universell utforming (baderamper, badetrapper og eventuelt parkeringsmuligheter) på de mest brukte badestrendene.

5.4.2 Fjorden og strandsonen

For friluftsliv og aktivitet på fjorden, herunder padling, roing, vindsurfing, seiling, fritidsfiske og småbåttaktivitet, er tilgjengelighet til fjordflaten og tilrettelegging for bruk av fjordflaten av stor betydning. På landsiden har Oslo kommune en kystlinje på om lag 50 km. Store deler av områdene nær kystlinja, Oslos strandsonen, har imidlertid vært utilgjengelig for befolkningen på grunn av havnevirksomhet, veianlegg, boliger, hytter, brygger og andre fysiske stengsler. Stadig større deler av strandsonen har blitt gjort tilgjengelig for allmennheten gjennom opparbeiding av havnepromenade og kyststistrekninger. Opparbeiding og tilrettelegging av strandsonen for ulike aktiviteter er viktig for allmennhetens bruk av strandsonen til friluftslivsformål.

Behov og utfordringer

Sammenhengen i og standarden på kyststien er viktig for tilfredsheten med kommunens kyststiltilbud. Det har i mange år vært jobbet med å realisere en sammenhengende kyststi langs fjorden fra øst til vest. Fremdeles gjenstår flere strekninger for å fullføre dette arbeidet, og det er behov for strategiske erverv for å kunne realisere vedtatte planer om nye kyststistrekninger.

Det er også behov for å bedre tilgjengeligheten til fjordflaten gjennom å åpne småbåthavner for publikum og tilrettelegge for lagring og utsetting av kajakk, robåter og lignende. I tillegg er fritidsfiske i fjorden en aktivitet i vekst. I utgangspunktet er denne aktiviteten lite plasskrevende og kan i stor grad utøves uten noen form for tilrettelegging. For å kanalisere aktiviteten ønsker kommunen å tilrettelegge for fritidsfiske på enkelte utvalgte steder.

Foreslåtte tiltak

- Etablering av småbåthavn på Sørengautstikkeren.
- Utredning av tiltak for å åpne småbåthavner og tilrettelegge med kajakkstativ og utsettingsbrygger.
- Opparbeiding av nye kyststistrekninger for å realisere en sammenhengende kyststi.
- Utredning av områder for fritidsfiske langs kaifronten.

5.4.3 Kystledhytter

Kystledhytter ved fjorden, på øyer i Oslofjorden eller på landsiden, gir et overnattingstilbud for fjordbasert friluftsliv der det skal være mulig å ro eller padle fra hytte til hytte. Kystledhyttene drives av Oslofjordens Friluftsråd (OF), og leies ut til publikum. Medlemmer i OF får leie kystledhyttene til reduserte priser. Det er til sammen 18 kystledhytter i Indre Oslofjord, hvorav én, Tiern på Hovedøya, er lokalisert innenfor Oslo kommunes grenser. I tillegg er det en kystledhytte på Kjeholmen og tre kystledhytter på Håøya. Kjeholmen og Håøya eies av Oslo kommune. DNT Oslo og Omegn har også et overnattingstilbud på Oslo kommunes eiendom på Langøyene.

Behov og utfordringer

Kommunen ønsker å legge til rette for at det kan etableres flere kystledhytter eller andre utleiehytter, slik at overnattingstilbudet ved fjorden innenfor Oslos kommunegrenser bedres.

Foreslåtte tiltak

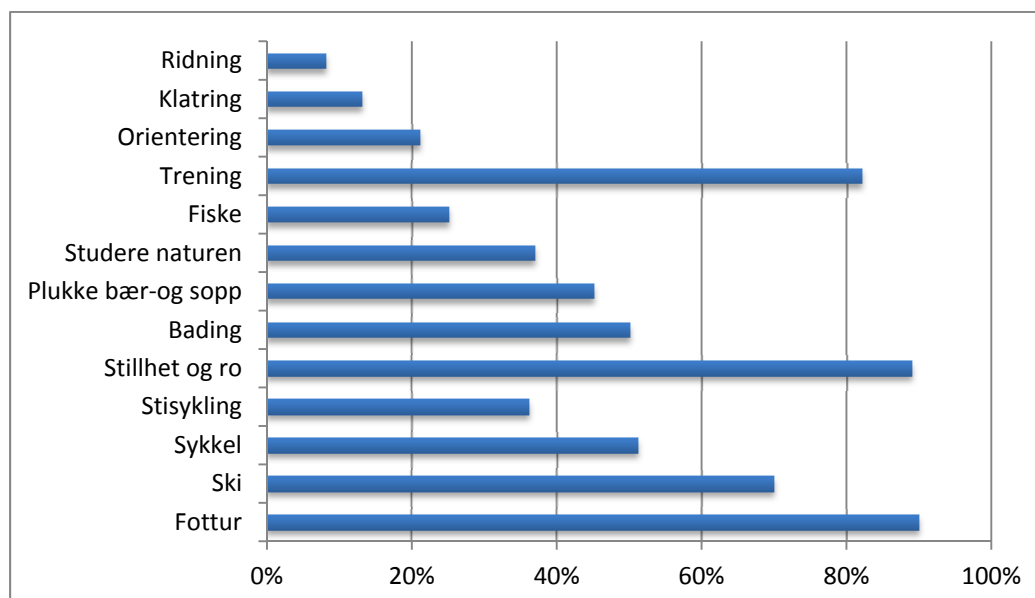
- Tilrettelegge for å etablere flere bynære kystledhytter.

5.5 Friluftsliv i Marka

Om lag 2/3 av Oslo kommunes areal ligger i Marka og utgjør en verdifull ressurs for friluftslivet i Oslo. Oslomarka gir mulighet for aktivitet hele året, både for brukergrupper som ønsker de uberørte natur- og friluftsopplevelsene og for de som ønsker mer tilrettelagte områder. Atkomst til Marka henger sammen med tur- og sykkelveinettet i byggesonen, kollektivtilbud samt utfartsparkeringer og sykkelparkeringer nær innfallsporter til Marka.

Status

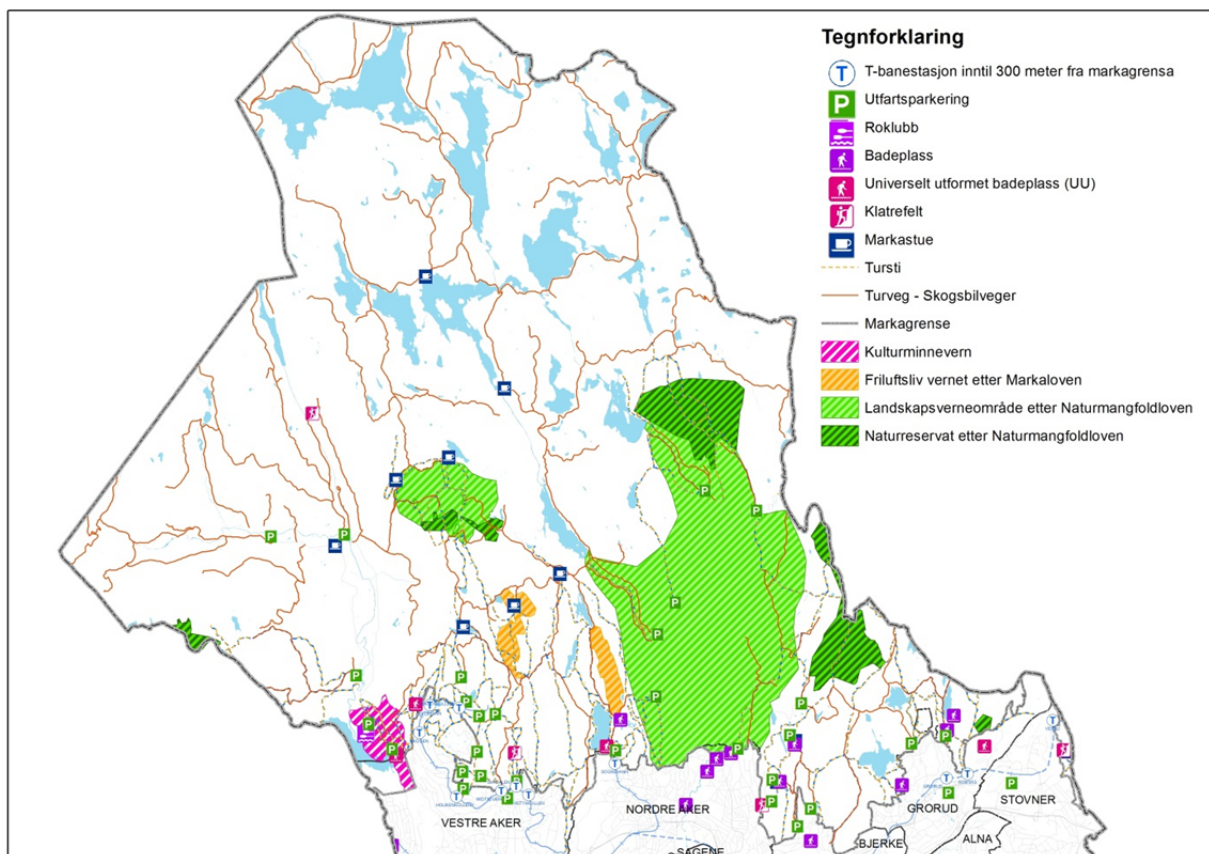
Markaundersøkelsen¹³ fra 2011 viste at hele 86 prosent av byens innbyggere hadde benyttet Marka de siste 12 månedene. De aller fleste bruker Marka ukentlig eller månedlig, men også noen daglig. Figur 5.6 viser hvilke aktiviteter som er mest populære i Marka. De fleste Markabrukerne er på tur, enten til fots (90 %), på ski (70 %) eller på sykkel (51 %). Svært mange benytter Marka til å oppleve naturens stillhet og ro (89 %) og/eller trene (82 %).

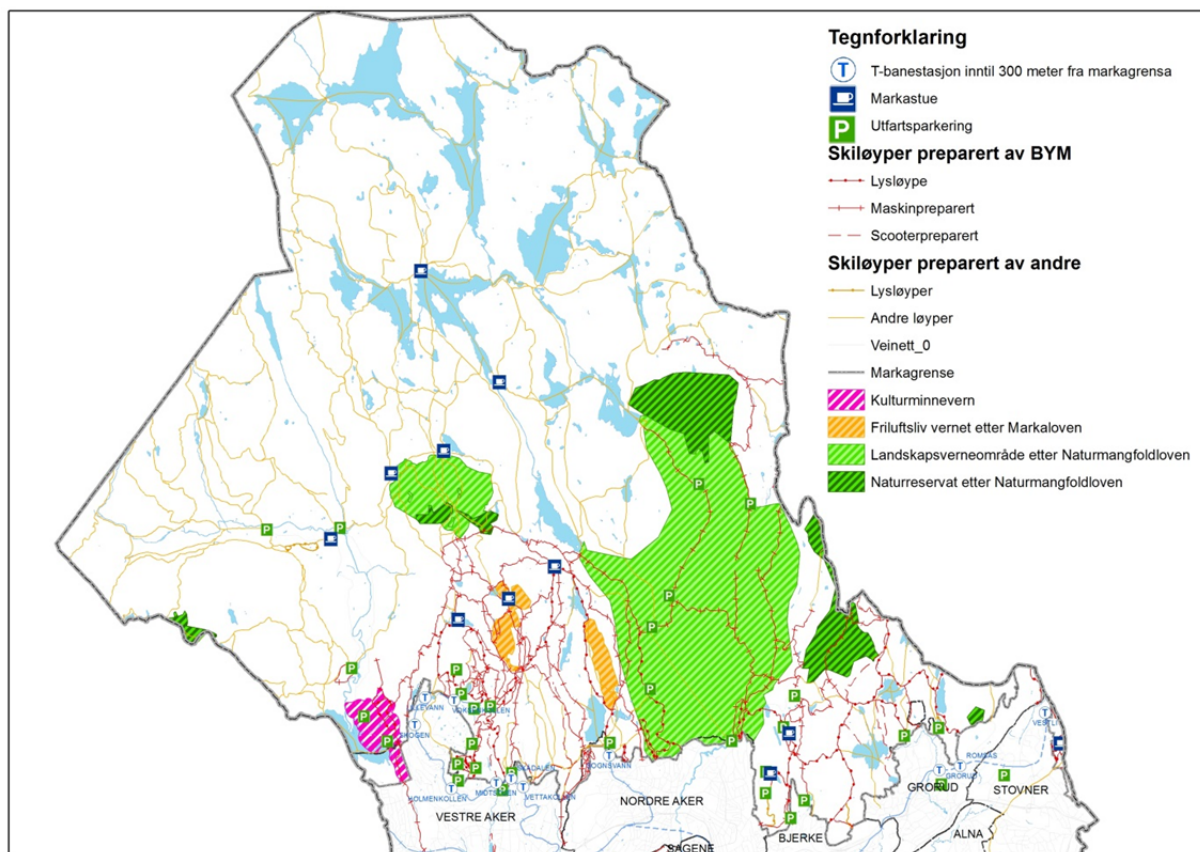
Figur 5.6 Friluftaktiviteter i Marka (2011)

¹³ Synovate Norge utførte en markundersøkelse («Markaundersøkelsen») i 2011 på vegne av kommunen. Formålet med undersøkelsen var å kartlegge innbyggernes bruk av Oslomarka samt avdekke befolkningens holdninger til bruk og utnytting av skogsområdene rundt byen.

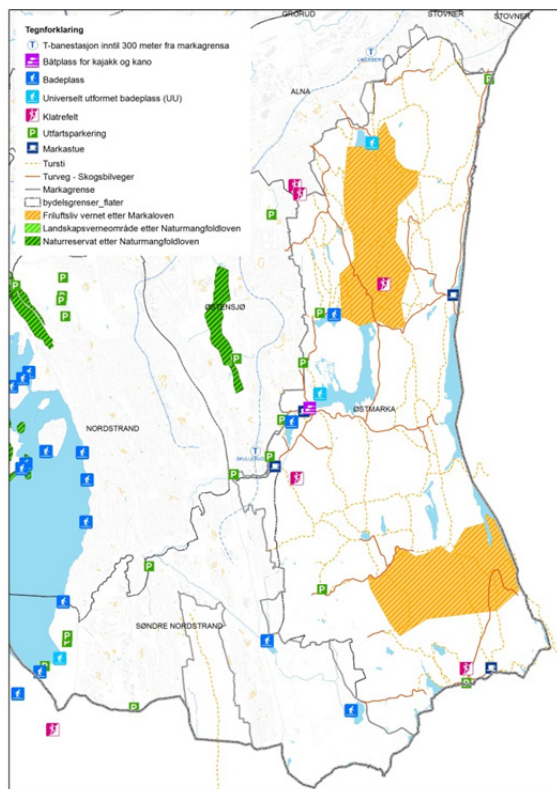
Flere typer tilrettelegging er av betydning for friluftsliv og aktivitetstilbudet i Marka, som sommer- og vintertraseer for turgåing, løping, sykling, riding og skigåing, Markastuer og andre serveringssteder, klatrefelt og badeplasser. Samtidig er tilgang til stille områder med urørt natur svært viktig for friluftslivsopplevelsen for mange. I arbeidet med å tilrettelegge for friluftsliv er det derfor viktig å ivareta ulike hensyn. Lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven) gir føringer for hvordan Marka skal forvaltes, og har regler for hvordan Marka kan tilrettelegges. Marka representerer store naturverdier og har et rikt biologisk mangfold, som kommunen skal ta vare på og forvalte. Oslo er den kommunen i Norge med flest registrerte arter og flest truede arter. Deler av Marka er vernet etter lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven), og skal ikke tilrettelegges. I tillegg er det i enkelte områder strenge restriksjoner på allmennhetens ferdsel for å hindre smittefare og opprettholde kvaliteten på drikkevannet i Oslo, for eksempel i nedbørfeltet til Maridalsvannet. Markaloven, naturmangfoldloven, kommuneplanen og øvrige restriksjoner legger føringer for hvordan de ulike områdene i Marka kan tilrettelegges for friluftsliv. Figur 5.7-5.10 viser ulike anlegg og områder tilrettelagt for friluftsliv i Marka sommer- og vinterstid.

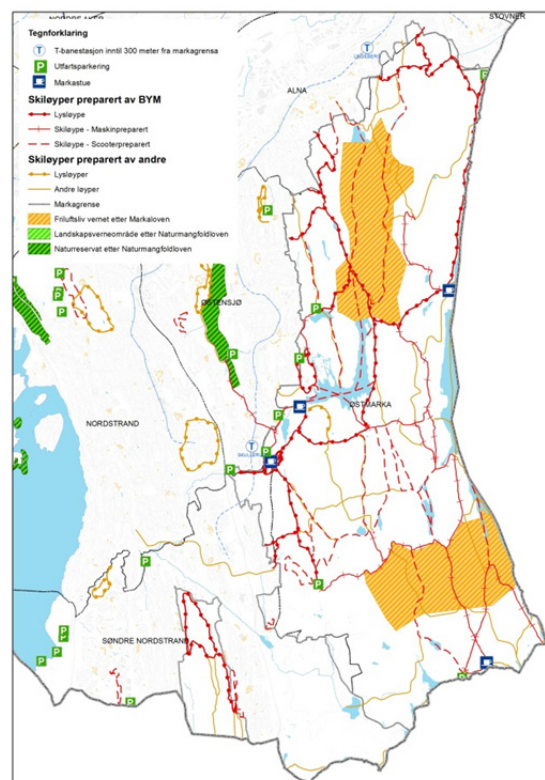
Figur 5.7. Infrastruktur for friluftslivet i Nordmarka, sommerstid (2016).

Figur 5.8. Infrastruktur for friluftslivet i Nordmarka, vinterstid (2016).

Figur 5.09. Infrastruktur for friluftslivet i Østmarka, sommerstid (2016).

Figur 5.10. Infrastruktur for friluftslivet i Østmarka, vinterstid (2016).

5.5.1 Ferdselstraseer

Marka har et stort nettverk av sommer- og vintertraseer for turgåing, løping, sykling, riding og skigåing. Turveinettet i Marka er i all hovedsak godt. Per i dag er det om lag 550 km med blåmerkede turstier og 291 km med skogsveier i Osloområdet. Kommunen har forvaltningsansvar for skogsveier og turstier på kommunens skogseiendommer¹⁴, herunder 98 km skogsveier og 84 km med turveier.

Behov og utfordringer

Befolkningsveksten medfører økende bruk av Marka, og de bynære områdene er særlig utsatt for økt slitasje og belastning. Det vil framover være et behov for å finne gode løsninger for sambruk for å ivareta ulike brukergrupper med ulike behov og preferanser og for å bevare naturverdier. Eksisterende traseer må ha god standard for å tåle økt bruk og mer nedbør, og rehabilitering av eksisterende traseer vil være en viktig oppgave framover. Belysning vil være et aktuelt tiltak på mye brukte strekninger. Det er videre et behov for å etablere enkelte nye ferdselstraseer i Marka for å skape større sammenheng i nettverket. Dette vil kunne bidra til å spre ferdsel og aktivitet i Marka. Ved planlegging og rehabilitering av ferdselstraseer, herunder vurdering av plassering i terrenget, bredde og dekke, skal hensynet til det uorganiserte friluftslivet, vern av naturverdier, landskapskvaliteter og kulturminner veie tyngst.

Foreslåtte tiltak

- Rehabiliterer eksisterende ferdselstraseer.
- Opparbeiding av nye ferdselstraseer som vil gi større sammenheng i Marka.

5.5.2 Innfallsporter til Marka

Gode atkomstmuligheter til Marka er viktig for å stimulere til økt bruk. Kollektivtilbud med T-banestasjoner og bussholdeplasser i nærheten av Marka, sykkelparkeringer, utfartsparkeringer og turveier som leder til Marka, gir god atkomst og skaper økt tilgjengelighet til Marka.

Behov og utfordringer

Det er behov for å tilrettelegge for sykkelparkering ved de mest brukte innfallsportene til Marka. Her må tilgang via offentlig kommunikasjon styrkes. For å senke terskelen for bruk av bynære Markaområder, ønsker også byrådet å tilrettelegge for såkalte «friluftsporter» i tilknytning til de mest brukte innfallsportene til Marka. «Friluftsporter» er et konsept utviklet av Friluftsrådets Landsforbund. «Friluftsportene» skal være lavterskel aktivitetsanlegg for friluftsliv som skal bidra til at folk tar naturen i bruk til friluftsliv, lek, trening og sosialt samvær. Friluftsportene skal videre fungere som en innfallsport inn mot større friluftslivsområder og synliggjøre de friluftsmulighetene som finnes i nærheten.

¹⁴ Kommunen eier 117 000 dekar skog innenfor Oslo kommunes grenser.

Foreslåtte tiltak

- Det skal tilrettelegges for parkering av sykler ved de viktigste innfallsportene til Marka.
- Kommunen skal gjøre en aktiv innsats for å forbedre det offentlige kollektivtilbudet til alle større innfallsporter til Marka.
- Mulighetene for å utvikle «friluftsporter» ved mye brukte innfallsporter til Marka skal utredes.

5.5.3 Markastuer, Markahytter og kiosker

Markastuer, Markahytter og kiosker er en sentral del av infrastrukturen for bruk av Marka til friluftslivsformål. Markastuer er definert som serveringssteder med eller uten overnatting, mens Markahytter er selvbetjente hytter. Ved noen av innfallsportene til Marka er det også kiosker som gir et serveringstilbud. Markastuene er svært populære turmål.

Behov og utfordringer

Det er tilgang til Markastuer, Markahytter og kiosker fra de fleste innfallsportene til Marka per i dag, men noen mangler eller har liten kapasitet. Det er blant annet behov for et nytt serveringssted på Sognsvann og på Grønlihytta. Flere av Markastuene og Markahyttene er gamle og bærer preg av vedlikeholdsetterslep. Det er derfor behov for rehabilitering og oppgradering av bygningene, samt generell utbedring av hytter som leies ut til frivillige lag og foreninger.

Foreslåtte tiltak

- Rehabilitering av eksisterende bygninger i Marka (Markastuer, Markahytter og kiosker).
- Etablere serveringssteder tilknyttet mye brukte utfartsområder i nærmiljøet hvor dette mangler.

5.5.4 Badeplasser

Badeplassene i Marka er viktige utfartsområder om sommeren. Det varierer i hvor stor grad badeplassene er tilrettelagt med for eksempel bord, grillplasser, toalettfasiliteter, aktivitetsområder (for eksempel for ballspill) og tilpasset badende med funksjonsnedsettelse.

Behov og utfordringer

Det er behov for å heve standarden på flere mye besøkte badeplasser. Toalettforholdene på badeplassene i Marka er generelt dårlige, og tilfredsstillende ikke normal forventning til hygiene. I tillegg til generell tilrettelegging, skal det legges til rette for bedre sanitærforhold der dagens standard kan påvirke vannforsyningen negativt.

Foreslåtte tiltak

- Tiltak for å bedre sanitærforholdene (toaletter, vann og avfallshåndtering).
- Tiltak for å oppnå universell utforming (parkeringsmuligheter, baderamper og badetrapper) på de mest brukte badeplassene.
- Tiltak i nærmarka skal prioriteres.

5.5.5 Orientering og orienteringskart

Orientering kan i prinsippet foregå i alt terreng som defineres som utmark etter friluftsloven, så lenge man tar hensyn til ferdselsregler i verneområder. For større orienteringsløp (og andre arrangementer) må det søkes om tillatelse. Orienteringskart er en infrastruktur som gjør det mulig å drive orientering, både for idrettsformål og for friluftslivsformål. Orienteringskartene bør være mest mulig oppdatert slik at «kartet stemmer med terrenget». I Oslo eier, vedlikeholder og utvikler orienteringsklubbene orienteringskartene.

Behov og utfordringer

Det er behov for en kontinuerlig oppdatering/revidering av orienteringskartene for Marka.

Foreslåtte tiltak

- Kommunen skal vurdere tilskudd til orienteringsklubber som har behov for å oppdatere sine orienteringskart.

5.6 Samarbeid med frivillige organisasjoner

Friluftslivsorganisasjonene utgjør et viktig supplement til kommunens eget arbeid med friluftsliv ved å tilrettelegge for ulike brukergrupper, motivere befolkningen til å bruke natur- og grøntområder og arrangere turer, kurs og møter. Gjennom tilskuddsordningen «Tilskudd til friluftsliv- og naturvernorganisasjoner» støtter Oslo kommune organisasjoner som bidrar til å fremme kvalitet og mangfold i Oslos tilbud innen friluftsliv og som støtter opp under arbeid for å ivareta naturen. Oslo og Omland Friluftsråd (OOF), der mange av regionens naturvern-, friluftslivs- og idrettsorganisasjoner er medlemmer, bistår kommunen med å samordne og koordinere innspill til ulike typer planer, arbeide for å realisere turveinettet, sikre og bevare grøntområder og vassdrag med videre. Oslofjordens Friluftsråd (OF) har en tilsvarende rolle for friluftslivsinteressene knyttet til fjorden, øyene og strandsonen. For at informasjon om hvilke friluftslivstiltak som bør prioriteres i bydelene skal spilles inn i det videre arbeidet med behovsplan for fysisk aktivitet, ønsker kommunen å opprette bydelvise samarbeidsutvalg for friluftsliv (FSU) i alle bydeler etter mal fra de bydelvise samarbeidsutvalgene for idrett.

5.7 Handlingsprogram: Prioriterte friluftslivstiltak (2017-2020)

Handlingsprogrammet for friluftsliv omfatter friluftslivstiltak som vil gjennomføres i løpet av perioden 2017-2020. Det er satt av 30 mill. NOK i årlige investeringer til friluftslivstiltak for perioden 2017-2020.

Tabell 5.11. Prioriterte friluftslivstiltak; enkelttiltak (2017-2020).

Bydel	Beskrivelse av tiltak	Tiltakstype	Plan-perioden (mill. NOK)
OSL	Øyene; tilrettelegge for videre utvikling	Andre anlegg	18
OSL	Ny driftsbåt	Andre anlegg	13
OSL	Oppgradering av toaletter badestrender ved fjorden og badeplasser i Marka	Badeplass	18
OSL	Øyene og badestrendene, tilrettelegging for friluftsliv	Andre anlegg	13
OSL	Parker og friområder; rehabilitering og oppgradering	Friområde/park	12
OSL	Rehabilitering av Markastuer	Andre anlegg	10
OSL	Turveier	Turvei	30
OSL	- <i>Turveier i marka, rehabilitering og nyanlegg</i>		
OSL	- <i>Turveier i byggesonen, rehabilitering og nyanlegg</i>		
OSL	- <i>Tilrettelegge for turveier langs nye bekkeløp</i>		
OSL	- <i>Informasjonstiltak, tavler og skilting</i>	Infotiltak	
BOS	Sørli besøksgård	Andre anlegg	6
	Totalt		120

Beskrivelse av innholdet i postene

Midlene i posten «Øyene; tilrettelegge for videre utvikling» vil benyttes til å anlegge ny infrastruktur for vann og avløp og elektrisitet til Hovedøya, ombygging av gamle eksisterende bygg til servicebygg på Hovedøya samt ny infrastruktur for vann og avløp og elektrisitet på Gressholmen I tillegg vil det investeres i ny driftsbåt for fjordområdene (herunder avfallshåndtering).

Posten «Oppgradering av toaletter badestrender ved fjorden og badeplasser i Marka» vil benyttes til å ferdigstille moderne toaletter på øyene, badestrendene lang fjorden og i Marka. I økonomiplanperioden vil følgende toaletter prioriteres: Huk, Hovedøya, Håøya, Gressholmen, Østmarka (2 stk) og Nordmarka (2 stk)

Midlene i posten «Øyene og badestrendene; tilrettelegging for friluftsliv» vil benyttes til restaurering av ferdselsårer på Hovedøya og tilrettelegging med benker og griller, brygge for drift og gjesteplasser på Gressholmen og tilrettelegging med benker og griller samt tilrettelegging av Sæterstranda (kyststien langs Mosseveien), herunder tiltak for bading og aktivitet.

Midlene i posten «Parker og friområder; rehabilitering og oppgradering» vil benyttes til videre arbeid med rehabiliteringsplanen for St. Hanshaugen (belysning og vegetasjonsarbeid), oppgradering og rehabilitering av Frognerparken (rehabiliteringsplan) samt etablering av hundelufteområder

Midlene i posten «Rehabilitering av Markastuer» vil gå til rehabilitering og oppgradering av sportsstuene. Følgende tiltak vil prioriteres: Skullerudstua (utfasing av oljefyr, ventilasjon og energieffektivisering), Tryvannstua (utfasing av oljefyr, ventilasjon og energieffektivisering), Mariholtet (utfasing av oljefyr, ventilasjon og energieffektivisering) og Linderudkollen (utfasing av oljefyr, ventilasjon og energieffektivisering).

Midlene i posten «Turveier» vil gå til fortløpende rehabilitering av etablerte traseer i byggesonen og Marka samt tilrettelegging for turveier langs nye bekkeløp (Vann i by i samarbeid med VAV). Videre vil opparbeidelse av turveistrekning mellom Sognsvann og Grinda og turveistrekningen, E9 Stensbråtenveien - Skulleruddumpa/Sagdammen (Østmarka) prioriteres. I tillegg vil det gjennomføres informasjonstiltak i form av tavler og skilting for å skape en helhetlig skilting og informasjonsformidling av turveinettet i byggesonen og i Marka.

Midlene som er avsatt til Sørli besøksgård vil gå til rehabilitering av dagens bygningsmasse (våningshus og låve), tilkobling til vann- og avløp (nødvendig for en fremtidig besøksgård og rehabilitering av våningshus), dyrkningsprosjekt på utmarksarealene og eventuelt gapahuk eller lignende.